

**T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ÖĞRETMEN NİTELİKLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİ ALAN
ÖĞRENCİLERİN BU DERSE KARŞI OLAN TUTUMLARINA
ETKİSİ**

Serkan Alper BAŞER

**BOLU
HAZİRAN 2009**

**T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI**

**ÖĞRETMEN NİTELİKLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİ ALAN
ÖĞRENCİLERİN BU DERSE KARŞI OLAN TUTUMLARINA
ETKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Serkan Alper BAŞER**

**DANIŞMAN:
YRD. DOÇ. DR IŞIL AKTAĞ**

**BOLU
HAZİRAN 2009**

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ÖĞRETMEN NİTELİKLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİ ALAN
ÖĞRENCİLERİN BU DERSE KARŞI OLAN TUTUMLARINA
ETKİSİ**

Serkan Alper BAŞER

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr IŞIL AKTAĞ

Tez Jürisi Üyeleri:

Adı ve Soyadı

İmzası

.....
.....
.....

.....
.....
.....

Tez Sınavı Tarihi ... / ... / 2009

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

.....

.....

Enstitü Müdürü

ÖZET

ÖĞRETMEN NİTELİKLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİ ALAN ÖĞRENCİLERİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİNE KARŞI OLAN TUTUMLARINA ETKİSİ

Başer, Serkan Alper

Yüksek Lisans: Beden Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr Işıl Aktağ

Haziran 2009, xiii+ 104 Sayfa

Bu araştırmanın amacı, öğretmen niteliklerinin beden eğitimi dersi alan öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı olan tutumlarına etkisini incelemektir.

Araştırma, Bolu İli Merkez ilçesinde 10 ilköğretim okulunda 6., 7., ve 8. sınıflarında öğrenim gören öğrenciler ile yürütülmüştür. Araştırmada Prof.Dr. Gıyaseddin Demirhan tarafından geliştirilen Beden Eğitimi Öğretmen Nitelikleri Ölçeği ve Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler Peorson Korelasyon, T test, Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırmada elde edilen veriler SPSS for Windows15 istatistiksel paket programı kullanarak analiz edilmiştir. İstatistiksel işlemlerde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

Araştırma bulgularına göre ilköğretim ikinci kademeki öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı tutumları ile öğretmenin sahip olduğu nitelikler arasında pozitif yönde ve anlamlı $r=166$ $p<0.001$) ancak düşük düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Bu bulguya göre, ilköğretim ikinci kademeki öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı tutumlarının, öğretmenin nitelikleri ile doğru orantılı olarak değiştiği söylenebilir.

İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin beden eğitimi ve spor tutumlarında $p<0.05$ anlamlılık düzeyinde sınıf düzeylerinin ve cinsiyetlerinin anlamlı farklılık yaratan bir etken olmadığı bulunmuştur.

Araştırmaya katılan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin öğretmenin sahip olduğu niteliklere göre $p<0.005$ anlamlılık düzeyinde cinsiyetlerinin anlamlı fark yaratan bir etken olduğu, sınıf düzeylerinin ise anlamlı farklılık yaratan bir etken olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi, Öğretmen Nitelikleri, Beden Eğitimi Öğretmeni, Tutum

ABSTRACT**THE EFFECTS OF TEACHER QUALIFICATIONS
ON ATTITUDE OF STUDENTS WHO WERE TAKING PHYSICAL
EDUCATION CLASSES.****Başer, Serkan Alper****Post Graduate : Department of Physical Education Teach****Thesis Advisor: Ass. Prof. Doc. Işıl Aktağ****June 2009, xiii+ 104 sayfa**

The goal of this study was to determine effects of teacher quality on the attitude of students who were taking physical education courses at middle schools.

The research was conducted in Bolu, elementary schools at central county. 628 students from 10 elementary schools filled and returned scales. Students from 6th, 7th and 8th grades participated this study.

Physical Education and Sport Attitude Scale and Physical Education Teacher Quality Scale both were developed by Prof.Dr. Gıyaseddin Demirhan, used in this study.

Pearson correlation, Ttest, one way Anova, arithmetic mean were used to analyze data.

As a result of this study; it was found that there was positive but small relationship between to quality of physical education teachers and students attitude toward physical education teachers was positive.

Also, when it was looked whether there was differences on students attitude toward physical education courses according to gender and class level, it was found no significant differences between attitude and class level and between attitude and gender.

When it was looked whether there was differences on teachers physical education quality according to gender , it was found, girls had higher scores than

boys, but it there was no significant differences on physical education teachers quality according to class level.

Key Words: Physical Education, Teacher Quality, Physical Education Teacher, Attitude.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmamın gerçekleşmesinde yardımını gördüğüm tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Işıl Aktağ'a, bana bu çalışmayı hazırlamamda en önemli desteği veren, çok değerli Sayın Emniyet Amir'im **Mustafa TEKALAN**'a ve görev arkadaşlarıma, bana her zaman manevi destek veren değerli hocam Yrd.Doç.Dr. E.Dilşad Mirzeoğlu'na, araştırma testini cevaplayarak destek olan Bolu ili Merkez ilçesi okullarında öğrenim gören öğrencilere, beni hayatını adayarak yetiştiren, her şeyimi borçlu olduğum, büyük bir sevgi ve emek vererek bugünlere getiren aileme, benimle birlikte bu çalışma için emek harcayan özellikle babam Hakkı BAŞER ve kardeşim Özlem BAŞER'e, tüm eğitim hayatım boyunca yanımda olan annem Fevziye BAŞER'e, bu çalışmayı bitirmemde manevi destek veren kız arkadaşım Kristyna THIELOVA'ya teşekkürlerimi borç bilirim.

Haziran 2009/ BOLU

Serkan Alper BAŞER

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT.....	iii
TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	ix

I. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem	3
1.2. Problem Cümlesi.....	4
1.3. Alt Problemler.....	5
1.4. Araştırmanın Amacı.....	5
1.5. Araştırmanın Önemi.....	5
1.6. Araştırmanın Sayıltıları.....	6
1.7. Araştırmanın Sınırlıkları	6
1.8. Tanımlar	6

II. BÖLÜM

2. KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Kuramsal Temeller.....	8
2.1.1. Eğitim Kavramı.....	8
2.1.2. Eğitimin Önemi.....	10
2.1.3. Eğitimin Amacı.....	11
2.2. Türk Eğitim Sistemi.....	12
2.2.1. Türk Eğitim Sisteminin İlkeleri	12
2.2.2. Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları	13
2.2.3. Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri.....	14
2.3. Beden Eğitimi Kavramı	14
2.3.1. Beden Eğitiminin Tanımı.....	14
2.3.2. Beden Eğitiminin Genel Amaçları.....	16
2.3.3. Beden Eğitiminin Kişiyeye Kazandırdıkları.....	17
2.3.4. Sporda Eğitimin Önemi	18
2.4. Öğretmenlik Mesleğine Genel Bir Bakış.....	20
2.4.1. Öğretmenlik Mesleğinin Tanımı.....	20
2.4.2. Öğretmenin Önemi.....	21

2.4.3. İdeal Öğretmen Nitelikleri	23
2.4.4. Öğretmenin Mesleki Nitelikleri	31
2.4.5. Öğretmenlik Mesleğinde Öğretmen Niteliklerinin Önemi	33
2.4.6. Öğretmenin Yeterlilik Alanları	35
2.5. Beden Eğitimi Öğretmenliği Mesleğine Genel Bakış.....	37
2.5.1. Beden Eğitimi Öğretmeni	37
2.5.2. Beden Eğitimi Öğretmeninin Nitelikleri.....	39
2.5.3. Beden Eğitiminin Önemi	40
2.5.4. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görevleri.....	41
2.5.5. Beden Eğitimi Dersiyle İlgili Hususlar	42
2.5.6. Beden Eğitim Dersi Öğretim Programı İle İlgili Açıklamalar.....	45
2.6. Tutum.....	50
2.6.1. Tutumun Bileşenleri.....	52
2.6.2. Tutumun Özellikleri.....	53
2.6.3. Tutumların Oluşması ve Gelişmesi.....	55
2.6.4. Tutumların Ölçülmesi	56
2.7. İlgili Literatür Tarama.....	59
2.7.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	59
2.7.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	64

III. BÖLÜM

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Modeli.....	67
3.2. Evren ve Örneklem	67
3.3. Veri Toplama Araçları	69
3.4. Verilerin Toplanması	70
3.5. VERİLERİN İŞLENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	70

IV. BÖLÜM

4. BULGULAR

4.1. Deneklerin Betimsel Değişkenlere Göre Dağılımları	72
4.2. Araştırma Ölçeklerine İlişkin Soruların Frekans Dağılımları.....	74
4.3. Araştırmanın Ana Problemine İlişkin Bulgular	77
4.4. Araştırmanın Alt Problemlerine İlişkin Bulgular	78
4.4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	78
4.4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	79

4.4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	79
4.4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	80

V. BÖLÜM

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

5.1. Araştırma Sonuçlarına Ait Öneriler	87
KAYNAKÇA.....	88
EKLER.....	98
ÖZGEÇMİŞ	103

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmaya Katılan İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Cinsiyetlerine göre Dağılımları	72
Tablo 2. Araştırmaya katılan ilköğretim okulu öğrencilerinin yaş düzeylerine göre dağılımları	73
Tablo 3. Araştırmaya katılan ilköğretim okulu öğrencilerinin okudukları sınıf düzeylerine göre dağılımları	74
Tablo 4. Beden Eğitimi Öğretmenlerine İlişkin Nitelik Ölçeğine Ait Frekans Dağılımları	75
Tablo 5. İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı tutumları ile öğretmenin sahip olduğu nitelikleri arasındaki ilişki	77
Tablo 6. İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin cinsiyetlerine göre öğretmenin sahip olduğu niteliklere ilişkin t-testi sonuçları	78
Tablo 7. İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin sınıf düzeylerine göre öğretmenin sahip olduğu niteliklere ilişkin tek yönlü varyans analizi	79
Tablo 8. İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin cinsiyetlerine göre, öğrencilerin beden eğitimi ve spor tutumlarına ilişkin t-testi sonuçları	79
Tablo 9. İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin sınıf düzeylerine göre, öğrencilerin beden eğitimi ve spor tutumlarına ilişkin tek yönlü varyans analizi	80

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Ülkemizde öğretmenlik mesleği artık yükselen bir değer haline gelmiştir. Eğitimin mimarları olan öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Mesleğini ve öğrencilerini seven bir öğretmenin öğrencilerin yaşamında rolü büyüktür.

Temel Eğitime Destek Programı Projesi (TEDP) kapsamında yapılan yurt içi çalışmasında, öğretmen eğitimi bileşeni kapsamında öğretmen yeterliklerini belirlemek için Ankara’da 26.04/07.05/2004 tarihleri arasında aynı katılımcılarla Başkent Öğretmenevi’nde bir çalışma yapılmıştır.

Bu çalıştaysa, 120 öğretmen, 25 öğretim elemanı, 18 ilköğretim müfettişi, 6 ölçme değerlendirme uzmanı, M.E.B. Merkez Teşkilatı temsilcileri, eğitim öğretim ve bilim hizmetleri kolunda faaliyet gösteren sendika temsilcilerinden oluşan geniş katılımcı kitlesi görev almıştır. Bu çalıştaylar sonucunda, temel eğitim kademesi öğretmenlerine yönelik;

- a. Kişisel ve Mesleki Değerler - Mesleki Gelişim,
- b. Öğrenciyi Tanıma,
- c. Öğrenme ve Öğretme Süreci,
- d. Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme,
- e. Okul-Aile ve Toplum İlişkileri,
- f. Program ve İçerik Bilgisi olmak üzere 6 ana yeterlik alanı, bu yeterliklere ilişkin 39 alt yeterlik ve 244 performans göstergesi belirlenmiştir.

Bu yeterliklerin;

1. Öğretmen yetiştirme ve istihdam etme politikalarının belirlenmesinde,
2. Öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitiminde,
3. Öğretmenlerin seçiminde,
4. Öğretmenlerin iş başarımlarının değerlendirilmesinde,

5. Öğretmenlerin kendilerini tanıma ve geliştirmelerinde kullanılacağı düşünülmektedir (M.E.B., 04.12.2005).

Öğretmenin nitelikleri, öğretmenliğe uygun değilse başarılı öğretimin gerçekleşmesi imkânsızdır. Yeterli mesleki donanıma sahip öğretmenler aynı zamanda davranışlarıyla tutarlı, olgun ve dengeli bir kişi olmalıdırlar. Her öğrenciyi küçük bir dünya olarak görmelidirler. Öğrencileri yetenek ve kişilik özellikleriyle tanımalı, onlara uygun eğitim ve öğretim stratejileri geliştirebilmelidirler. Bilindiği gibi spor faaliyetleri, bireylerin kişilik gelişmelerine katkıda bulunduğu gibi olumlu davranış alışkanlıkları kazanılmasında katkı sağlar.

Çocuk açısından beden eğitimi dersi, fiziksel gelişimin yanında sosyal açıdan önemlidir. Beden eğitimi dersi yardımıyla çocuğun çevresini tanıması ve iletişim kurabilmesi daha kolay gerçekleşir.

Beden eğitimi genel eğitimin önemli bir parçasıdır. Çocuğun oyun hakkının ve serbest hareketinin okul yaşamı içinde yerini güvenceye alır; bedensel ve ruhsal eğitimi sağlayarak sportif etkinliklerden keyif almasını mümkün kılar. Her öğrenci, beden eğitimi dersi içinde yeteneklerinin geliştirilmesi ve dengesiz gelişimin giderilmesi hakkına sahiptir. Beceri, kuvvet ve beden eğitimi içinde toplanan planlı etkinlikler, gelişimi önemli bir şekilde destekler ve sağlıklı bir yaşamı mümkün kılar. Tüm bu özellikleri çocuğa aşılayabilmek için beden eğitimi öğretmeni, etkin iletişim yollarını bilmelidir. Mesleki bilgilerinin yanında duygu ve düşüncelerini etkili ifade edebilme yeteneğine de sahip olmalıdır. Öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişimin sağlıklı olması öğretimin niteliğini olumlu yönde etkilemektedir.

Ülkemizde bugüne kadar yapılan araştırmalarda akademik başarı ve öğrenci davranışlarının öğretmen –öğrenci ilişkisinin niteliğinden büyük ölçüde etkilendiğini göstermektedir. (Demirhan, 2003, Yoncalık, 2002, Şişko ve diğ., 2002, Üstünoğlu, 1993, Sunay ve Diğ., 1996)

Bu çalışmamızda, öğretmen niteliklerinin, öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı olan tutumu mercek altına alınmıştır.

Araştırmanın beden eğitimi öğretmenlerine ve eğitimi verdikleri geleceğin dünyasını kuracak olan bugünün öğrencilerine katkıda bulunacağına inanıyoruz.

1. Bölümde “Problem”, “Araştırmanın Amacı”, “Araştırma Soruları”, “Araştırmanın Önemi”, “Sayıtlılar”, “Sınırlılıklar”, “Tanımlar” alt başlıkları ele alınmıştır.

1.1. Problem

Araştırmanın problemi; öğretmen niteliklerinin öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı tutumlarına nasıl bir etkisi olduğudur.

Eğitimde felsefi akımlara göre çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Yapılan tanımlamalar zamana, mekana, amaçlara göre farklılık göstermektedir. Eğitim, önceden belirlenmiş amaçlar doğrultusunda bilgi, beceri, tutum, davranış ve alışkanlıklar kazandırma sürecidir (Kızılloluk, 2001).

Eğitim, bireyin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla istendik davranış değişikliği meydana getirme sürecidir (Akt. Ertürk, 1979)

Eğitim; “en geniş anlamda, insanın gelişiminde etkili olan tüm güçlerle belirlenen süreç”tir. Bu doğrultuda eğitim; insan olarak doğayı geliştirmek ve yetkinleştirmek için yapılan her şeyi kapsar.” Daha dar bir çerçevede eğitim; insanın gelişim sürecini, sistematik bir tarzda aktaran bilgi aracılığıyla yönlendirme ve etkileme sürecine karşılık gelir” (Cevizci, 1996).

Eğitim insanın zihinsel ve davranışsal gelişimini sağlayan en önemli öğedir. Yukarıda sunulan çeşitli tanımlardan hareketle de eğitime ilişkin genel bir tanım şu şekilde ifade edilebilir;

Eğitim; insan ögesiyle başlayarak tüm toplumun gelişmesini, yetişmesini, belli bir amaç doğrultusunda hareket etmesini sağlayan yetiştirme, geliştirme ve etkileme etkinliklerinin tamamıdır.

Beden eğitimi ise sağlıklı, güçlü, mutlu olma, kişilik, karakter, ahlaki değerler kazanma, kültürleşme, toplumsallaşma ve vatandaşlık eğitimidir (Yalçın, 1995).

Günümüzde hızlı teknolojik gelişmelerle birlikte beden eğitimi ve sporun önemi giderek artmış ve eğitim amaçlarının insana kazandırabileceği önemli bir disiplin durumuna gelmiştir. Çünkü beden eğitimi ve spor bireylerin fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişmelerini sağlayan bir bilimdir.

Okullarda örgün öğrenim programları içinde yer alan beden eğitimi ve spor etkinlikleri öğrencinin toplumsallaşması ve kişilik kazanması açısından çok önemlidir (Şükran, 2001).

Beden eğitimi insanları hem ruhen, hem fikren ve bedenlen olgunlaştıran, geliştiren en az yorgunluğa karşılık en çok fayda sağlayan cımnastik, oyun ve spor faaliyetlerini içine alan bir bilim dalıdır (Nixon, 1980).

Beden eğitimi; eğitimin genel amaçlarına ulaşmasına yardım eder. Beden eğitimi dersinin sevilmesi, öneminin anlaşılması istenilen hedeflere ulaşabilmek için gereklidir. Arzulanan hedeflere ulaşmak öğrencilerin Beden Eğitimi dersine karşı gösterdikleri tutumla ilişkilidir.

Alport'a göre tutum, yaşantı ve deneyimler sonucu oluşan, ilgili olduğu obje ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici ya da dinamik bir etkilime gücüne sahip duygusal ve zihinsel hazırlık durumudur (Tavşancıl, 2002).

Tutum, içten gelen bir duygu olduğu için davranışlarımıza yansır. Tanımlardan yola çıkarak tutumun bireyin davranışlarını yönlendirici önemli bir unsur olduğunu söyleyebiliriz.

1.2. Problem Cümlesi

Araştırmanın ana problemi “İlköğretim ikinci kademedede beden eğitimi dersi alan öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı olan tutumlarına, öğretmen niteliklerinin anlamlı bir etkisi var mıdır?” sorusuna yanıt aramaktır.

1.3. Alt Problemler

1. İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin, öğretmenlerinin sahip olduğu nitelikleri hakkındaki görüşleri, cinsiyetlere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin, öğretmenlerinin sahip olduğu nitelikleri hakkındaki görüşleri, sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin tutumları, öğrencilerin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin tutumları, öğrencilerin sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma Beden Eğitimi dersini alan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin derse yönelik tutumlarında öğretmen niteliklerinin etkisini incelemek için planlanmıştır. Bu bağlamda ele alınan bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etki ve payları araştırılmıştır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Öğretmenlik mesleğinin, birey ve toplum üzerindeki etki alanı çok geniştir. Alanında yeterli bilgi ve beceri sahibi, mesleki donanıma sahip, öğrencileriyle iyi iletişim kurmayı başaran bir öğretmenin yetiştireceği nesilde kaliteli insan gücü gereksinimini doğrudan karşılayacaktır.

Özellikle geride kalan 30 yıl içerisinde beden eğitimi, spor eğitimi, beden eğitimi öğretmenliğiyle ilgili araştırmalarda artış görülmektedir, ancak bu artış yeterli değildir.

Eğitim sisteminin başarısı sistemin en önemli ögesi ve sistemi çalıştıracak olan öğretmenlerin niteliklerine bağlıdır. Öğrenci başarısı ise, öğretmen yeterliliğinin ölçütüdür. Bu nedenle öğretmen niteliklerinin belirlenerek, öğrencilerin beden eğitimi dersine olan tutumlarına bir etkisinin olup olmadığı araştırılmak istenmiştir.

Türkiye’de daha önce bu konu başlığını içeren akademik bir çalışma yapılmamıştır. İlerde bu konuda yapılabilecek araştırmalara kaynak olmak, ışık tutabilmek araştırmanın amaçları arasındadır.

Bu çalışmanın Beden Eğitimi derslerinde, branş öğretmenlerine önemli katkılarının olması beklenmekte, öğretmenlere meslek ile ilgili nitelikleri gözden geçirme açısından fikir verebileceği düşünülmektedir.

Alanındaki eksikliği gideren, başvurulacak kapsamlı bir kaynak olmasından dolayı çalışma önemli görülmektedir.

1.6. Araştırmanın Sayıtları

Bu araştırmada kabul elden sayıtlılar şunlardır:

Anket sorularını cevaplayan öğrenciler, araştırmaya gönüllü katılmışlardır. Öğrencilerin içten ve objektif oldukları varsayılmıştır.

1.7. Araştırmanın Sınırlıkları

Bu çalışmada Bolu İli Merkez ilçesinde tesadüfi yöntemle seçilen 10 okulun 6. , 7. , ve 8. sınıflarında öğrenim gören öğrencilerden veri toplanmıştır.

Verilerin toplanması 2007–2008 eğitim öğretim yılının bahar dönemiyle sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

Araştırmada geçen terimler ifade edilen anlamlarıyla kullanılmıştır.

Eğitim: Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla istendik davranış değişikliği meydana getirme sürecidir.

Beden Eğitimi: İnsanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek için insan organizmasının bütünlük ilkesine dayalı tüm kişiliğinin eğitimidir.

Beden Eğitimi Öğretmeni: Çalıştığı eğitim kurumunda, öğrencilere beden eğitimi ile ilgili eğitim veren kişidir.

Ortaöğretim: İlköğretime dayalı, en az dört yıllık genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsar.

Öğretim Davranışı: Bir dersin giriş, geliştirme ve sonuç aşamalarında öğretmenlerin yapması gereken davranışlardır.

Yeterlilik: Bir meslek alanına özgü görevlerin yapılabilmesi için gerekli olan mesleki bilgi, beceri ve tutumlara sahip olma durumudur.

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri: Öğretmenlik mesleğini, etkili ve verimli bir şekilde yerine getirebilmek için sahip olunması gereken genel bilgi, beceri ve tutumlardır.

Tutum: Bireyi belli insanlar, nesneler, semboller, durumlar karşısında belli davranışlar göstermeye iten öğrenilmiş eğilimlerdir.

İletişim: İnsanlar arası iletişim; kişilerin birbirlerine bilinçli yada bilinçsiz olarak iletmek istedikleri duygu ve düşüncelerini aktardıkları bir süreçtir.

II. BÖLÜM

2. KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde, araştırmayla ilgili kuramsal açıklamalar ve seçilen araştırmalar yer almaktadır. Araştırmanın bu kısmında eğitim kavramı, beden eğitimi kavramı, beden eğitiminin genel amaçları, beden eğitiminin kişiye kazandırdıkları ve beden eğitimi öğretmenin nitelikleri ile ilgili ulaşılan literatür bilgilerine yer verilmiştir.

2.1. Kuramsal Temeller

2.1.1. Eğitim Kavramı

Modern yaşamın gereklerinden biri olan eğitim kavramı üzerinde önemle durulmaktadır, öyle ki, günümüzde karşılaşılan her sorunun çözümü eğitimde aranmakta ve bu da eğitimin önemini ve vazgeçilmez bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır. Eğitim kavramının özünde yatan temel noktalara değinmek konunun anlaşılması bakımından önemli olacaktır.

Eğitim, her felsefi sisteme ve psikolojik yaklaşıma göre değişik şekillerde tanımlanmıştır. Bu tanımların pek çoğu eğitime bir amaç yüklemiştir. İdealistler eğitimi Tanrı'ya ulaştırma sürecinde yapılan etkinlikler, Realistler insanı toplumun başat değerlerine göre yetiştirme süreci, Pragmatistler ise yaşantılar yoluyla kişi de istendik davranış değişikliği oluşturma süreci, Varoluşçular ise insanı sınır durumuna getirme süreci olarak ele almışlardır (Sönmez, 2001: 3).

Eğitim kavramı üzerinde yapılan tanımlar sadece farklı felsefi ve psikolojik yorumlar ile sınırlı kalmayıp günümüz düşünürleri tarafından da tanımlanmaya çalışılmıştır. Bazı Çağdaş Türk eğitimcilerinin tanımları da şöyledir:

Ertürk'e atıfla Erkul eğitimi şu şekilde tanımlamaktadır, "bireylerin davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla kasıtlı ve istendik davranış değişikliği kazandırma (Erkul, 2000).

Tan'a göre eğitim "Belli bir toplumun varoluşunu ve ilerleyişini güvenceye bağlamak amacıyla üyelerine gerekli bilgi, beceri, düşünce ve davranış kalıplarını aktarması sürecidir (Doğan, 2001)."

Oğuzkan’a göre eğitim “yeni kuşakların, toplum yaşayışında yerlerini almak için hazırlanırken gerekli bilgi, beceri ve anlayışlar elde etmelerine ve kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme etkinliği; belli bir konuda bir bilgi ya da bilim dalında yetiştirme ve geliştirme; her kuşağa geçmişin bilgi ve deneylerini düzenli bir biçimde aktarma ya da kazandırma işidir (Erkul, 2000).

Gerçekte eğitim kavramının çeşitli tanım denemelerinde öne çıkarılan nokta, insan davranışlarında istenen yön ve doğrultuda değişmelerin meydana getirilmesi düşüncesidir (Erkul, 2000).

Eğitim Terimleri Sözlüğü’nde yer alan tanımlardan bir kaçısı ise şöyledir:

“- Önceden saptanmış amaçlara göre insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizgesi,

- Belli bir konuda, bir bilgi ya da bilim dalında yetiştirme ve geliştirme (Yalçın, 2006: 46).

John Dewey’e göre eğitim; “yaşantıların yeniden düzene konulması ya da davranışların yenilenmesi”dir. Tyler ise eğitimi; “bireylerin davranış örüntülerinin değişme süreci” şeklinde tanımlamıştır (Küçükönder, 2001).

Eğitim insanın zihinsel ve davranışsal gelişimini sağlayan en önemli öğedir. Yukarıda sunulan çeşitli tanımlardan hareketle de eğitime ilişkin genel bir tanım şu şekilde ifade edilebilir;

Eğitim; insan öğesiyle başlayarak tüm toplumun gelişmesini, yetişmesini, belli bir amaç doğrultusunda hareket etmesini sağlayan yetiştirme, geliştirme ve etkileme etkinliklerinin toplamıdır.

Genel anlamda eğitim, insan davranışlarında bilgi, beceri, anlayış ve diğer kişilik nitelikleri yönünden belli gelişmeler sağlamak amacı ile yürütülen etkinlikler sistemidir.

2.1.2. Eğitimin Önemi

“Günümüzde yaşanan hızlı bilimsel ve teknolojik gelişmeler, doğal olarak çeşitli alanları etkisi altına almakta, birçok kurum ya da örgütsel yapıların yeniden gözden geçirilmesi zorunluluğunu doğurmaktadır.” Geleceğin toplum yapısı, eğitim sistemlerinin ve politikasının belirleyeceği planla yetişecek insan gücü kaynakları ile şekillenecektir” (Üstün, 2005).

“Eğitimin sosyal faydaları, her bireyin yaşadığı toplumun kalkınmasında önem taşımaktadır. Eğitimle sağlanan birçok bilgi ve beceriler, toplumun kalkınmasına etki edeceği gibi, bireyin eğitim düzeyinin düşüklüğünden kaynaklanan bazı olumsuzlukları da azaltacağı kuşkusuzdur” (Eres, 2005). Yapılan bilimsel araştırmalar, kalkınmanın unsurları olan ekonomik büyüme, siyasal ve toplumsal gelişmeler ile eğitim düzeyi arasında doğrusal ilişkiler olduğunu ortaya çıkarmıştır. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesinde 15-17 Haziran 1989’da Malatya’da yapılan Kalkınmada Eğitimin Rolü, Eğitim Bilimleri Sempozyumunda; “...eğitim düzeyi yüksek olan ülkelerin ekonomik ve sosyal göstergelerinin de yüksek olduğu...” belirtilmiştir (Kaya, 1989:29).

Eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte, birey yaşadığı topluma, aldığı eğitim ölçüsünde katkıda bulunmaktadır. “Eğitim etkinliklerinin nitelik düzeyinin bireyin yaşadığı toplumun ekonomik, sosyal, politik ve kültürel gelişiminin niteliği üzerine etki ettiği kabul edilmektedir.” Bilimsel araştırmalar, eğitim düzeyi ile kalkınmanın unsurları arasında sayılan ekonomik büyüme, siyasal ve toplumsal gelişme arasında doğrusal ilişkiler olduğunu ortaya koymaktadır. İnsan kaynağının, sosyal iyileşme ve buna bağlı olarak ekonomik gelişmelere katkısı oldukça büyüktür.

Eğitimin sosyal faydaları ise, toplumsal uyum kapsamında bireyin daha fazla gelir elde etmesi, daha az suç oranı, demokratikleşme ve yönetime katılma, bireysel sağlığını koruma olarak sıralanabilir. Eğitim sadece bireye değil, bu özelliği ile topluma da yararlar sağlayarak, kamu refah maliyetlerini düşürmeye katkı sağlamaktadır (Türkmen, 2005:31).

2.1.3. Eğitimin Amacı

Eğitimin amacı; eğitilen bireyin ruhsal ve zihinsel durumunda oluşturulmak istenen durum değişikliğidir (Cansaran, 2004:2).

Okulun eğitsel amacı, öğrencilere önceden hazırlanmış olan eğitim amaçlarına uygun davranışlar ve istendik yaşantılar kazandırmaktır. Eğitsel amaçlar, bir davranış modelidir. Bu davranış modeli, ülküsel olarak belli bir okul çağına gelen her yurttaşın yapması gereken davranışları göstermektedir (Başaran, 1994:72).

Eğitim bir davranış değiştirme sürecidir. Eğitimin genel amacı, kişiyi topluma yararlı hale getirmektir. İnsanı hem çevredeki gelişmelere uyum sağlayacak, hem de çevrede istenilen değişimleri gerçekleştirecek yeterliliğe ulaştırmak eğitimin görevi olunca, eğitimin hızlı bir yenileşme sürecinde olması zorunlu gözükmemektedir. Zira Türkiye'nin kalkınabilmesi, ülke sorunları ile uğraşacak yeni kuşakların istenilen nitelikte yetiştirilmesine bağlıdır (Başaran, 1994:23).

Eğitim, toplumlar açısından vazgeçilmez bir gereksinimdir. “Eğitimin genel amacı, yetişmekte olan çocukların ve gençlerin topluma sağlıklı ve verimli bir şekilde uyum sağlamalarına yardımcı olmaktır.” Eğitimin bu amacı, topluma ve bireye eğitim programları aracılığı ile yansır. Eğitim programları, eğitimin amaçları ve bireye kazandırılacak davranış arasındaki yapı ve süreçlerin tümünü kapsayan bir kavram olarak algılanmalıdır. Öte yandan, zaman boyutu içinde toplumsal ve politik sistemlerde meydana gelen değişimler, eğitim sistemini de etkilemektedir. Bu bağlamda çevresindeki değişmelere karşı duyarlı bir sistem olan eğitimin, genel ve özel amaçları sürekli geliştirilmeli, amaçların birey ve toplum beklentilerine cevap verip vermediği incelenmelidir. Bu da, program geliştirme sürecinin, sürekli devam edeceği anlamına gelmektedir (Sunay-Sunay, 1996).

Başaran (1994)'a göre “Eğitim sisteminin amacı eğitimin tanımına uygun olarak, eğitim işinin gerçekleştirecek; etkili, verimli, yararlı, sağlıklı ve eğitim iş görenlerinin işten doyumunu sağlamış olarak yaşamasını sürdürmektir” . Dolayısıyla eğitim sistemi bu amaçla mal, hizmet ve düşünce üretmektedir (Topçu, 2007:20).

Yapılan tanımlamalara göre eğitimin amacı:

1. İnsanı kendine ve topluma değer katacak düzeye getirmek,
2. Bir milletin geçmişiyle geleceği arasında sağlam köprüler oluşturarak geçmişine dayanan ve geleceğe hazırlanan gençler yetiştirmektir.

Kısaca, bireylerdeki yetenekleri geliştirerek onların değişen topluma uyumlarını sağlamaktır.

Eğitimin üç işlevi vardır; birincisi, toplumsal işlevi; toplumun kültürünü yeni kuşaklara aktarma ve kültürel değişme ile iyi insan yetiştirme, ikincisi, siyasal işlevi; Anayasa'ya uygun iyi yurttaş yetiştirme, üçüncüsü, ekonomik işlevi; insan gücü planlaması ile kalkınmanın gerektirdiği nitelikli insan gücünü yetiştirmektir (Erkul, 2000).

Bu çerçevede, eğitimin ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi derslerinin de bireyin ve toplumun beklentileri doğrultusunda geliştirilmesi oldukça önem taşımaktadır. Öyle ki beden eğitimi programları yalnız okulda çalışmayı değil, aynı zamanda toplumla yaşama ve öğrenme koşullarını geliştirmeyi, bireyin fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimine katkı amacına yönelik etkilerde bulunmasını da sağlamaktadır.

Bireyin yaşadığı toplumda yeteneğini, tutumlarını ve olumlu değerdeki diğer davranış biçimlerini geliştirdiği bir süreçler toplamıdır.

2.2. Türk Eğitim Sistemi

2.2.1. Türk Eğitim Sisteminin İlkeleri

Milli Eğitim bakanlığı Türk Eğitim sistemi İlkelerini şu şekilde sıralamaktadır: Eğitim;

- Millî olacaktır,
- Cumhuriyetçi olacaktır,
- Lâiklik esasına dayanacaktır,

- Bilimsel temellere dayalı olacaktır,
- Eğitimde genellik ve eşitlik olacaktır,
- Fonksiyonel ve çağdaş olacaktır (MEB, 2009)

2.2.2. Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları

Türk Milli Eğitiminin amaçları genel amaçlar ve özel amaçlar olmak üzere iki kategoride sınıflandırılmıştır. Buna göre;

Genel amaçlar: Türk milletinin bütün bireylerini,

1. “Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasa’da ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlâki, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; insan haklarına ve Anayasa’nın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek,
2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek,
3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak”, şeklinde sıralanmaktadır (MEB, 2008). Yukarıda sıralanan genel amaçlar doğrultusunda saptanan Türk Milli Eğitimine ilişkin özel amaçlarsa şöyle ifade edilmektedir: “Türk eğitim ve öğretim sistemi, bu genel amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenir ve çeşitli derece ve türdeki eğitim kurumlarının özel amaçları, genel amaçları ve aşağıda sıralanan temel ilkelere uygun olarak tespit edilir” (MEB, 2008).

2.2.3. Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri

Türk Milli Eğitiminin Temel ilkeleri şu şekilde sıralanmaktadır (MEB, 2009):

- 1.Genellik ve Eşitlik
- 2.Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları
- 3.Yöntem
- 4.Eğitim Hakkı
- 5.Fırsat ve İmkân Eşitliği
- 6.Süreklilik
- 7.Atatürk İnkılâp ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği
- 8.Demokrasi Eğitimi
- 9.Laiklik
10. Bilimsellik
11. Planlılık
12. Karma Eğitim
13. Okul ile Ailenin İş Birliği
14. Her Yerde Eğitim

2.3. Beden Eğitimi Kavramı

2.3.1. Beden Eğitiminin Tanımı

Beden eğitimi; Oyun cimnastik ve spor gibi eğitici bütün bedensel etkinlikleri içeren genel bir kavram olup; bedensel etkinlikler içinde ve bedensel etkinlikler aracılığı ile eğitimidir. Beden eğitimi dersleri, harekete ilişkin davranışlardaki değişiklikler yoluyla bireyin vücut kontrolü, koordinasyonu ve sinir kas sistemlerinin gelişimini sağlayarak beraberinde zihinsel ve psikolojik yönde uyumlu olmasını da sağlamaktadır (Nixon, 1980).

Bireyin, bedenlen ruhen ve fikren gelişimini sağlamak, günlük yaşama ve iş yaşamının koşullarına hazırlamak, ulusal bilinç ve yurttaşlık duygularını

kuvvetlendirmek amacı ile yapılan düzenli ve metotlu çalışmaların tümüne beden eğitimi denir (Yalçın, 1995).

Beden eğitimi genel eğitimin önemli bir parçası olup, çocuğun oyun hakkının ve serbest hareketinin okul yaşamı içinde yerini güvenceye alır; bedensel ve ruhsal eğitimi sağlayarak sportif etkinliklerden keyif almasını mümkün kılar. Her öğrenci, beden eğitimi dersi içinde yeteneklerinin geliştirilmesi ve dengesiz gelişimin giderilmesi hakkına sahiptir. Beceri, kuvvet ve beden eğitimi içinde toplanan planlı etkinlikler, gelişimi önemli bir şekilde destekler ve sağlıklı bir yaşamı mümkün kılar (Özmen, 1999).

Beden eğitimi vücudun yapı ve fonksiyonunun geliştirilebilmesi, eklem ve kasların kontrolü ve dengeli bir biçimde gelişmelerini sağlayan, boş zamanları değerlendirmeyi, fizik gücü en ekonomik tarzda kullanmayı, dolayısıyla organların kontrolünü, metotlu bir şekilde hareket etmeyi öğreten bir faaliyet sistemidir (Açak, 1997).

Okullarda örgün öğretim programları içinde yer alan beden eğitimi ve spor etkinlikleri öğrencinin toplumsallaşması, kişilik kazanması ve çoğu yerde ekip çalışmasına uyumu açısından çok önemlidir.

Beden eğitimi öğretmeni, sınıf ve okul düzeyinde çeşitli spor branşlarında yeteneklerine, ilgisine ve uzmanlık alanlarına göre seçtiği öğrencileri ders dışında çeşitli çalışmalara tabi tutar. Öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirmede, birbirleri arasındaki iş birliği ve arkadaşlık duygularının sağlanması, çeşitli branşlarda yeterli ve başarılı sporcuların yetişmeleri gibi hedeflere ulaşmak gözetilir (Küçük, 1997).

Beden eğitimi öğretmeni, okulda birçok öğrenciyi spor ortamına rahatlıkla çekebilir. Öğretmen tarafından öğrenciye okul veya fiziki imkanlardan faydalanarak çeşitli spor branşlarında çalıştırılır. Okul bünyesindeki çeşitli kulüplerle iş birliği yapılarak öğrenciler çeşitli sportif çalışmalara katılabilir.

2.3.2. Beden Eğitiminin Genel Amaçları

Genel eğitimin önemli bir parçası olan beden eğitimi ve sporun temel amacı, çocukların fiziksel etkinlikler yani hareketler yolu ile eğitimini sağlayarak her öğrencinin hareket kapasitesinin en üst düzeye çıkmasına yardımcı olmaktır. Aynı zamanda çocukların fiziksel, zihinsel sosyal ve duygusal gelişimlerinin en üst düzeye çıkarılmasına katkıda bulunmaktır.

Atatürk ilkeleri ve inkılapları, anayasa, Milli Eğitim Temel Kanunu ve Türk Milli Eğitiminin Temel Amaçları doğrultusunda; öğrencilerin gelişim özellikleri de göz önünde tutularak, onların kişisel ve toplumsal yönden sağlıklı, mutlu, iyi, ahlâklı ve dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı, yaratıcı ve üretken, milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş fertler olarak yetiştirilmeleri genel amaçtır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın belirlediği amaçlar ise şunlardır:

- Atatürk'ün ve düşünürlerin beden eğitimi ve spor konusunda söyledikleri sözleri açıklayabilme,
- Bütün organ ve sistemleri seviyesine uygun olarak güçlendirebilme ve geliştirebilme,
- Sinir, kas ve eklem koordinasyonunu geliştirebilme,
- İyi duruş alışkanlığı edinebilme,
- Beden eğitimi ve sporla ilgili temel bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar edinebilme,
- Ritm ve müzik eşliğinde hareketler yapabilme,
- Halk oyunlarımızla ilgili bilgi ve beceriler edinme ve bunları uygulamaya istekli olma,
- Milli bayramlar ve kurtuluş günlerinin anlamını önemini kavrayabilme, törenlere katılmaya istekli olma,

- Beden eğitimi ve sporun sağlığa yararlarını kavrayarak boş zamanlarını spor faaliyetleriyle değerlendirmeye istekli olabilme,
- Temel sağlık kuralları ve ilk yardım ile ilgili bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar edinebilme,
- Tabiatı sevme, temiz hava ve güneşten faydalanabilme,
- İş birliği içinde çalışma ve birlikte davranma alışkanlığı edinebilme,
- Görev ve sorumluluk alma, lidere uyma ve liderlik yapabilme,
- Kendin güven duyma, yerinde çabuk karar verebilme,
- Dostça oynama ve yarışma, kazananı takdir etme, kaybetmeyi kabullenebilme, hile ve haksızlığın karşısında olabilme,
- Demokratik hayatın gerektirdiği tavır ve alışkanlıklar edinebilme,
- Kamu kaynaklarını iyi kullanma ve koruyabilme,
- Spor araç ve tesisleri hakkında bilgi sahibi olma ve bunları gereği gibi kullanabilme (<http://smyo.karabuk.edu.tr/>)

2.3.3. Beden Eğitiminin Kişiyi Kazandırdıkları

Beden eğitimi insanın sosyalleşebilmesi, kişiliğini bulup doğru bir çizgi üzerinde yol kat etmesinde büyük rol oynamaktadır. Kısaca beden eğitimi bireyin beden sağlığını, beden becerilerini geliştirmeye yönelik, gerektiğinde çevresel koşullara ve katılımcıların özelliklerine göre değiştirilebilen esnek kurallara dayalı oyuna, jimnastiğe, spora dönük alıştırma ve çalışmaların tümünü kapsayan geniş tabanlı bir etkinliktir. İnsanı ruhen, fikren, bedenlen olgunlaştırıp geliştiren, en az yorgunluk vererek en çok fayda sağlayan jimnastik oyun ve spor faaliyetlerini içine alan bir bilimdir. Yalçın'a göre beden eğitiminin kişiye kazandırdığı nitelikler şunlardır:

- Kişi kendini tanır, tanıtır,
- Yeteneklerini geliştirir ve güçlü yönlerini öğrenir,
- Vücuduna ve sağlığına karşı bilinçlenir,
- Beceriler kazanarak organizmasını en etkili biçimde kullanmasını öğrenir,
- Fiziksel uygunluğu (kuvvet, çabukluk, dayanıklılık, esneklik, çeviklik, koordinasyon ve sağlık) geliştirir,
- Etkinlikler sonucu kişisel ve toplumsal nitelik ve becerileri geliştirir,
- Sağlık, mutluluk, yaşamında gerekli bilgi, davranış, alışkanlıklar ve beceriler kazandırır,
- Serbest zaman davranışı ve alışkanlıklarını geliştirir,
- Kendine güveni arttırır (Yalçın, 1995).

2.3.4. Sporda Eğitimin Önemi

Eğitim sistemi, bireyin davranışında bilinçli olarak değişme meydana getirme sürecidir. Başka bir deyişle eğitim; bireyin toplumsal yeteneğinin ve en elverişli düzeydeki kişisel gelişmesinin elde edilmesi için seçilmiş ve denetimli bir çevreyi (özellikle okulu) içine alan toplumsal bir süreçtir.

Sporda eğitimin önemini ele alıp incelerken, kişisel ve toplumsal boyutlarını birleştirerek değerlendirmek gerekir. Çünkü toplumlar kişilerin bir araya gelmesiyle oluşur.

Eğitim ve spor bireyin gelişiminde, kişiliğinde ve yaşamında belirli sonuçlar elde etmek amacıyla girilen yöntemli etkinliklerdir. İnsan davranışlarının geliştirme, bilgi ve becerilerde olumlu değişiklikler yaratarak mutlu ve sağlıklı bireylere sahip bir toplum olma yönündeki çabalardan birisi de eğitim ve sporla ilgili çalışmalardır. Eğitim ve spor fikri yeteneklerin geliştirilmesi kadar fiziki yeteneklerin geliştirilmesini de sağlamıştır (Aksoy, 1999).

Öncelikle eğitim, sporun en önemli boyutlarından birisidir. Spor bu boyutuyla ele alındığında iki şekilde değerlendirilmesi gerekir;

- Spor için eğitim.
- Eğitim için spor.

Spor için eğitimde, spor amaçtır ve sporun en üst düzeyde gerçekleştirilebilmesi için eğitimden yararlanılır. Sporcu eğitimi, antrenör eğitimi, hakem ve spor yöneticilerinin eğitimi, seyirci eğitimi söz konusudur. Bu anlamda eğitim sporun hizmetindedir ve sporun teknik, estetik ve performans düzeyini yükseltmek için vazgeçilmez bir yoldur. Antrenman bilimi, spor fizyolojisi, spor psikolojisi, spor yönetimi ve işletmesi, spor pedagojisi gibi pek çok bilim dalı spor için eğitimde önemli yer tutar.

Eğitim için sporda ise, spor eğitimin hedeflerine ulaşmasında kullanılan araçlardan sadece bir tanesi ama belki de en eğlencelisi ve doğru kullanıldığında da en etkilisidir. Spor-eğitim ilişkisi kişi yaşamında çok önemli olduğu gibi, toplumun yapılanmasında da buna paralel olarak çok önemli bir yer tutmaktadır (Suiçmez, 1984).

Eğitim evrensel ve sosyal bir olgu olduğu için yeryüzünde eğitim olgusuna önem vermeyen hiçbir toplum yoktur ve olamaz. Fakat her toplumun da bundan aynı oranda yararlandığı söylenemez. Kapsamı ve tekniklerinin veriliş tarzlarındaki farklılıklar, ülkelerin eğitilmiş insanlar arasındaki farklılıkları doğurmuştur. Eğitim bir etkileşim işi olarak, bir topluluk içinde gerçekleşebilir. Eğitim, birden fazla insanın aralarındaki sosyal ilişkilerden doğan durumdur (Kılıcıgil, 1998).

Sporda yetersiz eğitim, en alt birimlerin başarısından, ulusal düzeydeki başarıya kadar bütün kategorileri olumsuz yönde etkilemektedir. Türk sporunun yükselmemesindeki ana faktörlerin başında eğitimin yetersizliği gelmektedir. Bir an önce bu sorun yetkili kurullarca giderilmeye çalışılmalıdır (Suiçmez, 1984).

Sonuç olarak, eğitim gerek amaçları gerek işlevleri itibarıyla modern yaşantının vazgeçilmez unsurlarından birisidir, öyle ki, insanı eğitim yolu ile değiştirmeden hiçbir sosyal, ekonomik ve siyasal gelişmeyi kısaca sağlıklı kalkınmayı başarmak mümkün değildir.

2.4. Öğretmenlik Mesleğine Genel Bir Bakış

2.4.1. Öğretmenlik Mesleğinin Tanımı

1739 Nolu Kanunun 43. maddesi öğretmeni ve görevini tanımlamaktadır. “Öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitimi’nin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdür. (MEB, 2009)”

Eğitim, bilim ve teknolojinin hızlı gelişimine paralel olarak, merkezinde öğretmenlik mesleğini uzmanlık işi olarak tutundurmaya devam edecektir. Dolayısıyla “öğretmen” kavramı diğer kavramlar gibi, gelişmelere bağlı olarak, kişinin felsefi anlayışına ve içinde bulunduğu eğitim sistemine bağlı olarak açıklanabilir (Arslan, 1997:33).

Öğretmen, “... örgün eğitimde bir öğretim görevi ile yükümlü her derecedeki öğreticileri kapsamaktadır” (Aküyüz, 1978,1).

Öğretmenlik mesleği; eğitim sektörü ile ilgili olan, sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik boyutlara sahip, alanında özel uzmanlık bilgi ve becerisini temel alan akademik çalışma ve mesleki formasyonu gerektiren profesyonel statüde bir uğraş alanıdır (Hacıoğlu ve Alkan, 1997;23).

Öğretmen kavramı, hizmet sektöründe çalışan, öğrencilerde istenilir davranış değişiklikleri oluşturmayı amaçlayan, bunu başardığı oranda nitelikli olduğu düşünülen kişiyi çağrıştırmaktadır (Akyıldız, 1991;228).

Öğretmen, insan davranışı oluşturma veya davranış bilimleri alanında görevi, olağanüstü güç ve karmaşık olan uzman bir teknisyendir (Alkan,1979:73). Öğretmen, sadece yeterli düzeyde bilgi aktaran kişi değil, aynı zamanda tutum ve davranışlarıyla öğrenci başarısını sağlayacak etkilere sahip etkinlikler düzenleyebilecek ve öğretimde etkili olan bireydir (Varış, 1988:117).

Arslan (1997), öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumu mezunu veya M.E.B.’nin kabul ettiği denklige haiz olup, Bakanlığa bağlı okullarda çalışan,

öğrencilerine “branşı ile ilgili alan bilgisini öğretmekten, bilgi, beceri ve tutumlar kazandırmaktan sorumlu olarak görevlendirilmiş kişi” olarak tanımlanmaktadır.

Erden (2004:70) öğretmeni, öğrenmeyi sağlayan ve kılavuzlayan kişi, diğer bir deyişle öğretken kişi olarak ele alır. Sönmez’e (2001:3) göre ise öğretmen eğitim ortamında istendik davranışları kazandıran profesyonel kişi olarak da ele alınabilir.

Bu tanımlardan başka bir çok araştırmacı ve yazar, öğretmenliğin farklı yönlerini vurgulamaktadır. Bir kısmı bilgi aktarıcılığındaki sorumluluğu, bir kısmı kendini yetiştirmesi, bir kısmı da öğretmenin mesleki çevresi ile ilgili durumu açıklamaktadır (Ok, 1991:4-5).

2.4.2. Öğretmenin Önemi

Okul sisteminin en önemli ve temel öğeleri öğrenci, eğitim programı ve öğretmendir. Sönmez göre (2001:2), bunlardan birisinin olmaması durumunda eğitim ve okulun olmayacağını vurgulamaktadır. Bu öğeler içinde sistemi etkileme gücü en yüksek öğenin “öğretmen” olduğu anlayışı geçerliliğini korumaktadır.

Genç neslin eğitimi için topluma karşı olan sorumluluğu kabul etmek, bu anlayışın temelinde yatan öğretmen olmak demektir. Öğretmen; araştırmalar sonucu ortaya çıkan devletin eğitim politikasını uygulamaya koyan, uygulama sonuçları ile bu politikayı etkileyen, eğitimde uzmanlık çalışmalarından ve araştırmalardan yararlanan, ancak aynı zamanda da bu çalışmalara ışık tutan önemli bir kişidir.

Ayrıca eğitim kurumları olan okulların da, öğretme-öğrenme ilişkisini oluşturduğu eğitim mesleği olan öğretmenlik, özellikle ülkemizde olduğu gibi geleneksel yaklaşımla geliştirilen programların uygulanmasında da etkin bir role sahiptir (Çepni ve Akdeniz, 1996).

Öğretmen sahip olduğu bilgilerini öğrencilere aktarmanın, mesleğini icra etmenin yanı sıra öğrencileri kişiliğiyle de etkilemektedir. Öğretmen dersi işlemindeki etkililiğinin yanında öğrencilerce olumlu veya olumsuz tutum ve davranışlarıyla da değerlendirilmektedir.

Öğrenciler kısa bir süre içinde öğretmenlerinin neye nasıl tepki vereceği ve nasıl bir kişiliği olduğu hakkında bilgi sahibi olurlar.

Öğretmenlik mesleğinin bu nedenle kritik önemi üzerinde duran Woolfolk (1990) öğretmenin konu alanı, öğretim ilkeleri, öğrenci gelişimi ve ihtiyaçları ile öğretme-öğrenme süreçleri konusundaki bilgi ve becerilere sahip olması gerektiğini vurgulamıştır. Öğretmenin önemi tüm öğrenim basamaklamaları için geçerlidir. Modern eğitim bilimi de öğretmenin öğretim işinde yerine getirdiği rolü bilmektedir.

Hesapçıoğlu'na, (1994:252) göre de, öğretim sadece kuru bilgilerin aktarımı değildir. Okula karşı, topluma karşı, arkadaşlara karşı sevgi, saygı, onları tanıma hep öğretmenin aracılığı ile kazanılır. Tavrılar, düşünce biçimleri, dünya görüşlerinin oluşmasında da yine öğretmen birinci derecede role sahiptir. Özet olarak öğrenci kişiliğinin gelişimi ve oluşması öğretmen sayesinde.

Bu özellikler;

1. Öğretmenlik bir amaç olmalıdır. Mesleğe isteyerek ve seyerek gelinmelidir.
2. Beden ve ruh sağlığı açısından öğretmenlik yapmaya engeli bulunmamalıdır.
3. İnsanları sevmeli, onlarla çalışmaktan haz duymalıdır.
4. Mesleğini yüksek gelir getiren diğer mesleklerle kıyaslamamalı ve yüksek maaş beklentisi taşımamalıdır.
5. Okumayı sevmeli, bilimsel gelişmeleri izlemelidir.
6. Yurdun her köşesinde görev yapma konusunda istekli olmalıdır.

Toplum tarafından kabul görmüş değerleri bünyesinde toplayan öğretmen, başarılı ve iyi öğretmendir. Birde toplum tarafından kabul edilmeyen değerler vardır. Bu olumsuz değerlere sahip olan öğretmenler, toplum tarafından “kabul görmeyen öğretmenler” olarak nitelendirilmektedir. İyi bir öğretmende bulunması gereken evrensel değerler ile kötü bir öğretmende bulunan olumsuz değerleri karşılaştırıldığında aşağıdaki sonuçlara ulaşabiliriz.

Olumlu değerlere sahip olan öğretmenleri: Samimi, sabırlı, değişebilen, iyi disipline olabilen, dürüst, açık ve güvenilir olan, düşünceleri ile hareketleri uyumu olan, öğrencileri bağımsız birer kişilik olarak görebilen, öğretmeyi seven ve anlayışlı olan, konusunda yeterli olan, ahlaki yönden olgun olan, daima iyi bir plan ve organizasyon yapabilen, olumsuz değerlere sahip olan öğretmenler ise; her zaman dürüst ve haklı olmayan, olumsuz, katı, daima herkesi eleştiren ve soğuk öğrencilere karşı arkadaşça olmayan, konusunda bilgili olmayan, anlayışsız olan, disiplini çok zayıf olan, donuk ve can sıkıcı, ahlaki yönden olgunlaşmamış, olarak sıralanmıştır (Robert, 1993:52; Akt: Göksu, 1998).

2.4.3. İdeal Öğretmen Nitelikleri

Öğretmenlik sadece ders anlatmaktan ibaret değildir. Gelişim çağındaki çocuklar tarafından örnek alınan öğretmenlerin kişilik özellikleri aşağıda sıraladığımız maddelere uygun olmalıdır.

- Çocukları, gençleri sevmeli,
- Ahlaklı olmalı,
- Beden ve ruh sağlığı yerinde olmalı,
- Canlı, hareketli ve becerikli olmalı,
- Pratik, yaratıcı, gerçekçi olmalı,
- Sezgileri kuvvetli, sağduyu sahibi ve duyarlı olmalı,
- Sabırlı ve fedakâr olmalı,
- Demokrat olmalı,
- Ön yargılardan uzak, eleştiriye açık olmalı,
- İletişimi kuvvetli olmalı,
- Soğukkanlı, gayretli ve cesur olmalı,
- Temiz, düzenli ve iyi giyimli olmalı,

- Öğretmen her yönüyle iyi örnek olmalıdır (Saçlı, 1988).

Diğer bir yaklaşıma göre öğretmenin kişilik özellikleri arasında

- Başkalarına karşı duyarlılık ve sevgi duyma,
- İlişki kurma yeteneği,
- İletişim becerilerini benimseme ve geliştirme,
- Ortak tavır alabilme,
- Kendi kendini motive etme ve kendine güvenme,
- Sesi iyi kullanma ve
- Kendini analiz etme yeteneği sayılabilir. (Saçlı, 1988).

Çağdaş ve demokratik eğitim ortamında öğretmenlik mesleğinin iki boyutundan birincisi erdem, ikincisi de bilgeliştir. Büyük düşünür Sokrates’e göre tek kesinlik erdem bilgisindedir. Erdem, öğrenilir. Kişiler bilmedikleri için kötüdürler. Erdem birdir, bölünmez, ayrılmaz. Erdem, insanın kendini bilmesi ve tanınmasıdır. Aslında bilgi ile erdem birbirleriyle sebep-sonuç ilişkisi içindedir. Çünkü bilgiden yoksun erdem, akılsız davranışlar türevi, erdemden yoksun bilgi ise, insan kavramında yücelikler oluşturan sevgi, inanç, ahlâk gibi değerlerden yoksun, kurnazlıklar ya da ruhsuz kuvvetler fonksiyonudur. Kuşkusuz öğretmenin bilgeliği, çağın bilgilerinin depolandığı bir hafıza makinesi olma anlamında değil, "öğretici çözümlerin yaratıcı görevlisi" tanımına göre her öğrencinin kendi isteği ve kabiliyeti doğrultusunda yetişmesini sağlayacak çözümleri bulabilme yeterliliği anlamında olacaktır.

Öğretmen, eğitim sürecinin değişkenlerinden biridir. Ancak, sürecin nitelik ve niceliğini plânlayan, uygulamayı yöneten ve ürünü değerlendiren öğretmenin yeterlilikleri, eğitimin çıktısında bağımsız değişken rolü oynar.

“İdeal öğretmen” kavramı ve kapsamına dair bir çok çalışmada, öncelikli niteliklerden bazılarını özetlersek;

Claparede'ye göre; “Öğretmenin en önemli erdemi, çok bilgili olmak değil, şevk sahibi olmaktır. O kendi mizacından farklı mizaçların ve farklı zihinlerin de bulunduğunu iyi bilmeli, çocuğun düzeyine inmeli, çocuğun karşısına hasım gibi değil, bir dost gibi olmaya çalışmalıdır” (Aküyüz, 1983). Bu durum, eğitiminde görev aldığı öğrencilerin motivasyonlarını artırması ve dolayısıyla derslerdeki başarısını etkilemede, okul dışı ve okul içi problemlerin çözümünde, öğrencilerin seviyelerine uygun eğitim yöntemini kullanmada, öğrencinin fiziksel ve ruhsal sağlık problemlerinin farkına varmada ve bunları giderici tedbirler almada olduğu gibi, çok değişik ve bir o kadar da zor olan görevlerini yerine getirebilmesi, kendi fiziksel ve ruhsal sağlığının yerinde olması ile mümkün olabilir.

Öğretmenler gerekli bilgini kazanılmasını kolaylaştırmak için bu ortamın hazırlayıcıları olmak durumundadır. Bu ise, ancak öğretmenin çağı yakalamış, gelişme ve yeniliklere açık, kendini yenileyen nitelikli bir yapıda olması gereğini zorunlu kılmaktadır. Öğretmenler, içerisinde yaşadıkları toplumların aynası ve motor gücü durumundadır. Öğretmenler, bireylerin hayata hazırlanmasında temel bir rol üstlenmiştir. “Öğretmen, eğitiminden yaşam tarzına, giyiminden hareket ve tavırlarına, aile hayatından bireysel ilişkilerine kadar her alanda, çevresine mesajlar vermekle kendini sorumlu hissetmelidir” (Özkan, 2005). Öğretmen, bilgi toplumu olma yolundaki gerekleri önce kendisi yerine getirmeli, daha sonra da ailesine, çevresine ve öğrencilerine bu gerekliliklerin yerine getirilmesi için rehberlik etmelidir.

Kendini yenilemeye açık olmayan, bilgi dağarcığını sürekli olarak yeni bilgilerle doldurmayan öğretmen, aktarmacılıktan başka bir iş yapamayacaktır. Dolayısıyla aktarmacı ve ezberci öğretimi beraberinde getirecektir (Morgan, 1984). Oysaki özgür ve yaratıcı düşünmenin önündeki en büyük engelin burada aranılması gerektiği düşünülmektedir. Eğitimin hedefleri içerisindeki gelişim denilen şey, onaylatmalarla yada benimsetmelerle değil, bilinçlendirmelerle gerçekleştirilebilir (Büyükdüvenci, 2000:9-10).

Öğretmen fiziken ve ruhen sağlıklı olduğu sürece, yetiştireceği yeni nesillerde sağlıklı olacaktır. Çocukların iyi eğitilebilmesi, öğretmenlerin kişiliklerinin olumlu yönde gelişmiş olmasının yanı sıra öğretmenlerin sorumluluk

sahibi, aktif, pratik ve üstün özelliklere sahip olmalarının, eğitim hizmetindeki kalite artışına yansıtacağına işaret etmektedir.

Gayretli olmak, dinamik öğretmenlerin en önemli karakteristiğidir. Hızlı ve heyecanlı olan, yüksek sesli konuşma tarzı, dans eden gözler, şaşkınlık ifadesi uyandıran yüz mimikleri, anlatımını pekiştiren tanımlayıcı kelime seçimleri, taşkın ve patlayıcı şekilde enerji seviyesi gösterme şeklinde öğretmeni tanımlamıştır (Halis, 2001:13).

Sağlıklı pedagojik ilişki kurma ideal öğretmen olmanın gereğidir. Çünkü, bu şekilde sağlanan ilişkiler, hem öğretmenin mesleki başarısı, hem de temelidir (Bilen, 1995) yaklaşımını açıklayıcı nitelikteki Başaran (2000)'ın okullarda da öğretmen-öğrenci ilişkisine uygulanabilecek on bir ilkesi şunlardır:

1. İnsan ilişkileri; insan insana ilişkilerdir,
2. İnsan ilişkileri; yetişkin yetişkine ilişkilerdir,
3. İnsan ilişkileri, eşduyum (empati) gerektirir,
4. İnsan ilişkileri, hoşgörü gerektirir,
5. İnsan ilişkileri, ilgi gerektirir,
6. İnsan ilişkileri, dostluk ister,
7. İnsan ilişkileri, “biz” olmayı gerektirir,
8. İnsan ilişkileri, güven ister,
9. İnsan ilişkileri, saygı ister,
10. İnsan ilişkileri, adalet besler,
11. İnsan ilişkileri, insanın kendisini bilmesini gerektirir.

Smith'e göre; iyi ve kötü öğretmene ilişkin tanımlaması, aşağıda sunulmuştur.

İyi öğretmenler;

- Daima üzüntü ve gerginlikleri hisseder ve bu durumu en asgari düzeye indirger,
- Öğrencilerin ayrı ayrı bireyler olduklarını ve her birinin bireysel ilgiye ihtiyaçları olduğunu bilir ve kendilerini iyi hissetmelerini sağlar,
- Çalışma hayatına ve görev anlayışına kuvvetle inanır, fakat bunu menfi bir baskı ile yapmaz,
- Öğrenciler ve ailelerini olumlu bir şekilde yönlendirir ve ortak çalışma gereğini kabul eder.
- Sert davranmaktan kaçınır,
- Eleştirmekten ziyade ödüllendirmeye önem verir,
- Öğrencilerin, isteklerini, yeteneklerini ve kişiliklerini bilir, sonuçları, değişken ve ilginç olarak görür,
- Geniş kapsamlı müfredatı temel becerileri geliştirmek için en iyi yol olarak görür,
- Öğrenim deneyimleri için merak ve yaratıcılığı anahtar kavram olarak görür,
- İçerik ve öğrencilere uyum sağlamak için öğretim faaliyetlerini çeşitlendirir.
- Böyle bir öğretmen tarafından yönetilen sınıf canlı, ilginç ve başarılı öğrencilerle dolu olacaktır. Az bir stres ve küçük bir gerginlik olacaktır. Buna karşın birçok grup iş birliği ve tolerans olacaktır. Öğrenciler öğrenmek için istekli olacak ve ona göre davranacaklardır.
- Ayrıca hepsi kendilerine güvenilen, kendi kendilerini disipline etmiş ve kendine güvenli öğrenciler olacaklardır.

Kötü öğretmenler;

- Genellikle öğrencileri korkutur ve sert bir yetişkin gibi davranır,
- Gerçek dışı amaçlar üzerine dayalı baskı ile stres oluşturur,
- Öğrencileri ve ailelerini olumsuz yönden ele alır,
- Ödülünden çok cezaya önem verir, sükûnetten ziyade stresi benimser ve çok az gülümser,
- Her zaman cezalandıracak şeyler bulur ve bir olayda bunu yapılandırır,
- İstekleri dondurur, canlı ve meraklı öğrencileri tehdit olarak görür,
- Geniş kapsamlı müfredatı sevmez, eğitimde temel becerileri dar şartlar içinde düşünür,
- Sonuçları standart görür ve kısıtlayıcı bir zaman cetveli geliştirerek her şeyde bunu hâkim kılar,
- Kendi tariflerini geliştirir,
- Değişikliklere şüphe ile yaklaşır,
- Pasif öğretimi tercih eder,
- Çoğu kez öğrencileri taciz eder, ancak onlardan iyi bir davranış ve tolerans bekler (Çetin, 2001).

Dr. E. R. Korn ve Dr. G. J. Pratt'in yaptıkları araştırmalar sonucunda, üstün verimlilik düzeyine sahip kişiler için saydıkları nitelikler de, aynı zamanda ideal öğretmen nitelikleri olarak söylenebilir. Bunlar (Kaya, 2005);

1. İşine bağlı olmak. İçinde yaşanılan ana konsantre olmak.
2. İşleri başarma ve dünyayı değiştirme konusunda, yürekten gelen bir güce sahip olmak.

3. Aksilikler ve hayal kırıklığı karşısında sabırlı, azimli ve toleranslı olmak.
4. Üretken olmak.
5. Kişilere durumlara ve beklenmedik olaylara uyum sağlamak
6. Az imkanlarla çoğu başarmak
7. Pes etmemek ve iyimser olmak.
8. Makul hedefler çizmek
9. Zamanı yönetmek (Kaya, 2005).

Öğretme ve öğrenme birbirinden farklı işlevdir. Çok basit ve açık gibi görünmekle birlikte öğretme bir kişi tarafından gerçekleştirilirken, öğrenme bir başka kişide gerçekleşmektedir. Dolayısıyla, “Öğretme ve öğrenme sürecinin etkili olabilmesi için o iki kişi arasında çok özel bir ilişkinin kurulması gerekir. Başka bir deyişle öğretmen ve öğrenci arasında özel bir bağ kurulmalıdır” (Çetin, 2001). Akademik yeterlilikleri bakımından uygun seviyede bilgi edinilse de, öğretmenlik mesleğine uyum sağlayabilmek, farklı kişilik özellikleri gerektirir. Çünkü, bilme ile bildiğini öğretebilmek ve öğrenciyle bu çerçevede iyi ilişki kurabilmek ise başka şeydir (Tan, 1988).

Öğretmenler ile ilgili yapılan araştırmalar, kişilik bakımından yeterli bir öğretmenin, öğrencilerini olumlu yönde etkilediklerini, zayıf bir öğretmenin ise, öğrencileri okul ve öğrenmeden soğuttuklarını göstermiştir (Oğuzkan, 1989:44). Günboyu öğrencileri, eğitim yöneticileri ve velilerle ilişki içinde olan öğretmenin kişiliği, ideal bir öğretmen olması açısından önemlidir. Bu nedenle öğretmenlerin, ideal öğretmenin kişilik özelliklerine sahip olması gerekmektedir. Ruh sağlığı yerinde olmayan bir öğretmen, öğrencileriyle ilişkileri esnasında korku, endişe, güvensizlik ve nefret duyguları uyandıracaktır (Bilgen, 1997).

Her türlü bilimsel bilgi ve donanımla desteklenen iyi yetişmiş öğretmenin yetiştireceği öğrenci de aynı özelliklere sahip olacaktır. Onları eğitecek, etkileyecek, hatta kişiliklerinin oluşmasında önemli bir yer tutacaktır. Bu bağlamda,

öğretmenin öğrencisi üzerindeki tesirinin ne kadar güçlü izler bırakabileceğini inkar etmek mümkün değildir.

Öğretmen adayı ve öğretmen ile ilgili yapmış olduğu çalışmada; “her şeyden önce genel kültür, özel alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi bakımından çok iyi yetişmiş” olması gerektiğini ifade etmektedir. Bunun yanı sıra öğretmenliğe uygun kişilik özellikleri, meslek sevgisi, öğrenci sevgisi, ilgi ve yetenekler, meslekî yeterlikler, düzgün konuşma, Türkçe’yi doğru ve düzgün kullanma gibi temel ölçütlerde öğretmenlik için gereklidir (Çıbıkcı, 21.11.2005) derken, Çetin (2001)’in yapmış olduğu çağdaş literatür araştırmasına göre, öğretmende bulunması gereken üç genel özellik vardır. Bunlar; alan bilgisi, genel kültür ve öğretmenlik meslek bilgisi olarak sıralarken, “Bu özelliklere sahip olan öğretmen, idealize edilmiş öğretmen davranış gruplandırmalarının birçoğunda ortak olan sevgi, saygı, hoşgörü, iş birliği gibi özelliklere sahip olduğu zaman, öğrencileri ile daha etkin bir iletişime geçebilir” şeklinde de yorum katmaktadır.

İlgili olarak “öğretmenlerin sahip olması gereken genel ve özel alan yeterliklerin bilinmesi, daha sonra, bu yeterliklerin, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarıyla, öğretmen adaylarına ve öğretmenlere kazandırılması ile mümkündür” şeklinde görüşünü özet olarak deklare etmektedir (M.E.B., 2009).

Yine MEB, üniversite temsilcilerinin de katıldığı bir komisyon oluşturularak, öğretmenlerin taşımaları gereken nitelikleri saptayarak yayımlamıştır. Aranan nitelikler şöyledir:

1. Eğitimle ilgili her türlü teknolojiyi kullanabilmeli,
2. Öğrencilerin entelektüel, sosyal ve kişisel gelişimlerini destekleyecek etkinlikler düzenlemeli,
3. Dersi anlatırken gerekli tüm eğitim materyallerle yöntemleri kullanmalı,
4. Dersi işlerken, beyin fırtınası, tartışma, buluş, deney, oyun ve gezi-gözlem ile sınıfa uzman çağırma yöntemlerine mümkün olduğu kadar çok başvurmalı,

5. Dersi işlerken, 'demokratik bir ortam' oluşturmaya çaba göstermeli,
6. Öğrenciye kendini ifade etmesine olanak sağlamalı, öğrencileri olumlu davranış yönünde motive etmeli, liderlik özelliklerini geliştirmeli ve öğretim hızını öğrenciye göre ayarlamalı,
7. Enerjik, coşkulu, neşeli ve esprili' olmak, olumlu katkı yapar,
8. Öğrencilerin her sorunuyla ilgilenmeli, onların sonraki dönemlerdeki eğitimleriyle ilgili karar almalarında yardımcı olmalı,
9. Öğrencinin eleştirel becerilerini geliştirmesine yardım etmeli,
10. Mesleki yönden kendini geliştirmeli, üst öğrenim yapmalı. Öğretmen branşı dışında genel kültüre de sahip olmalı (Radikal, 24/09/2002).

Öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin, materyal ve metodunu etkili kullandığı gibi, gelişmiş ölçme ve değerlendirme kriterleri ile de eğitim sürecini bir bütün olarak değerlendirmelidir. Öğretmenler, eğitimci kimlikleriyle çevresine karşı “Çoğulcu demokratik yapıya uygun olarak, fikri ve vicdanı hür nesiller yetiştirebilmesi için, önce öğretmenin, fikri ve vicdanının hür olması gerekir. Öğretmen yetiştirmede hiç vazgeçilmeyecek esas, hür ve bilimsel düşünceli aydın...” olma özellikleri ile de görünmelidirler (Ergün, 1998).

İnsanların malik oldukları nitelikleri ile ürettikleri mal ve hizmetlerin kalitesi arasında anlamlı bir bağımlılık bulunmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin niteliği öğretmenlerin niteliğine bağlıdır. Kaliteli bireyler için kaliteli öğretmenler gerekmektedir.

2.4.4. Öğretmenin Mesleki Nitelikleri

Öğretmenin mesleki nitelikleri konusunda birçok tanımlamalar yapılmıştır.

- Programların planlanmasına ve geliştirilmesine katılan,
- Öğrenmeyi kolaylaştıran,
- Okul ve toplum işlerini birleştiren,

- Çocukların davranış tarzlarını değiştirmeye çalışmayan,
- Öğretimde iyi öğrenim kaynaklarını kullanan,
- Sorun çözen ve hızlı değişimlere uyum sağlayabilen bireyler yetiştiren,
- Konusunda, bilgilerini güncelleştiren,
- Konularının içeriğini, öğrenci ortamına uyduran,
- Yeni eğitim teknolojilerini kabul eden ve kullanan,
- Öğrencilerinin yeteneklerini açığa çıkararak gelişmelerine yardımcı olan,
- Öğrenim stratejilerini yaratan,
- Eleştirel düşünme becerileri olan,
- Öğretmede yeniliklere açık olan,
- Yetenekli öğrencileri ortaya çıkaran ve yetenekleri doğrultusunda öğrencileri yönlendiren,
- Tüm çocukları ön yargılardan arınmış olarak ve oldukları gibi kabul ederek, hepsine eşit, adil, mantıklı ve tarafsız davranan,
- Öğrencileri bulundukları yaşın fizyolojik, psikolojik ve kişisel özelliklerine ve yeteneklerine göre tanıyıp, ona göre değerlendirerek yönlendiren,
- Uyumsuz ve problemlili öğrencilere anlayışla yaklaşan ve sorunların çözülmesine, ailesi ile de iş birliği yaparak yardımcı olan (Üstün oğlu, 1993).

Bir başka açıdan

- Daima üzüntü ve gerginlikleri hisseder ve bu durumu en asgari düzeye indirir.

- Öğrencilerin ayrı ayrı birey olduklarını ve her birinin bireysel ilgiye ihtiyaç duyduğunu bilir ve kendilerini iyi hissetmelerini sağlar.
- Çalışma hayatına ve görev anlayışına kuvvetle inanır; fakat bunu menfi bir baskı ile yapmaz.
- Öğrenciler ve ailelerini olumlu bir şekilde yönlendirir ve ortak çalışma gereğini kabul eder.
- Sert davranmaktan kaçınır.
- Eleştirmekten ziyade ödüllendirmeye önem verir.
- Öğrencilerin, isteklerini, yeteneklerini, kişiliklerini bilir.
- Geniş kapsamlı müfredatı temel becerileri geliştirmek için en iyi yol olarak görür.
- Öğrenim deneyimleri için merak ve yaratıcılığı anahtar kavram olarak görür.
- İçerik ve öğrencilere uyum sağlamak için öğretim faaliyetlerini çeşitlendirir (Çetin, 2001).

2.4.5. Öğretmenlik Mesleğinde Öğretmen Niteliklerinin Önemi

Son yıllarda ülkemiz öğretmenlerinin istenilen niteliklere sahip olmadıklarına ilişkin yaygın bir kanaat bulunmaktadır. Şöyle ki, "öğretmenlerin sınıfta gerekli öğretmenlik rollerini yeterince yapamadıkları, öğrencilerle düzeylerine ilişkin ilişkileri kurmakta yetersiz kaldıkları, öğretim yöntem ve tekniklerini yeterli düzeylerde kullanamadıkları, öğrenci, değerlendirmesinde gerekli niteliklere sahip değerlendirmeler yapamadıkları, okul -öğrenci-çevre bağlantısını kuramadıkları, öğrencileri araştırıcılığa inceleyiciliğe yönetemedikleri" pek çok kimse tarafından dile getirilmektedir (Taşdemir, 1996: 56). Son yıllarda gözlenen prestij kaybı nedeniyle, öğretmenin etkisinin azaldığı ve öğretmen kalitesinin düştüğü kabul edilmektedir. Cemiyette insana gösterilen saygı, onun sahip olduğu nicelik ve niteliklere bağlıdır (Yazıcı, 1994: 27).

Bilgi çağının ve bilgi toplumlarının en belirgin özelliği, yoğun bilgi üretimi ve paylaşımıdır. Hızlı küreselleşmenin sonucunda, geleneksel öğretmen tipleri de değişime uğramak zorundadır. Eski çağın öğretmen tipi sınıfın tek hakimiydi. Katı bir disipline sahipti. Dersi kendisi hazırlar ve kendisi yürütürdü. Yeni çağın öğretmen tipi, bilgi kaynaklarına nasıl ve nerede ulaşabileceğini bilen, araştırmacı, farklılıkları seven, hukuk ilkelerine saygılıdır. Öğretmen, toplumun ve eğitim kurumlarının hızla değişen ihtiyaçlarına cevap verebilmek için şartları en iyi şekilde değerlendirebilen, mükemmele ulaşma konusunda sürekli çalışan, bu yolda yaratıcılığını kullanarak esneklik gösterebilen toplumun temel ilkelerine zarar verebilecek ideolojik saplantıları olmayan bir kişi olmalıdır. İşbirliğine açık olmak, paylaşma, çağdaş öğretmenin nitelikleri olarak kabul edilebilir. Yaratıcılık, çağdaş bir öğretmenin belki de en önemli özelliklerinden biridir. Zira zeka ve kişilik özellikleri farklı, değişik sosyo kültürel ortamlarda yetişmiş öğrencileri eğitmek, onları öğrenme için cesaretlendirmek ve desteklemek öğretmenin büyük ölçüde yaratıcılığını kullanmasına bağlıdır. Öğretmenin samimi, canlı, neşeli ve öğrencilerin sorunlarına duyarlı olması çok önemlidir. Bunun içinde mesleğini sevmesi, kişisel sorunlarını okul dışında bırakabilme becerisine sahip olması gerekir.

Öğretmenin niteliği, yalnızca mesleğe hazırlık aşamasında aldığı eğitimle sınırlı olmamalıdır. Öğretmene meslekî yönden geliştirme ve yenilenme anlayışı verilmeli ve bu düşüncenin uygulanabilmesi için gerekli ortam hazırlanmalıdır. Bunun için öğretmenin kişisel hayat şartlarının maddî yönden belirli bir düzeye çıkarılması kadar, ona teknoloji kullanımı ve sürekli hizmet içi eğitim imkânları da sağlamak gerekir.

Öğretmenlik, meslek alanları içinde kendisinden en çok görev ve rol üstlenmesi beklenen meslektir. Hiçbir meslek mensubu, bu denli önemli görevi (rolü) üstlenmiş değildir. Öğretmenlikten beklenen rollerin gelecekte azalması değil, artarak değişmesi beklenilmelidir. Zaman zaman teknolojik gelişmelerin sağladığı imkânların, öğretmenin yerini alacağına dair düşünceler var olsa da, öğrenme-öğretme işinin mekanik bir süreç olmadığı, öğretmenle öğrenci arasındaki duygusal iletişimin öğrenmeyi olumlu yönde etkilediği çok iyi bilinen bir gerçektir. Teknolojinin kullanımı, öğrenme-öğretme sürecine kolaylaştırıcı boyutlar katsa da, öğretmenlik fonksiyonu her zaman önemini sürdürecektir. Günümüz öğretmeni,

rolünün değişen özelliklerine göre uyum sağlamak zorundadır. Çağın gerisinde kalmamak yolunda büyük çaba sarf etmek zorunda olan öğretmenin rolündeki başlıca değişiklik, öğrencisinin onun yegâne bilgi kaynağı olmadığının farkına varması ile ortaya çıkmaktadır. Bunun için farklı kaynaklarını kullanarak kendi bilgisini sürekli geliştirmek durumundadır. Öğretmen, gelişen ve yenilenen bilgisini uygun öğrenme ortamları yaratıp, farklı öğretim yöntemlerini kullanarak öğrencileri ve meslektaşları ile paylaşabilmelidir. Toplumun ve öğrencilerin farklı ve değişen ihtiyaçlarına uyum sağlayabilecek esnek yaklaşımlar sergileyebilmelidir. Kendi sorunlarının üstesinden gelmeyi başarırken, toplumun sorunlarına da çok yönlü çözümler üretmek zorunda olan bir vatandaş olmayı başarabilmelidir. Rolünün, sınıf için öğrenmeleri gerçekleştirmenin ötesinde okulun tamamını, yakın ve uzak çevreyi uygun eğitim ortamlarına dönüştürmek olduğunu bilmelidir (Oktay, 1998).

2.4.6. Öğretmenin Yeterlilik Alanları

Öğretmen yeterlilikleri ile ilgili literatür incelendiğinde Sünbül, mesleki yeterlilik, alan yeterliliği ve eğitimsel yeterlilik olarak üç ögede açıklamaktadır (Sünbül, 2007).

A) Genel Kültür: Öğretmenin eğitim sürecindeki genel kazanımlarının bir bileşkesidir. Genel kültür, öğretmenin mesleğini uygularken bir sorunla karşılaştığında alan bilgisine ve pedagojik formasyon becerisine ek olarak bu sorunun çözümüne katkıda bulunan diğer disiplinler arası bilgi ve becerileri kapsamaktadır.

B) Özel Alan: Öğretmen, öğreteceği alanın temel kavramlarını, araştırma ve inceleme araçlarını ve yapılarını anlar ve alanın bu özelliklerini öğrenciye anlamlı bir biçimde öğrenme deneyimleri yaratır.

C) Pedagojik Formasyon Yeterlilikleri: Öğretmen, öğrencilerini fiziksel, sosyal, psikolojik, zihinsel ve psikomotor özellikleriyle tanır ve bu özelliklere uygun öğrenme deneyimleri yaratır. Öğrencilerin öğrenme biçimlerindeki farklılıkları anlar ve buna uygun adil öğrenme fırsatları oluşturur.

Öğretmen, öğrenmenin nasıl meydana geldiğini, öğrenmenin gelişim düzeyinin öğrenmeyi nasıl etkilediğini ve öğretim sürecinde çeşitli gelişim

özelliklerinin nasıl dikkate alınması gerektiğini bilir ve öğrencinin öğrenmesini kolaylaştıracak öğretim stratejileri kullanır.

Öğretmen, öğrencilerini çeşitli özellikleriyle (fiziksel, sosyal, psikolojik, zihinsel ve psikomotor) tanır ve bu özelliklere uygun öğrenme deneyimleri yaratır. Öğrencilerin öğrenme biçimlerindeki farklılıkları anlar ve buna uygun adil öğrenme fırsatları oluşturur. Öğretmen, öğrenmenin nasıl meydana geldiğini, öğrenmenin gelişim düzeyinin öğrenmeyi nasıl etkilediğini ve öğretim sürecinde çeşitli gelişim özelliklerinin nasıl dikkate alınması gerektiğini bilir ve öğrencinin öğrenmesini kolaylaştıracak öğretim stratejilerini kullanır.

Öğretmen, bireysel farklılıkların, içsel ve dışsal motivasyonunun, çalışma ve öğrenme alışkanlıklarının kalıcı ve anlamlı öğrenmede önemli olduğunu bilir ve buna uygun öğrenme deneyimleri oluşturmak için gayret gösterir.

Öğretmenin eğitme-öğretme yeterlilikleri; Öğrenciyi tanıma, öğretimi planlama, materyal geliştirme, öğretim yapma, öğretimi yönetme (sınıf yönetimi), ölçme ve değerlendirme, rehberlik yapma, temel becerileri geliştirme, özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilere hizmet etme, yetişkinleri eğitme, ders dışı etkinliklerde bulunma, kendini geliştirme, okulu geliştirme, okul ve çevre ilişkilerini geliştirme olarak özetlenebilir.

Öğretmenin kendinden beklenen görevleri yerine getirebilmesi için öncelikle öğretmenlik yapacağı alanını iyi bilmesi gerekir. Bunun yanında alanıyla ilgili bilgi ve becerileri iyi bir şekilde organize ederek nasıl öğretilceğini, sınıftaki dersleri canlı ve çekici bir hale nasıl getireceğini bilmesi gerekir. Öğretmenlik mesleği açısından önemli olan; öğretmenin iyi bir şekilde yetiştiği alan bilgisini ve genel kültürünü öğrencilerine aktarabilecek pedagojik formasyon bilgisine sahip olması gerekmektedir. Eğitim açısından da önemli olan öğretmenin bu üç özelliği bir arada taşımasıdır.

Çocuk öğrendiklerinin pek çoğunu öğretmenin, bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıklarını gözleyerek öğrenir. Öyleyse, öğretmen davranışları, milli, insani ve mesleki açıdan doğru nitelikleri örneklemelidir.

2.5. Beden Eğitimi Öğretmenliği Mesleğine Genel Bakış

2.5.1. Beden Eğitimi Öğretmeni

Bir ülkede yeni nesillerin ve ülkenin gereksinimi olan insan gücünün yetişmesinden eğitim sisteminin en önemli ögesi olan öğretmen sorumludur. Öğretmen bir programa ve hangi dersin öğretmenliğini yapacaksa o alana ait bilgilere sahiptir.

Spor akademisinin yaptığı tanıma göre beden eğitimi öğretmenin tanımına, “Çalıştığı eğitim kurumunda, öğrencilere beden eğitimi ile ilgili eğitim veren kişidir” denmiştir (www.sporakademisi.org). Ayrıca beden eğitimi öğretmeni konusu ile ilgili hangi bilgi, beceri, tutum ve davranışların, hangi yaş düzeylerindeki öğrenci gruplarına, hangi yöntemlerle kazandırılacağı, MEB tarafından onaylanan öğretim programları ve ilgili mevzuatta belirtilmiştir.

Beden eğitimi öğretmeni, bu program çerçevesinde,

- Eğitim vereceği grubun düzeyine uygun bir çalışma planı hazırlar ve bu planı uygulayarak öğrencilere alan ile ilgili bilgi ve beceri kazandırır,
- Öğrencilerin başarılarını değerlendirir, başarı düzeylerini artırıcı önlemler alır,
- Eğitici kol çalışmalarında görev alarak öğrencilerin yeteneklerini geliştirici etkinlikler düzenler,
- Öğrencilerin gelişimlerini izler, sorunlarının çözümüne yardımcı olur,
- Alan ile ilgili gelişmeleri izler, bunların öğretim programlarına yansıtılması için ilgililere önerilerde bulunur,
- Nöbetçi olduğu günlerde, okulun düzen ve disiplinini sağlamak üzere görev yapar,
- Sınıf öğretmeni olarak, öğrencilerin alan ve ders seçmelerine yardımcı olur, yönetimle ilişkilerini sağlamaya çalışır (www.meb.gov.tr)

Öğretmenler çoğu öğrencinin örnek aldığı kişilerdir. Öğretmen sınıf atmosferinde bir yandan öğrencilerini gerekli bilgi ve becerileri ile donatmaya çalışırken diğer yandan da kişilikleri ile onları etkilemektedir (Küçükahmet, 2000). Öğretmenin Türkçeyi iyi kullanma becerisi, sağlık beden yapısı ve görünümü olaylar karşısında soğuk kanlı ve dengeli tutumu yeteneklerini enerjik biçimde kullanması öğrencileri sevmesi, başkalarıyla iletişim ve etkileşim kurma becerisi, kendi kendine karar verebilmesi ve özgüveni, yaşamının düzenli olması öğretmeni öğretmen yapan davranış özelliklerinin başlıcalarıdır. Bu davranış özelliklerinin yanı sıra öğretmen konuşmasıyla tutum ve davranışlarıyla, kişiliği ile giyim ve tarzıyla öğrencilerin göz önünde bir modeldir.

Beden eğitimi öğretmenin beden eğitimi dersi öğretiminde karşılaştığı en önemli sorunlardan biri de sınıf yönetimidir. Çünkü beden eğitimi dersinde öğrenci sınıf ortamından ve okul formasından uzaklaşıp serbest ve özgürce hareket etmektedir. Ancak, beden eğitimi öğretmenin öğrencinin bu doğallığını bozmadan sınıfı yönetmesi gerekmektedir.

Beden eğitimi dersinde çok sıkı ve ağır disiplin kuralları öğrencilerin bu dersten zevk almasını engelleyebileceği gibi öğretmenle çatışmasını da yol açar. Bu durum öğrencilerin kuralları bozmasına öğretmenlerinin de otorite kurması için kuralları daha çok ağırlaştırmasına ve cezalandırma yöntemine gitmesine neden olacaktır. Bu mutsuzluk ortamı öğrencileri de beden eğitimi öğretmenini de olumsuz etkileyerek beden eğitimi dersini verimini düşürecektir. Bu nedenle beden eğitimi öğretmeni öğrenci faaliyetlerini düzenlerken, sınıf düzenini bozma eğilimi gösteren öğrencilere sorumluluk vererek kontrol altına almaları en iyi olarak gözükmektedir. Beden eğitimi öğretmenin öğrencileriyle güçlü bir iletişim kurması gerekmektedir. Beden eğitimi öğretmeni okulun varolan olanaklarını en iyi şekilde değerlendirerek eğitim ortamını yaratmalıdır. Eğitim ortamı beden eğitimi dersinde önemli olmakla birlikte öğretmenin niteliği daha önemlidir. Çünkü beden eğitimi öğretmeni tesis, araç-gereç yoksunluğunu öğrencilere hissettirmeden onların dersten zevk almalarını sağlayabilmelidir. Beden eğitimi öğretmenin, beden eğitimi dersini en iyi şekilde gerçekleştirebilmesi için sınıf ortamını düzenlemesi yaratıcı düşünme yeteneğine bağlıdır. Ancak beden eğitimi öğretmeni bazı engellerle karşılaşabilir.

Her şeye rağmen beden eğitimi öğretmeni dersini en iyi şekilde gerçekleştirebilmesi için eğitim ortamını zenginleştirmek durumundadır. Beden eğitimi öğretmenin eğitim ortamını eğitim öğretim etkinliklerine uygun olarak düzenledikten sonra en iyi şekilde uygulamak için karşısındaki kitleyi iyi tanması gerekmektedir. Sınıf içindeki öğrencilerin cinsiyeti, yaş gurubu, gelişim özellikleri, bireysel farklılıklar gibi özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır. Hedef kitlenin özelliklerine dikkat edilmeden hazırlanan öğretim etkinliklerinden verim almak mümkün değildir.

Beden eğitimi öğretmenin sadece kendi alanıyla ilgili teknik ve becerilerde ustalık sahibi olması yeterli olmamaktadır. Beden eğitimi öğretmeni aynı zamanda bu becerilerin öğrencilere nasıl aktarılması gerektiğini de bilmelidirler. Başarılı beden eğitimi öğretmeni öğrencilere sadece pozitif beceriler kazandırmamalı aynı zamanda toplumda başarıyla yaşamak için gerekli bilgi ve davranışlarıyla örnek olabilmelidirler. Beden eğitimi öğretmeni öğretme becerilerine bir fizyologun çalıştırma deneyimine ve iş idarecisinin yönetim liderliğine ve bir psikologun öğüt verme yeteneğine sahip olabilmelidir (Martens, 1998:11)

2.5.2. Beden Eğitimi Öğretmenin Nitelikleri

İ. Turgut'un (2002) tanımına göre iyi bir öğretmen, tüm ahlaksal değerlere sahip, tarafsız, araştırmacı kimliğine sahip olmalı ve sürekli kendini yenilemelidir.

Kaliteli bir sistemin arkasında her zaman kaliteli öğretmen vardır. Dolayısıyla öğrencilerin niteliği öğretmenlerin niteliğine bağlıdır. Kaliteli bireyler için kaliteli öğretmenler gerekmektedir.

Özellikle eğitim kurumlarında yeri ve öneminin özel bir konumu olan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin derse bağlı olarak yapılması gereken etkinliklerinden dolayı hiçbir zaman bir başka derse benzememektedir. Bu görüş doğrultusunda Beden Eğitimi öğretmeni de her zaman bir başka branş öğretmeninden farklı olmak durumundadır.

Beden eğitimi öğretmenleri “Öğrencinin, toplumun, öğretmenlerin gözünde farklıdır. Şekliyle, davranışlarıyla ilgi odağıdır. Doğal liderdir. Eğitim bütünlüğü içinde teorik ve uygulamalı birikimlerini aktaran, Beden Eğitimi ve Spor değerlerini

kazandıran, bu doğrultuda öğrencilerin yeteneklerini oluşturan, geliştiren eğitimcidir, öğreticidir. Beden Eğitimi ve Spor ile ilgili beklentileri olan öğrencilerce, yöneticilerce, gençlerce, takım yöneticilerince ilk anda bir umut kaynağı ve kurtarıcıdır. Toplumsal olarak yapısal, duygusal ve sosyal farklılıkları dengeleyen, uyum sağlama görev ve sorumluluğunu üstlenen kişilerdir” (Özyiğit, 1991).

Laminac ve Long (1985)’e göre beden eğitimi öğretmenlerinin kazanması gereken nitelikler (Laminack, 1985); esnek davranma, örgütlü davranış gösterme, eşit davranma, dürüst, saygılı, itibarlı, kararlı, düzgün mizaçlı, diplomatik ve disiplinli, sevimli, yardımsever, istekli, teşvik eden, algılayan, sıcak, canlı, olumlu, sabırlı, şefkatli, neşeli, anlayışlı, duygulu, dürüst, nazik, samimi, dikkatli, açık fikirli, değişik farklı ve yeni fikirlere açık, tümevarım kullanan, görsel yardım sunan, katılımcı, bireysel, etkileyici, anne-baba rolünde, tartışma yapan, destek sunan, genç ve hoş görünen, iyi giyimli, mutlu, sevimli ve çekici olma, şeklinde özetlenmektedir.

Bucher, bir beden eğitimi öğretmenin özelliklerini; alan bilgisi, konuşma ve yazma becerisi, fiziksel, zihinsel ve duygusal yönden sağlık, öğretmenliğe uygun kişilik, yeterli düzeyde motor yetenek, işbirliği yapma becerisi, espri yeteneği olarak sıralamıştır (Bucher, 1979).

2.5.3. Beden Eğitiminin Önemi

Genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olan Beden Eğitimi aynı zamanda kişiliğin eğitimidir. Başka bir deyimle beden eğitimi öğrencilerin gelişim özellikleri göz önünde tutularak onların fert ve toplum yönünden sağlıklı, mutlu ve iyi ahlaklı, dengeli kişilik sahibi, yapıcı ve üretken, milli kültür değerleri ve demokratik hayatın gerektirdiği davranışları kazanmış fertler olarak yetişmeleri için en önemli araç olacaktır (Çilenti, 1988:4).

Demirhan’a göre (2005) beden eğitimin farklı bir açıdan önemi şu şekilde vurgulanmıştır: “...Oysa, beden eğitimi, salt beden eğitimi ya da spor dallarının ve her tür egzersizin mekanik basamaklarının öğrenilmesi değil, insanın bütünsel eğitimi için gerekli araç ve eylemdir. Sonuçta, beden eğitimi bireylerin kasları ve beyinlerinin içine sokulan bilgi, beceri ve tutumların şahmerdanları değil, onların hizmet edicidir. Diğer yandan, birey salt biyolojik makine değil, duyuşsal ve

toplumsal özellikleri de olan bir varlıktır. Bu nedenle, etkinlikler planlanırken bazen gelenek, bazense gereksinimi savunanların ilkeleri öne çıkabilir. Ancak, gelecekte gereksinimlere dayalı beden eğitimi etkinliklerinin artacağı söylenebilir.”

Lise ve dengi okullar beden eğitimi dersi öğretim programında duygu ve sosyal gelişimle ilgili davranışlar, toplum yapımız ve çağdaşlaşma ile bağlantılıdır. Vücut gelişimi ile ilgili davranışlar, toplum yapımız ve çağdaşlaşma ile bağlantılıdır. Vücut gelişimi ile ilgili davranışlar bilimsel veriler çağdaş eğitim ilkeleriyle beden eğitimi ve spordaki yeni gelişmeler esas alınarak düzenlenmiştir.

Beden eğitimi derslerinde kazandırılması amaçlanan bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıkların tamamının değerlendirilmesi gerekir. Öğrencinin yalnızca fizik yeteneklerinin ölçülerek sonunda not takdir edilmesi hareketle ilgili gelişimini ortaya koyacaktır. Halbuki zihin, duygu ve sosyal yönden sağlıklı ve dengeli bir gelişim, beden eğitimi ve sporun başta gelen amaçlarındandır (Dieter, 1998:72).

Öğrencilerin ders içi faaliyetlerle, beden eğitimi ve sporun amaçlarına uygun, yeterli gelişme ve eğitime ulaşmaları imkansızdır. Bu sebeple, okul içinde ders dışı faaliyetlere yer verilmeli, bu faaliyetler öncelikle sağlık ve eğitim aracı olarak düşünülmeli, şampiyon olma, yarışı kazanma ön plana çıkarılmalı, bu duygu hırs ve tutku durumuna dönüştürülmemelidir. Bu yönde aşırı kamçılanmış duyguların eğitimi olumsuz yönde etkileyeceği göz ardı edilmemelidir. Çalışmalara katılmış olma önemli ve spor faaliyetlerine özendirme, kendini deneme ve tanıma aracı olarak düşünülmelidir (Çetin, 2001).

2.5.4. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görevleri

Beden eğitimi öğretmenleri, okul dışındaki hiçbir makama ve toplantılara eşofmanla gidemezler. Okul içerisinde Okul Aile Birliği ve Öğretmenler Kurulu gibi toplantılara katılabilir, iş ilişkilerini sürdürebilir (M.E.B., 2000:173). Beden eğitimi öğretmenleri ders içinde ve ders dışındaki kıyafeti, tutum ve davranışlarıyla öğrencilere örnek olmalıdır (M.E.B., 2000:263).

Okulun öğretim performansını yükseltmeye olanak sağlayan sistemler kurulmalı ve geliştirilmelidir. Sistem bütünlüğü içerisinde, yönetimin iyi bir çalışma

ortamı sağlaması, planlama, yönetim, örgüt yapısı ve etkin bir iletişim içinde öğretim kalitesi yükseltilmelidir (Ünal, 2000).

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin mesleki faaliyetleri içerisinde görevleri aşağıdaki başlıklar haline sıralanabilir.

1. Beden eğitim dersiyle ilgili hususlar (ders uygulamaları).
2. Spor kolu çalışmalarını (okul içi ve okul dışı).
3. İzcilik faaliyetleri (okul içi ve okul dışı).
4. Halk oyunu faaliyetleri (okul içi ve okul dışı).
5. Okul dışı faaliyetlerle ilgili diğer hususlar.
6. Beden eğitimi dersinde ders alanı olarak kullanılan yerlerin bakımı.
7. Anma, tören ve gösterilerdeki sorumlulukları (M.E.B., 2000:163).

2.5.5. Beden Eğitimi Dersiyle İlgili Hususlar

1. Her öğretmenin; mevsim şartlarına göre yer, saha ve malzeme imkanlarına, sınıf mevcutlarına ve seviyelerine, hareketlerin yapılmasında basamaklamaya uyularak, öğretim programının ana maddeleri ayrı ayrı bölümlerde gösterilmek suretiyle hazırlanmış bir yıllık ders dağıtım planı bulunmalıdır. Bu planda işlenecek konular ana hatlarıyla gösterilir, fazla ayrıntılara gidilmez.
2. Dersler, yıllık planın ana hatlarını detaylarıyla “Günlük Plan” a göre uygulanmalıdır. Günlük planda, dersin başından sonuna kadar nelerin yapılacağı yazılmalı resim ve şemalarda belirtilmiş olmalıdır.

Öğretim programı; bu planlarda belirtilen hareketlerin öğrenciler tarafından kavranıncaya kadar en çok dört ders uygulanmasını gerekli görmekte ise de, öğrenciler tarafından iyice kavrandığı görülen programlar, bu kadar tekrara bile gerek görülmeyerek yenilenmelidir. Yıllık planlar, her öğretim yılı başında yeniden düzenlenmelidir. Bu planlar, mevcut imkanlara göre geliştirilmelidir.

3. Günlük Planda; öğretim programından gösterilen a. Başlama Devresi, b. Esas Devre, c. Bitirme Devresi bölümlerine uygun şekilde düzenlenmesi ve uygulanması, hareketlerin seçiminden öğrenci seviyesine ve basamaklamaya dikkat edilmesi ve vücudun her yönden çalışmasına imkan verilmesi; dersin öğrencilerde neşe, canlılık, istek ve ilgi uyandırmasına dikkat edilmelidir.
4. Bir ders planı; hiç bir zaman 19 Mayıs hareketleriyle doldurulmamalı, bu hareketler, ders ve dönem yıl başında hazırlanarak, yıllık ve dönem plana ve günlük planlara serpiştirilmek suretiyle, diğer hareketler arasında öğretilmelidir.
5. Karma okullarda, beden eğitimi dersinin, kız ve erkek öğrencilere bir arada ve aynı programla yaptırılmamasına dikkat edilmeli, bunun için okulun haftalık ders programının düzenlenmesinde okul yöneticileriyle birlikte gerekli tedbirler alınmalı, birkaç okul ve öğretmeni olan yerlerde bayan ve erkek öğretmenler arasında ders dağıtımı yapılırken bu husus göz önünde bulundurulmalıdır.
6. Her derste düzen alıştırmalarına yeteri kadar zaman ayırmalı; bütün çalışmalarda öğrencilerin kurallara uymayı, her zaman dürüst davranmayı alışkanlık haline getirmeleri sağlanmalıdır.
7. Beden Eğitimi Öğretmeni; öğreteceği konuları kendisi de hakkıyla bilmeli, yapılacak çalışmaları kısaca anlatmalı, yaparak da gösterilmeli, komutları ve öğretim metotları en iyi şekilde uygulamalıdır.
8. Beden Eğitimi öğretmeni ders içinde ve ders dışındaki kıyafeti, tutum ve davranışlarıyla öğrencilere örnek olmalı, her bakımdan öğrencilerin güvenini, sevgisini ve saygısını kazanmalıdır.
9. Beden Eğitimi derslerinin, sağlık bakımından yemekten önceki ve sonraki saatlerde konmamasına özen gösterilmelidir.
10. Atatürk inkılap ve ilkelerinin beden eğitimi ile ilgili hususları derslerde her fırsatta öğrencilere anlatılmalı, özellikle Milli Bayramlar ile anma kutlama günleri, bu hususların anlatılmasını ve kavratılması için fırsat bilinmelidir.

Beden eğitimi derslerinde; milli bayramlar, yerel kurtuluş günleri ve Atatürk Haftası başta olmak üzere; “Belirli Gün ve Haftalar”dan seçilecek olan günlerde, Atatürk’ün bu günlerin anlam ve önemini vurgulayan sözleriyle, spora ve sporculara verdiği önemi belirten özdeyişlerine yer verilmelidir. Ayrıca, çeşitli dramatizasyon etkinlikleri ve şarkılı oyunlar düzenlenmeli, sınıflar yada okullar arası bayrak yarışı, Atatürk Koşusu ve Atatürk spor karşılaşmaları yaptırılmalıdır (27.4.1998/64 TTKK)

11. Zorunluluk olmadıkça, dersler sınıfta teorik olarak yapılmamalı, dershanede kalmayı gerektiren soğuk ve yağışlı havalarda; “sınıf cimnastiği” ve “küçük eğitsel oyun” uygulamaları yapılmalıdır.
12. Haftada iki saat beden eğitimi dersi olan sınıflarda, bu iki saatin haftalık programda aynı günü ve üst üste konmamasına (Pedagojik, psikolojik ve biyolojik bakımlardan ayrı günlerde yapılmasına) dikkat edilmelidir.
13. Her Beden Eğitimi Öğretmeni, öğretim yılı başında o öğretim yılı ve dönemlerine ait çalışmalarını gösterir şahsi bir dosya hazırlamalı, bu dosyada aşağıdaki yazılı evraklarda bulunmalıdır.
 - a. O yıla ait yıllık ve dönem planları,
 - b. O yıla ait zümre toplantı tutanakları,
 - c. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin ders içi ve ders dışı çalışma talimatı kitabı
 - d. Günlük planlar,
 - e. Öğretmen not defteri,
 - f. Sınıf geçme yönetmeliği,
 - g. 6 saatlik ders dışı çalışma planı (İl (ilçe) Milli Eğitim Müdürlüğüne onaylanmış)
(M.E.B., 2000:164-165).

Beden eğitimi öğretmenleri, okullarda kendi programları ile genel eğitim programları arasında bir bağlantı kurmalıdırlar. Çünkü beden eğitimi konuları ile genel eğitimin konuları arasında bir uyumun olması gereklidir. Genel eğitimin konuları etkili ve mutlu bir kişilik, aile üyesi ve vatandaşlık, demokratik toplum, üretici ve tüketicilik gelişimini sağlamaya yönelik olmalıdır (Field, 1977).

Beden eğitimi öğretmenleri, beden eğitime yönelik kurslarda; sağlık eğitimi, ilkyardım, koruyucu eğitim ve iyi bir ev kadını olabilme gibi, herkes tarafından istenilen konuları öğrencilere öğretirler. Yine onlar öğrencilere beslenme, halk sağlığını koruma tedbirleri, dinlenme ve egzersiz, kronik ve bulaşıcı hastalıkların bakımı ve onlardan sakınma, ilkyardım ve koruyucu eğitim kurslarında, sakatlıklardan nasıl korutulacağı ve onların bakımı gibi, sağlık eğitimi ile ilgili bilgiler verirler (Field, 1977).

Ayrıca, Beden eğitimi öğretmenleri, olimpiyat oyunlarının amaçlarını öğrencilerine öğretirken, yabancı atletlerin hareketlerini göstererek, grup gezilerini korumayı öğreterek ve atletizm programları hakkında bilgi vererek, onlara, dünya kardeşliğinin amaçlarını kazandırmaya, bütün ülke insanları için ortak bir dil geliştirmeye çalışırlar. Çünkü yarışmalarda, bütün ülkelerin insanları, bir hareketli arkadaşlık rekabeti anlayışı içinde bir araya gelmektedirler (Field, 1977).

2.5.6. Beden Eğitim Dersi Öğretim Programı İle İlgili Açıklamalar

Milli Eğitim Bakanlığının İlköğretim Beden Eğitimi Öğretim programı ile ilgili yaptığı açıklama şu şekildedir:

“İnsan, yaşamını daha sağlıklı ve nitelikli şekilde sürdürebilmek için harekete gereksinim duyar. Bu gereksinim yaşamın her döneminde vazgeçilmezdir. Ancak çocuk okul çağına geldiğinde hareket ederken değişik hedeflere ulaşmayı dener. Bu nedenle beden eğitimi dersi kapsamındaki hareket eğitimi değişik amaçlarla yapılmaya başlanır. Bunlar; sağlık, dinçlik, eğlence, etkile(n)me, estetik, biçimlenme, performans, kendine güven, macera, toplumsallık, rekreasyon, vb. olabilir. İlköğretim dönemi düşünüldüğünde 7-9 yaş arasındaki öğrenciler temel hareket becerileri, 10-11 yaşındaki öğrenciler özelleşmiş hareket becerileri, 12-14 yaşındaki

öğrenciler ise sportif hareket becerileri yoluyla bu amaçları gerçekleştirerek (akt. MEB) yaşam boyu fiziksel etkinliklere katılır.

Öğrenim standartları ve kazanımlarını gerçekleştirebilmek için genellikle ilköğretimin 1-3. sınıflarında oyun, cimnastik, ritm ve dans, daha sonraki dönemlerde ise oyun, ritm ve dans, atletik etkinlikler, cimnastik etkinlikleri, yüzme ve doğa etkinliklerine (akt. MEB) yer verilmektedir. Bu etkinliklerin hangi yaşta ne oranda sunulacağı bireyin gelişim özellikleri ile yakından ilişkilidir. Bu program açıklanan yaklaşım doğrultusunda hazırlanmıştır.

Programın Vizyonu

Beden Eğitimi Programı, öğrencilerin yaşamlarında kullanabilecekleri temel, özelleşmiş spora özgü hareket becerileri ile fiziksel etkinliklere özgü bilgileri, duygusal ve toplumsal özellikleri kazanmaları ve sağlığı geliştirici fiziksel etkinliklere yaşam boyu etkin katılım sağlamaları amacıyla hazırlanmıştır.

Bu programın uygulanması sonucunda öğrencilerin beden eğitimi ile ilgili genel kabul görmüş, aşağıda belirtilen standartlara ulaşacakları öngörülmektedir. Standartlar, NASPE (2004) ve www.ichper.sd.org, (2006)'dan yararlanılarak belirlenmiştir.

Öğrenci;

- Çeşitli fiziksel etkinliklere katılabilmek için hareket örüntüleri ve devinişsel becerilerde yeterlilik gösterir.
- Fiziksel etkinliği öğrenirken ve yaparken hareketle ilgili kavram, ilke, kural, strateji ve taktikleri anladığını gösterir.
- Sağlığı güçlendirici düzeyde fiziksel etkinliğe katılımı başarır ve korur.
- Fiziksel etkinliklere düzenli olarak katılır.
- Fiziksel etkinlik ortamlarında sorumlu kişisel ve toplumsal davranış sergiler.

Programın Yapısı

Beden eğitimi öğretim programının temel amacı; bireyin fiziksel, devinışsel, bilişsel, duygusal ve toplumsal gelişimine katkıda bulunmak, yaşam boyu fiziksel etkinliklere katılmasını sağlamaktır. Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için öğrencilerin yaparak-yaşayarak ve aşamalı şekilde düzenlenmiş öğrenme etkinliklerine katılmaları ve etkinlik sürecinin sonunda ne kadar gelişme sağladıklarının farkında olmaları gerekir. Bunun için kazanımlar yazılırken ve etkinlik örnekleri düzenlenirken yapılandırmacı yaklaşım temel alınmış, öğrenme ortamlarının çeşitlendirilmesi ve öğrencinin doğrudan sürecin içinde olmasına dikkat edilmiştir.

Yapılandırmacı yaklaşıma göre öğrenciler, kendi öğrenmelerini yapılandırırılar. Yeni öğrenmeler öğrenenin önceki yaşantılara dayanır. Buna göre öğrenme için toplumsal etkileşim gereklidir ve anlamlı öğrenme için özgün öğrenme görevleri olması gerekir. Yapılandırmacı yaklaşım ilkeleri ile işlenen derslerde öğretme-öğrenme ortamlarını katılımcı ve etkili hâle getirmek gerekmektedir. Bu durumda her öğrenci etkinliğe katılmakta ve kendisini ifade etmektedir. Çünkü öğrenme yaşantıları öğrencilerin ilgi, istek, gereksinim ve ön öğrenmelerine dayanmaktadır. Her birey birbirinden farklı ve kendine özgü olduğundan, öğrenme yolları da buna göre farklılık göstermelidir. Bu bağlamda, yapılandırmacı yaklaşımın temel ilkeleri aşağıdaki gibi özetlenebilir (akt. MEB) :

- Tüm öğrenme etkinlikleri geniş bir görev ya da probleme bağlanmalıdır (Beden eğitiminde görev olarak standartlar temel alınmalıdır).
- Öğrenenlerin kendilerine özgün bilgi yapıları, kendilerinin oluşturacakları yaşantılar şeklinde düzenlenmeli ve bu yaşantılar yoluyla öğrenme sorumluluğu öğrenenlere bırakılmalıdır.
- Yeni öğrenmeleri oluşturmada ön bilgiler (öğrenmeler) dikkate alınmalıdır.
- Öğrenme sürecinde sosyal etkileşim sağlanmalıdır.

- Anlamlı öğrenmeyi gerçekleştirmek üzere özgün öğrenme görevleri tasarlanmalı ve gerçek yaşamın karmaşıklığını yansıtacak öğrenme ortamı oluşturulmalıdır.
- Çoklu gerçeklikler açığa çıkarılarak bilişsel çelişkiler yaratılmalı ve bireysel anlamın oluşmasını destekleyecek etkinlikler düzenlenmelidir.
- Bilgiyi yapılandırma sürecinin farkına varılmasını desteklemek üzere nasıl öğrenildiğinin yansıtılmasını sağlayacak yaşantılar düzenlenmelidir.
- Öğrenme için tehlikesiz ve güvenli bir ortam yaratılmalıdır.
- Öğrenen düşüncelerinin desteklendiği bir öğrenme ortamı yaratılmalıdır.

Yapılandırmacı öğretme-öğrenme etkinlikleri hazırlanırken ve uygulanırken öğrencilerin işbirliğine dayalı öğrenmeleri, problem çözmeleri, gözlem yapmaları, buluşa dayalı yaklaşımlar sergilemeleri, araştırma yapmaları, sorgulamayı bir yöntem olarak kullanmaları, yorumlama ve açıklama yapmaları gibi bilgi, beceri ve tutumu içselleştirebilecekleri yaklaşımları kullanmaları sağlanmalıdır. Bu bağlamda, yapılandırıcı yaklaşımın beden eğitimi alanına yansması, öğrenen merkezlilik ve aktif katılım ilkeleri doğrultusunda öğrencinin sürece etkin katılması ve öğrendiklerini gerçek yaşama yansıtmasıyla olacaktır (akt. MEB). Örneğin, koşma, sıçrama, çarpma, hedefe ulaşma gibi özellikleri kazanan birey kalabalık bir koridorda tenefüs arasında başkalarına çarpmadan koşabilir, kalabalık bir kaldırımda yürürken başkalarına ve diğer nesnelere çarpmadan yürüyerek olası kazalardan da korunabilir. Halk oyunlarını öğrenen birey kendi kültürü hakkında bilgi edinir ve paylaşmayı öğrenir.

Temel Beceriler

Temel beceriler, öğrencilerin öğrenme alanlarındaki gelişimleriyle bağlantılı, bir yılın sonunda, dikey olarak da sekizinci sınıfın sonunda kazanacakları ve hayat boyu kullanacakları temel becerilerdir. Beden eğitimi programı içerdiği kazanımlarla bu temel becerilerin gelişmesini sağlayacaktır. Örneğin, ilköğretimin üçüncü sınıfında yer alan “Ritmik hareketleri bireysel, eşli, grupta, nesnesiz ve nesneli olarak uyumlu şekilde yapar.” kazanımına ilişkin etkinliklerle yaratıcı düşünme, karar

verme ve öz yönetim becerileri kazanılır. Yine, 5. sınıfta yer alan “Yakın çevresindeki spor alanları ve spor etkinliklerini tanır.” kazanımı ile araştırma ve iletişim becerileri kazanılır. Altıncı sınıf kazanımlarından olan “Sportif etkinliklerde karşılaştığı problemlere çözümler üretir.” kazanımı ile problem çözme ve eleştirel düşünme becerileri geliştirilir.

Programla ulaşılması beklenen temel beceriler şunlardır.

- Eleştirel düşünme,
- Yaratıcı düşünme,
- Problem çözme,
- Karar verme,
- Türkçe’yi doğru, etkili ve güzel kullanma,
- Araştırma,
- İletişim,
- Bilgi teknolojilerini kullanma,
- Öz yönetim,
 - Etik davranma,
 - Eğlenme,
 - Öğrenmeyi öğrenme,
 - Amaç belirleme,
 - Kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme,
 - Duygu yönetimi,
 - Kariyer planlama,
 - Sorumluluk,
 - Zaman ve mekan doğru algılama,
 - Katılım, paylaşım, iş birliği ve takım çalışması,
 - Liderlik,
 - Farklılıklara saygı,

- Bilimin temel kavramlarını tanıma,
- Milli, manevi ve evrensel değerlere duyarlı olma,
- Kişisel ve sosyal değerlere önem verme,
- Estetik zevk kazanma,
- Güvenlik ve korunma sağlama” (www.meb.gov.tr)

2.6. Tutum

Eğitimde başarıyı etkileyen değişkenlerden birisi de öğrencinin konu, okul, öğretmen vb. öğelere olan tutumudur. Eğitim tutumları değiştirmede önemli bir araç olduğundan, öğretmenlerin gerek kendi derslerine, gerekse sosyal yaşamdaki diğer olgulara yönelik öğrenci tutumlarının ne olduğunu, nasıl ölçüleceğini bilmeleri eğitimin niteliği artırmada önemli bir etken olabilir. Öğrencinin bu öğelere yönelik tutumlarının olumlu ya da olumsuz olması onun başarısını etkileyecektir. Bir bireyin tutumları gözle görülemez, ancak, davranışlarına bakılarak tutumuna yönelik bir fikir sahibi olunabilir. Bu nedenle, öğrencilerin belli ders konularına yönelik tutumlarını ölçmek üzere yapılan çalışmalar günümüzde büyük önem kazanmıştır.

Bu araştırmalardan ve ilgili literatürden faydalananarak bazı tanımlar ve görüşler şu şekildedir;

Tutumlar, kendileri gözlenemeyen fakat gözlenebilen bazı davranışlara yol açtığı varsayılan eğilimlerdir (Kağıtçıbaşı, 1999).

Tutum, bir nesneye ilişkin duygu, düşünce ve davranışlardan oluşmaktadır. Ancak, bu boyutlar birbirlerinden bağımsız değildir. Karşılıklı olarak birbirlerini etkiler, birbirinden etkilenir ve çoğu kez aralarında bir tutarlılık bulunur (Aydın, 2000).

Bireyin, bir konuya ilişkin olarak bilgi ve becerisinin yeterli olması konuya ilişkin davranışları göstermede onu yeterli kılabilir. Fakat birey güdülenmez ve olumlu tutum içerisinde olmazsa davranışları gerçekleştirmeye dönük yeterli eğilim gösteremeyebilir. Bu nedenle, öğretme-öğrenme ortamındaki bireylerin öğrenmeye ilişkin olumlu tutumlarının geliştirilmesi gerekir. Öğrenciler okul yaşantıları

süresince konular, öğretmenler ve sınıf arkadaşlarına ilişkin olarak genellikle olumlu bakış açısı oluştururlar. Kurallara uyarlar, başkalarıyla uyumlu çalışırlar, onlara saygı gösterirler ve serbest zamanlarını yararlı etkinlikler için kullanırlar. Adı geçen davranışların gösterilmesinde tutum birçok zaman etkin rol oynayabilir (Şişko ve Demirhan, 2002).

Tutum bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir. Özgüven (1994)'e göre tutum: “Bireylerin belirli bir kişiyi, bir grubu, kurumu veya bir düşünceyi kabul ya da reddetme şeklinde gözlenen, duygusal bir hazır oluş hali veya eğilimidir.” (Akt. Aydoğuş, 2007).

Tutum bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu ya da olaya karşı deneyim, güdü ve bilgilerine dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimidir (İnceoğlu, 2000).

Öğretmen niteliklerinin öğrenci tutumuna etkisini inceleyen Çetin (2001)'in yaptığı çalışmada şu sonuca varılmaktadır: “Öğretmen sahip olduğu bilgi muhtevasını öğrencilere aktarmanın, mesleğini icra etmenin yanı sıra öğrencileri kişiliğiyle de etkilemektedir. Öğretmen dersi işlemedeki etkililiğinin yanında öğrencilerce olumlu veya olumsuz tutum ve davranışlarıyla da değerlendirilmektedir. Öğrenciler kısa bir zaman zarfında öğretmenlerinin neye nasıl tepki vereceğini, nasıl bir kişiliği olduğunu çözümlerler.”

Yapılan literatür çalışmaları ve açıklamalardan da anlaşıldığı gibi bireyin tutumları; bireyin deneyimi ve bilgisiyle oluşmaktadır. Öğretmenlik statüsünde bilgi verme rolü fazlasıyla önemlidir. Ancak bunun yanında, davranış bilimlerine göre; öğretmenin tutumu ve davranışlarına karşı öğrencinin ilgili olduğunu göstermektedir. Öğretmenin düşünsel tutumu, duygusal tepkileri ve diğer çeşitli alışkanlıkları öğrenciyi etkilemektedir. Çoğu kez öğrenci, öğretmenin anlattığı konulardan çok, konulara olan yaklaşımına dikkat etmekte ve olayları yorumlama biçiminden etkilendiği görülmektedir (Varış, 1988).

Öğrenciler, öğretmenlerinin gönderdikleri sözsüz iletilere çok duyarlıdırlar. Adale gerilmelerini, dudak kenarlarındaki gergin çizgileri, tümüyle beden dilini okumasını hemen öğrenirler. Bu sözsüz iletiler sözlü iletilerle çelişiyorsa, öğrencilerin aklı karışır ya da sözsüz iletilere inanır ve bununla ters düşen sözlü iletileri yapmacık kabul ederler (Gordon, 1999)

Diğer taraftan, öğretmenin kişilik özellikleri bir müddet sonra, öğrencilerce çözümlenmektedir. Dolayısıyla öğretmen ne bildiğiyle değil, kendisiyle yüzleşmektedir. Birtakım olumsuz durumların bertaraf edilmesi için öğretmen, öncelikle öğrencilerin tutum ve davranışlarını iyi analiz ederek, ona göre kendisi tutum ve davranış geliştirmelidir (Çetin, 2001).

Bir tutum, genellikle, bireyi tutum nesnesine karşı davranışlarda bulunmaya eğilimli kılar. Bir nesneye yönelik olumlu tutumu olan birey, bu nesneye karşı olumlu davranmaya, ona yaklaşmaya, yakınlık göstermeye, onu desteklemeye, yardım etmeye eğilimli olacaktır. Bir nesneye yönelik tutumu olumsuz olan birey ise, bu nesneye ilgisiz kalma veya ondan uzaklaşma, eleştirme, hatta ona zarar verme eğilimi gösterecektir (Aydın, 2000). Dolayısıyla Beden Eğitimi dersi öğretmenine yönelik olumsuz tutum içinde olan öğrenci bu dersten uzaklaşma ve ilgisiz kalma gibi tepkiler gösterirken, bu dersin öğretmenine karşı olumlu tutum içerisinde olan öğrenci ise derse yakınlık göstermeye ve ilgi duymaya başlar sonucunu çıkarabiliriz.

2.6.1. Tutumun Bileşenleri

Tutum bir nesneye ilişkin duygu, düşünme ve davranışlardan oluşmaktadır. Bu nedenle, bir tutumun üç bileşenden oluştuğunu söylemek mümkündür. Bunlar bilişsel, duygusal ve davranışsal bileşenlerdir. Bu bileşenler birbirlerinden bağımsız değildir. Karşılıklı olarak birbirlerini etkiler, birbirlerinden etkilenir ve çoğu kez aralarında bir tutarlılık bulunur (Aydın, 2000).

Bilişsel Bileşen: Bir tutumun bilişsel bileşeni bireyin tutum nesnesine ilişkin düşünce bilgi ve inançlarından oluşur.

Baysal (1981)'e göre bir konu hakkında tutumu oluşturabilmek için öncelikle o konunun varlığından haberdar olmak ve o konuya ilişkin çeşitli yaşantı ve deneyimler sonucu bilgi edinmek gerekmektedir. Varlığı bilinmeyen bir konuda

tutum oluşturulamaz. Tutumlardaki bilişsel öğe, tutum objeleri ile ilgili geręeklere dayanan bilgi ve inanęlardan oluşmaktadır. Tutumların kalıcı olması için tutum objesi hakkındaki bilgilerin geręeklere dayanması gerekmektedir. Bu geręeklik ne kadar fazla olursa tutumlarda fazlasıyla kalıcı olmaktadır (akt. Aktaş, 2007).

Duygusal Bileşen: Bir nesneye ilişkin olumlu tutumu olan bir birey bu nesneyi olumlu olarak değerlendirecek ve bu nesneye karşı olumlu duygular besleyecektir. Buna karşı, olumsuz tutum içinde olduğu bir nesneyi ise olumsuz olarak değerlendirecek ve bu nesneye karşı olumsuz duygular besleyecektir. Bir tutumu, bir inanę, bir geręek veya bir olgudan ayıran en önemli özellik, tutumun bir duygusal bileşene sahip olmasıdır.

Erdoğan (1999:366)'a göre tutumların duygusal öğesi, bireyin tutuma konu olan olay veya objelere karşı heyecanını içermektedir. Tutuma süreklilik kazandıran, tutumun itici veya şekillendirici olan yönü bu duygusal öğesidir (akt. Aktaş, 2007).

Davranışsal Bileşen: Tutumların üçüncü bileşeni davranışsal bileşendir. Bir tutum genellikle bireyi tutum nesnesine ilişkin davranışlarda bulunmaya eğilimli kılar. Bir nesneye ilişkin olumlu tutumu olan bir birey, bu nesneye karşı olumlu davranmaya, ona yaklaşmaya, yakınlık göstermeye, onu desteklemeye, yardım etmeye eğilimli olacaktır, bir nesneye ilişkin tutumu olumsuz olan bir birey ise, bu nesneye ilgisiz kalma veya ondan uzaklaşma, eleştirme, hatta ona zarar verme eğilimi gösterecektir. Ancak, bazı durumlarda tutumun davranışa yansımaması, yani tutumun davranışsal bileşenin değerinin sıfır olması mümkündür (Özkalp, 2004).

2.6.2. Tutumun Özellikleri

Tutumların temelinde iki önemli özellik yatar:

- Uzun sürelidirler.
- Bilişsel, duygusal ve davranışsal biçimleri içerirler (akt. Aktaş, 2007)

Bu özelliklerin gücü kendi aralarında ve tutumdan tutuma farklılık gösterir. Bunun dışında, tutumların hem tür olarak hem de tek tek öğeleri için söz konusu olan özellikleri şiddet derecesi, karmaşıklık, diğer tutumlarla ilişki ve merkezlik, öğeler arası tutarlılık ve tutumlar arası tutarlılık gibi özelliklere sahiptir.

Tutumun genelde kabul edilen üç ögesi vardır. Bunlar; düşünce, duygu ve davranıştır (Kağıtçıbaşı, 1976). Ancak davranışlar, tutumdan farklıdır. Yapılan araştırmalara göre insanlar her zaman, tutumları doğrultusunda davranış göstermektedir (Akkoyunlu, 1996). Tutumlar sosyal ve psikolojik öğeleri içermesi nedeniyle genellikle, sosyal psikolojinin inceleme konusu olmuştur. Ancak, son yıllarda eğitimle ilgili araştırmalar, bireyin öğrenilecek materyale, öğretmene, öğrenim gördüğü konu alanına yönelik tutumlarının okul başarılarını etkilediğini ortaya koymaktadır (Pehlivan, 1994). Okullarda öğrenmeyi iki değişken etkilemektedir. İlki, bilişsel giriş davranışları ve duyuşsal giriş özelliklerini içeren öğrenci nitelikleri ile öğrenciye sunulan öğretim hizmetlerinin niteliği'dir. (Sever, 2000).

Tutumları diğer sıradan düşünce yapılarından ve bunların oluşturduğu davranışlardan ayırt etmek için şu kriterler öngörülmektedir:

- Tutumlar doğuştan gelmez, sonradan yaşanarak kazanılır. Birey toplumsallaşırken kültürel olarak kazanılır. Diğer bir anlatımla, tutumlar yaşantı yoluyla öğrenilmiştir.
- Tutumlar geçici değildir, belli bir süre devamlılık gösterirler. Yani bireyler yaşamlarının belli dönemlerinde aynı düşünceye sahip olurlar.
- Tutum birey ve obje arasındaki ilişkide bir düzenlilik olmasını sağlarlar. Öğrenme süreci içinde derece derece biçimlendiğinden, insanın çevresini anlamasına da yardımcı olurlar.
- İnsan-obje ilişkisinde, tutumların belirlediği bir yanlılık ortaya çıkar. Birey bir objeye ilişkin bir tutum oluşturduktan sonra, ona yansız bakamaz.
- Bir objeye ilişkin olumlu ya da olumsuz bir tutumun oluşması, ancak o objenin başka objelerle karşılaştırılması sonucu mümkündür.
- Kişisel tutumlar gibi toplumsal tutumlar da vardır. Toplumsal tutumlar, toplumsal değer, grup ve objelere yönelik tutumlardır.

- Tutum bir tepki şekli değil, daha çok bir tepki gösterme eğilimidir. Bir başka deyişle, tutumlar tepkide bulunmaya ilişkin bir eğilimdir.
- Tutumlar olumlu ya da olumsuz davranışlara yol açabilir (Tavşancıl, 2002: 71-72).

Kağıtçıbaşına göre (1976): “Tutum davranışa tek başına ve doğrudan değil, ortamsal etkenlerle birlikte etki eder. Ortamsal engel kavramı, belirli bir tutumun ne zaman davranışa dönüşüp ne zaman dönüşmeyeceğini anlamamıza yardımcı olur. Belirli bir davranışın görülmesi o davranışın altında yatan tutumun güç derecesiyle, ortam engelinin gücü arasındaki etkileşimin bir sonucu olup aynı zamanda alışkanlık ve beklenti gibi etkenlerin de etkisindedir”.

2.6.3. Tutumların Oluşması ve Gelişmesi

Tutumun bireyin tüm yaşamını kapsayan toplumsal bir etki alanı da vardır. Birçok davranış, başka bireylerle olan ilişkilerinin algılanmasına, değerlendirilmesine ve onlar üzerinde edinilmiş yargılara bağlı olarak ortaya çıkar. Bireyler gündelik ve sıradan işler dışındaki çoğu davranışlarını özellikle de diğer bireylerle olan ilişkilerini düşünsel örüntüleri doğrultusunda gerçekleştirirler. Sosyal psikolojide bu düşünsel örüntüye “tutum” adı verilmektedir. Tutumlar psikolojik bir düşünsel oluşum içinde ve toplumsal değer, norm ve ilişkilerin etkisiyle oluşmakta, birey yeni davranışlar geliştirirken, geçmişinden gelen ya da toplumsal etkilennmelerle oluşmuş ön yargılarının baskısı altında kalarak belirli bir düşünsel kalıp içerisinde hareket edebilmektedir. Tutumların temel ortak özelliği, belirli ama örgütlenmiş düşünce yapısını içermektedir. Muzaffer Şerif tutumları, diğer sıradan düşünce yapılarından ve bunların oluşturduğu davranışlardan ayırt etmek için altı ölçüt geliştirmiştir (Sherif ve Sherif, 1969: aktaran Tolen ve diğerleri,1985: 260). Bunlar;

1. Tutumlar doğuştan edinilmez, sonradan kazanılırlar,
2. Tutumlar geçici düşünsel durumlar değildir; bir kez ortaya çıktıktan sonra az yada çok belirli bir süre devam edebilmektedir,

3. Birey ile nesneler arasındaki ilişkilere bir kararlılık ve düzenlilik kazandırır,
4. Birey-nesne ilişkisinde, özellikle tutumlar aracılığıyla belirlenen bir etkilene-güdülenme süreci ortaya çıkmaktadır,
5. Tutumların oluşması ve biçimlenmesi için birbirleriyle karşılaştırılabilir bir çok ögenin bir arada olması zorunludur,
6. Genel olarak kişisel tutumların oluşumu ile ilgili ilkeler, toplumsal tutumların oluşmasına da uygulanabilirler. Toplumsal tutumlar, toplumsal nesne, değer, konu, grup ya da kurumlara yönelik tutumlardır.

Tutumun sözel yada davranışsal biçimde açıklanması, her şeyden önce bireyin içinde bulunduğu grubun yapısına ve ortamın elverişliliğine bağlı olarak değişmektedir. Bireyin, tutum ve kanaatlerini özgürce açıklayabilmesi ve gerçekleştirebilmesi sanıldığından da düşük olabilir (Tolen ve diğerleri, 1985: 260-266).

Tutum birey için araçsal bir görev görmekte bir başka deyişle, bireylere yarar sağlayan, onlara içinde yaşadıkları gerçeklik ile belirli bir uyum kazandıran bilişsel özelliklere de sahip oldukları belirtilmektedir (Tolen ve diğerleri, 1985).

2.6.4. Tutumların Ölçülmesi

Anderson'a göre (2003), tutum ölçümü konusunda yapılan girişimler üç kategoride toplanmaktadır. Tüm girişimler, bazı gözlenebilir göstergelerden tutum hakkında çıkarsamalar yapmayı gerektirmektedir. Bu kategoriler yapılan çıkarsamanın dayandırıldığı gösterge türüne bağlı olarak oluşturulabilir.

İlk kategori, bireylerin bir dizi cümle ya da sıfata verdikleri tepkilere dayalı olarak çıkarsamalarda bulunmaya olanak tanıyan yöntemleri kapsar. Bu ketegorige yer alan yöntemler “ölçekleme teknikleri” olarak tanımlanmakta ve “ölçek” olarak ifade edilen araçları içine almaktadır.

İkinci kategori, bireylerin ortaya koydukları (açık) davranışlardan çıkarsamalar yapmaya izin veren yöntemleri kapsar. Bu yöntemler büyük ölçüde,

gözleme dayalı olarak verilerin toplanmasını ve tutum davranış ilişkisini güçlü bir şekilde kurmayı gerektirir.

Üçüncü kategori, bireylerin fizyolojik tepkilerine dayalı olarak çıkarsamaların yapılmasına izin veren yöntemleri kapsar (akt. Çıkrıkçı, 2003)

Tutumlar, küçük yaşlarda başlayan öğrenme sonucunda gelişirler. Tutumların ölçülmesi için özellikle tutum ölçekleri geliştirmiştir. Bunların içinde belli başlıları Thurstone ölçekleri (eşit görünen aralıklar tekniği), Likert ölçekleri (toplamalı sıralama tekniği), Guttman ölçekleri (birikimli ölçme tekniği) ve Osgood'un duygusal anlam ölçekleridir (Kağıtçıbaşı, 1992:123).

Bir bireyin tutumları gözle görülemez, fakat davranışlarına bakarak bir objeye ilişkin tutumu hakkında fikir sahibi olunabilir (Tavşancıl, 2002). Tutumların bilişsel öğeleri, tutum konuları gerçeklere dayanan bilgi ve inançları içermektedir. Bilgi değiştiğinde tutum da değişir. Duyuşsal ögesi ise bireyin herhangi bir tutum konusuna olumlu ya da olumsuz duygular beslemesi öncesi deneyimlere bağlıdır. Duyuşsal öge aynı zamanda bireyin değerler sistemi ile de ilgilidir. Tutum konusunun bireyin amaçlarına hizmet edip etmemesi olumlu ya da olumsuz duyguların doğmasına neden olur.

Davranışsal öge, bireyin belli uyarıcı sınıfındaki tutum konusuna karşı davranış eğilimini yansıtır. Bir tutumun varlığı ancak onun yansıttığı varsayılan bir takım gözlenebilir davranışlardan anlaşılabilir (Kağıtçıbaşı, 1999). Bununla birlikte tutum ile davranış arasında bir tutarlılık beklenir. Tutumların bilinmesi davranışları da tahmin edilebilir hale getirir.

Tutumlar ve özellikle tutum değişimi sorununa eğilen çeşitli araştırmalar dört farklı kuramsal yaklaşım kullanmışlardır. Bunlar; öğrenme kuramları, sosyal yargı kuramı, tutarlılık ya da denge kuramları ve işlevsel kuramlardır.

Öğrenme kuramı çerçevesinde tutum değişimi, bir öğrenme süreci olarak ele alınır. Bu kuramsal yaklaşım özellikle etkileyici iletişim olgusu içinde tutum değişimine yol açan etkenleri incelemiştir.

Sosyal yargı kuramı, psikofizik deneylerde ortaya çıkan "kontrast" ve "benzetme" mekanizmalarını paralel bir şekilde tutum değişim olgusunu anlamak ve açıklamak için kullanılmıştır.

Çeşitli kuramsal yaklaşımlar içinde 1960'lardan itibaren en çok araştırmaya yol açan, tutarlılık kuramsal çerçevesidir. Bu çerçeve içinde başta hepsini etkileyen Heider'in denge kuramı olmak üzere, Rosenberg ve Abelson'un bilişsel dengeleme kuramı, Osgood ve Tannerbaum'un uygunluk kuramı, Nevcomb'un objektif denge kuramı ve Festinger'in bilişsel uyumsuzluk kuramı yer almaktadır.

İşlevsel kuramlar, tutumların kişiye yarar sağladığını ve ancak bu yararın tükendiği durumlarda ya da daha çok yarar sağlayabilmek için tutum değişimi meydana geldiğini ileri sürerler. Tutumlar, tutum objesi ile ilgili bilgiyi sağlayıcı; kişinin başkalarıyla olan iyi ilişkileri koruyucu ve dışa açıcı ya da ego savunucu işlevlere sahiptir (Kağıtçıbaşı, 1992:161-162).

Dolayısıyla, öğrencilerin öğrenmeye ve öğretim sürecine ilişkin olumlu ya da olumsuz duygu, düşünce vb. yani tutumlarının belirlenmesi öğrenme etkinliğinin sağlanması ve öğrenmeden istenilen verimin sağlanması açısından önemlidir. Öğrencilerin, öğrenme ve programa ilişkin duyuşsal davranışlarındaki değişmelerin yani tutumlarının belirlenmesi son derece önemlidir. Bu nedenle, öğrencilerin okula, okuldaki öğrenmeye ve kendilerine karşı olumlu duyuşsal özellikler geliştirmelerini sağlayacak eğitim durumlarının oluşturulmasında öğretmenler önemli sorumluluklar düşmektedir.

2.7. İlgili Literatür Tarama

Bu bölümde öğretmen niteliklerinin öğrenci algılama düzeylerine etkisi ile ilgili ve öğrencilerin Beden Eğitimi dersine karşı olan tutumlarıyla ilgili yapılan araştırmaların kısa açıklamalarına yer verilmiştir.

2.7.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Eğitim kurumlarında performansın değerlendirilmesi ve işlevlerini ne derece yerine getirdiğinin belirlenmesi gerekir. Mevcut denetim sistemi öğretmenlerin performansını değerlendirmede yetersiz kalmaktadır. Öğretmen-öğrenci-kurum idaresini içine alan objektif kriterlerin belirlenmesi ve performans değerlendirme sisteminin oluşturulması gerekmektedir.

Öğretmen performans değerlendirmesinde, öğretmenin performans değerinin yüksek olması bilgi düzeyine, eğitim sistemine ve niteliklerine göre değişir. Öğretmen niteliklerinin öğrencilere yansımaları ve öğrenci tutumlarıyla ilgili yurt içi literatürde birçok araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmadan bazıları;

Yoncalık (2002) tarafından yüksek lisans tezi olarak sunulan çalışmada, Kırıkkale ilinde ortaöğretimde okuyan sporcu öğrencilerin ideal öğretmen profilini algılama biçimleri incelemesi yapılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, sporcu öğrencilerin, kişilik ve kişiler arası ilişkiler boyutunda verilen niteliklere, meslekî nitelikler olarak verilen ve genel öğretim yöntemleri ile ölçme değerlendirme diye iki alt boyutta verilen niteliklere göre daha yüksek beklenti içinde olduklarını göstermektedir. Sporcu öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre, kendi öğretmenlerinin değerlendirme derecelerine bakıldığında tüm nitelik boyutları bakımından, genel liseler ve meslek liselerinde öğrenim görmekte olan sporcu öğrencilerin, Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Anadolu Öğretmen Lisesi'nde öğrenim görmekte olan sporcu öğrenciler, öğretmenleri hakkında anlamlı bir şekilde daha olumlu düşündükleri görülmektedir. Sporcu öğrencilerin öğretmenlerini en yeterli buldukları boyutlar kişilik ve kişiler arası ilişkiler nitelikleri ile ilgili olanlardır. Elde edilen bu sonuç, Kırıkkale ilinde orta öğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin, okulda, ders içi ve ders dışı zamanlarda, öğretmenlerle, idarecilerle, öğrencilerle ve diğer tüm personelle olan ilişkilerinde ve bu ilişkileri

kurarken göstermiş oldukları kişilik özellikleri bakımından, genel öğretim yöntemleri ve ölçme değerlendirme bilgi düzeylerine göre daha yeterli olduklarını gösterebilir sonucuna varılmıştır.

Şişko ve Demirhan (2002), “ilköğretim okulları ve liselerde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları” adlı araştırmasında 11 ilköğretim okulunda öğrenim gören 523 kız ve 607 erkek, 10 lisede öğrenim gören 453 kız ve 189 erkek olmak üzere toplam 2072 öğrenci katılmıştır.

Öğrenci tutumlarının ölçülmesi için Demirhan ve Altay (1999) tarafından geliştirilen 24 maddelik tutum ölçeğinden yararlanılmıştır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 120, en düşük puan 24'tür. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.93, test-tekrar test sonucu hesaplanan sınıfıçi korelasyon katsayısı 0.85, ölçüt geçerliği katsayısı 0.83' tür. Verilerin çözümlemesinde Tek Yönlü Varyans

Analizinden yararlanılmış, hata payı 0.05 alınmıştır. Verilerin çözümlemesi sonucunda, öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p > 0.05$).

Bilici (2005) tarafından yüksek lisans tezi olarak sunulan çalışmada, Sakarya ilinde okul yöneticilerinin ideal beden eğitimi öğretmenlerinden beklenti ve değerlendirmelerinin incelemesi yapılmıştır. Bilgi toplama aracı olarak kullanılan anket soruları sonucuna göre, “Beden eğitimi öğretmeni'nin Beden eğitimi ve spor olgusu ile öğrencilerinin en başta fiziksel, zihinsel ve ruhsal eğitimlerine katkıları en güzel cevap olabilir kanısındayım.” demiştir. Öğretmenlerin niteliklerinin öğrenciler üzerinde etkisi üzerine, öğretmenlerin “...konuşmasıyla, davranışlarıyla, giyinmesiyle örnek bir model” olması gerekir. Zira öğrencilerin öğretmenleri gibi olmaya özendiği bilinmektedir (Vural, 2004:69).

Kuşçu (2006) tarafından yüksek lisans tezi olarak sunulan çalışmada, Konya ilinde ortaöğretimde okuyan sporcu öğrencilerin ideal beden eğitimi öğretmeni profilini algılayabilme düzeyleri üzerine inceleme yapılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, sporcu öğrencilerin, kişilik ve kişiler arası ilişkiler boyutunda verilen niteliklere, mesleki nitelikler olarak verilen ve genel öğretim yöntemleri ile ölçme değerlendirme diye iki alt boyutta verilen niteliklere göre daha yüksek beklenti içinde olduklarını göstermektedir. Araştırmaya katılan sporcu öğrencilerin cinsiyetlerine göre vermiş oldukları katılma derecelerine ve kendi öğretmenlerini

değerlendirme derecelerine bakıldığında kız sporcu öğrenciler, verilen nitelikler bakımından erkek sporculara göre daha yüksek bir beklenti içindedirler. Sporcu öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre, ideal bir beden eğitimi öğretmeninde olması gereken niteliklere katılma derecelerine bakıldığında, kişiler arası ilişkiler hariç, diğer nitelik boyutlarına vermiş oldukları cevaplar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Sporcu öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre kendi öğretmenlerini değerlendirme derecelerine bakıldığında tüm nitelik boyutları bakımından, genel liseler ve meslek liselerinde öğrenim görmekte olan sporcu öğrencilerin, Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Anadolu Öğretmen Lisesi'nde öğrenim görmekte olan sporcu öğrencilere göre öğretmenleri hakkında anlamlı bir şekilde daha olumlu düşündükleri görülmektedir.

Erbaş (1998), “Lise Öğrencilerinin Algılarına Göre İdeal Öğretmenin Kişilik Özellikleri” isimli çalışmada, öğrencilerin ideal öğretmenin kişilik özellikleri algılarının tespit edilmesi için, Sıfat Listesi (ACL) ile öğrencilerin sınıf seviyeleri, cinsiyet ve branşlarını belirlemek amacıyla kısa bir kişisel bilgi formu uygulanmıştır. Araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen sonuçlar verilmiştir. Lise öğrencileri, ideal öğretmen kişilik özellikleri içerisinde en baskın kişilik özellikleri olarak; ideal benlik, özgüven, yaratıcı kişilik, başatlık, yakınlık ve gösteriş alt boyutlarından oluştuğu görülmektedir. Araştırmanın bir diğer amaçlarından olan öğretmen adaylarının ideal öğretmen kişilik özelliklerine yönelik algılamalarının farklılaşıp farklılaşmadığını, öğrenim gördükleri okul türüne göre bakılmıştır. İdeal öğretmenin kişilik özelliklerine yönelik olarak 1. ve 4. sınıf öğretmen adayları sadece başarıma alt boyutunda farklılaşmaktadır. Bu alt boyuta göre 4. sınıf öğretmen adaylarının, 1. sınıf öğretmen adaylarına oranla istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar oluşturacak şekilde yüksek aritmetik ortalamayla başarıma alt boyutu ve bu alt boyutun içerdiği özellikler ile ilgili daha fazla beklenti taşıdıkları söylenebilir. Bu araştırmanın son amacı olan öğretmen adaylarının ideal öğretmeni kişilik özelliklerine yönelik algılamaları, öğrenim gördükleri bölümlere göre de farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Kangalgil ve diğerlerinin yaptığı (2006) “İlköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması” adlı araştırması, Ankara’nın merkez ilçelerinde ilköğretim, lise ve üniversite düzeyinde öğrenim gören öğrencilerden sporcu lisansı olan ve olmayan kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarını karşılaştırmak amacıyla yapılmıştır. Bu araştırmaya katılan ilköğretim 8. sınıf, lise 1. sınıf ve üniversite düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin tutum puanları ortalamaları üzerine yapılan analiz sonucunda, öğrencilerin cinsiyetleri, sınıf düzeyleri ve sporcu lisansı olup-olmama durumları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p<0.05$).

Araştırmaya katılan sporcu lisansı olan ve olmayan ilköğretim 8. sınıf, lise 1. sınıf ve üniversite düzeyinde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin sınıf düzeylerine göre anlamlı çıkan farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirleyebilmek için yapılan Tukey testi sonucuna göre, bu farkın üniversite öğrencilerinden kaynaklandığı görülmüştür. Bu farkın sebebi olarak, üniversite düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi dersini seçmeli olarak almış olmalarından ve ders saatlerinin fazla olmasından kaynaklandığı söylenebilir (Kangalgil ve diğ. 2006).

Vural (2004), “Yetkin-İdeal Vizyoner Öğretmen” isimli, editörlüğünü yaptığı, “Duyarlı Öğretmen” tanımlaması getirdiği, öğretmenlere rehber olabilmesi amacıyla hazırladığı çalışmasında, aktif öğrenme, öğrenme stilleri, ders anlatım teknikleri, çoklu zeka, nitelikli sınıf, ders araç-gereçlerinin amaca uygun kullanımı, öğrenme stratejileri gibi konuları örnekleyerek uygulamaları ile anlatmaktadır.

Bu eser, incelendiğinde öğretmen nitelikleri ile ilgili bölümlerden;

İkinci bölümde, öğretmenlerin profili ve davranışları ile ilgili bilgiler verilmektedir. Beşinci bölümde, iyi ve kötü öğretmen üzerine yapılmış bir araştırma ve öğretmenlerin güdüleyici, başarıya yönelik profesyonelliği ile ilgili bilgiler verilmektedir. Yedinci bölümde, eğitim-öğretimde, iletişim kapsamı içerisindeki,

ders sunusu, beden dili, alan kullanımı, ses tonu ve anlamları, giyim ve imajları ile ilgili bilgiler verilmektedir. Sekizinci bölümde, öğrencilerin ruh sağlığını koruma ve geliştirmede öğretmenlerin rolü ve katkıları, Avrupa Birliği Uyum Programları çerçevesinde, öğretmenlik statüsü ile ilgili tavsiyeleri ve yetkinleştirilmeleri hakkında bilgiler verilmektedir.

Tezer (1998), tarafından yapılan çalışma “İdeal Öğretmenin Kişilik Özellikleri” isimlidir. Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören 1 ve 4. sınıf öğretmen adayı öğrencilerini örneklemi oluşturmuştur.

Öğrencilerin bakışıyla, ideal öğretmenin kişilik özelliklerine yönelik olarak algılamalarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır. Erkekler; şefkat görme, saldırganlık, değişiklik, ilgi görme, kendini suçlama, uyarlık, oto-kontrol, kadınsı özellikler alt boyutlarında ise, kızlara göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar oluşturacak şekilde daha yüksek ortalamalarla bu boyutlardaki kişisel özellikleri ideal öğretmene atfetmişlerdir.

Araştırmanın bir diğer amaçlarından olan öğretmen adaylarının ideal öğretmen kişilik özelliklerine yönelik algılamalarının farklılaşıp farklılaşmadığını, öğrenim gördükleri okul türüne göre bakılmıştır. İdeal öğretmenin kişilik özelliklerine yönelik olarak 1. ve 4. sınıf öğretmen adayları sadece başarıma alt boyutunda farklılaşmaktadır. Bu alt boyuta göre 4. sınıf öğretmen adaylarının, 1. sınıf öğretmen adaylarına oranla istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar oluşturacak şekilde yüksek aritmetik ortalamayla başarıma alt boyutu ve bu alt boyutun içerdiği özellikler ile ilgili daha fazla beklenti taşıdıkları söylenebilir.

Demirhan ve Hünük (2003) “İlköğretim Sekizinci Sınıf, Lise Birinci Sınıf ve Üniversite Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması” isimli çalışmasındaki literatür bilgisine göre: “Van Wersch, Trew ve Turner (1992)’de yaptıkları çalışmada 11-13 yaşındaki kızların beden eğitimine erkeklerden daha fazla ilgi gösterdikleri, buna karşın 14 yaşından sonra bu ilginin erkeklerde kızlardan daha yüksek olduğu bulunmuştur. Luke ve Sinclair (1991)’de, liseli kızların beden eğitimine ilişkin olumsuz tutumlarının nedeninin beden eğitimi öğretmenleri olduğunu, erkek ve kızların olumlu ve olumsuz tutumlarının en önemli belirleyicilerinin ise benzer olduğunu ileri sürmektedirler” denmiştir

Demirhan (2003), “Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Felsefi Görüşleri” isimli çalışmada, öğretmenlerin, beden eğitimi ve sporun temel işlevi, beden eğitimi ve spor öğretiminde öğrenci, öğretmen, hedefler, içerik, öğretmen-öğrenme (işleniş) sürecinde kullanılan öğretim yöntemleri ve değerlendirmeye ilişkin görüşleri ile ilgili sorulara cevap aramaktadır.

Bu eser incelendiğinde öğretmenlerin nitelikleri ile ilgili şu sonuçlara varılmıştır:

Öğretmenler, realist ve varoluşçu görüşlere benzer görüş açısı ile bakmaktadırlar. Yani, öğretmenlere göre, beden eğitimi ve sporun işlevi idealler çevresinde odaklanmasının yanında insanın kendini yaratması ve özgür eylemde bulunmasını da sağlamalıdır. Bu sonuç, öğretmenlerin geleneğe bağlılıklarının yanında bireysel sorumluluk ve kendini gerçekleştirmeye de önem verdikleri, şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin, öğretmeni "fırsat ve olanaklar sunan kişi" olarak değerlendirmeleri görüşü, diğer görüşlerden anlamlı derecede farklıdır. Natüralizme ilişkin olarak beden eğitimi ve sporun işlevindeki öğretmen görüşleri ile buradaki bakış açısı benzerlik taşımaktadır. Diğer yandan, öğretmenin "model ve denetleyici olma", "danışman ve etkin katılım sağlayıcı olma" şeklinde özetlenen rolü idealizm ile realizm, açısından bakıldığında tutarlıdır. Beden eğitimi öğretmenlerinin kendi görüşleriyle düzenlenen bu çalışmada beden eğitimi öğretmenin niteliklerinden "model ve denetleyici olma", "danışman ve etkin katılım sağlayıcı olma" özellikleri ön plandadır. Bu özellikler öğrenci tutumunun pozitifliği açısından önemli özelliklerdir.

2.7.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Carlson (1995), 11-15 yaşlar arası ortaokul öğrencileri ile yaptığı çalışmada, öğrencilerin beden eğitimi dersini %21 oranında eğlenceli bulmadıklarını ve olumsuz tutum sergilediklerini belirtmiştir. Bunun nedeninin de ilgisiz konu ve materyaller, yetenek yoksunluğu, yarışma ortamları ve ayrımcılık hissinin olduğunu belirtmiştir.

Van Wersch (1992) ve Sharples (1969) genellikle yaşı küçük çocukların beden eğitimine ilişkin yaşı büyük olanlara göre daha olumlu tutum gösterdiği bulmuştur.

Öğrenci tutumunun yaşla ilgisinin araştırıldığı çalışmalarda tutumun sınıf düzeyinin bir fonksiyonu olarak azaldığı bulunmuş, yani sınıf düzeyi arttıkça öğrenci tutumu azalmıştır.

Haladyna ve Thomas sınıf düzeyi arttıkça beden eğitimine ilişkin olumlu tutumda keskin bir azalma saptamıştır. 6., 7. ve 8. sınıflar arasındaki tutumlarda önemli bir düşme oluşmaktadır.

Silverman ve Subramaniam (1992)'in belirttiklerine göre, Butcher ve Hail (1983) beden eğitimine katılan adölesan kızlarda yaptığı 5 yıllık uzunlamasına çalışmada, adölesan kızların yaşları arttıkça fiziksel aktiviteye daha az katıldıklarını gözlemlemişlerdir.

Browne (1992)'in, Avustralya'da yaptığı bir çalışmada, onikinci sınıftaki kızların niçin beden eğitimi dersini seçip - seçmediklerini araştırmıştır. Sonuçlar göstermiştir ki, öğrencilerin %85'i beden eğitimi dersini önerilen programdan %54'ü beden eğitimi öğretmeninden hoşlandıkları için seçmişlerdir. Bu çalışma, daha önce yapılan çalışmaları desteklemektedir. Daha önceki çalışmalarda da ilköğretim ikinci kademe öğrencileri, eğer program içeriğine daha çok katılabilir ve daha çeşitli aktiviteler sunulursa beden eğitimi dersini seçmekten memnun olacaklarını belirtmişlerdir.

Luke ve Cope (1999) yaptığı çalışmanın sonuçlarına göre, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin beden ve sağlık eğitimine yönelik olan tutumlarını incelemiş (N=1807) ve birçok öğrencinin beden ve sağlık eğitimini seçerken kız ve erkek öğrencilerin 9.sınıftan 13. sınıfa doğru çarpıcı bir şekilde azaldığını görmüştür. Öğrencilerin beden ve sağlık eğitimi dersini seçmemeleri, %64'ü programın bir bölümünden hoşlanmadıklarını, %42'si spordan hoşlanmadıklarını, %40'ı eğlenmediklerini %39'u öğretmenden hoşlanmadıklarını göstermiştir. Fakat dersi bırakan öğrencilerin %80'i beden ve sağlık eğitimi dersini eğer program ve öğretmende değişiklik sağlanırsa tekrar alacaklarını ifade etmişlerdir.

Görülüyor ki, bu iki faktör, öğretmen davranışı ve program içeriği, öğrencilerin beden eğitimine yönelik tutumlarında diğer faktörlere oranla ana etkiyi yaratmaktadır. Kellman (1996) tarafından Barbados’da yapılmış olan araştırmada, öğretmen niteliği, çalışma yılı ve hizmet içi eğitiminin genel öğrenci sınavına giren öğrencilerin başarıları üzerinde görülen etkileri incelenmiştir. Barbados’da öğretmen niteliği beş basamak halinde düzenlenmiştir. Her basamak bir sertifika ile belirlenerek öğretmenin niteliği belirlenmektedir. Bu araştırmada öğretmen niteliği ile öğrenci başarıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çalışma yılı ve hizmet içi eğitim ile öğrenci başarıları arasında ise anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Yapılan çoğu çalışmada hem öğretmenin hem de öğrencilerin cinsiyetinin öğrenci tutumunu etkilediği görülmüştür.

Silverman ve Subramaniam (1999)'in belirttiklerine göre Oliver'in 1982 yılında 419 öğrenci ve 15 öğretmenle yaptığı çalışmada hem kızların hem erkeklerin tutumunda ön-testten son-teste doğru bir azalma belirlenmiştir.

Cinsiyet kavramı ile ilgili Treanor, L., Graber, K., Housner L., Wiegand, R. (1998) belirttiklerine göre; beden eğitimi dersinin daha verimli yapılabilmesi için çok yönlü araştırmalar yapılmaktadır. Bu araştırmalardan biri de öğrencilerin tutum ve davranışlarının cinsiyet kavramı ile olan ilişkisidir. Bu ilişkilerin ortaya çıkması beden eğitimi dersinin daha verimli yapılabilmesi açısından önem arz etmektedir.

III. BÖLÜM

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin çözümlenmesi ve araştırma deseni ele alınmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada, öğretmen niteliklerinin beden eğitimi dersi alan öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı tutumlarını inceleyebilmek amacıyla tarama modeli esas alınmıştır. Tarama modeli geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Tarama modellerinde; mevcut durumlar ve şartlar aynen ortaya konmaya çalışılır. Durumlar genelde doğal çevre içinde oluşmaktadır. Gerçekte üzerinde inceleme yapılan olaylar ve davranışlar, bu inceleme yapılsa bile aynı şekilde devam edecektir. Bu tür araştırmalarda değişkenlerin deneysel ve fiziki olarak ayarlanması, olayların meydana gelme yada gelmemesinin kontrolü diye bir olanak yoktur (Kaptan,1998). Çalışmada yaş, cinsiyet, öğrencilerin sınıf düzeyleri bağımsız değişkenler, kullanılan ölçeklerden elde edilen toplam puan bağımlı değişkeni oluşturmaktadır.

3.2. Evren ve Örneklem

2007–2008 eğitim öğretim yılında Bolu İli Merkez İlçesi'nde bulunan 19 Okulun ilköğretim ikinci kademesinde okuyan beden eğitimi dersi alan öğrenciler bu araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

CİNSİYET	SINIF			TOPLAM
	6.SINIF	7.SINIF	8.SINIF	
KIZ	122	123	90	335
ERKEK	94	84	115	293
TOPLAM	216	207	205	628

Araştırmaya katılan kız öğrencilerden 122 öğrenci 6.sınıf, 123 öğrenci 7.sınıf, 90 öğrenci 8.sınıfta okumaktadır. Araştırmaya katılan erkek öğrencilerden 94 öğrenci 6.sınıf, 84 öğrenci 7.sınıf, 115 öğrenci 8.sınıfta okumaktadır.

Araştırmanın örneklem grubunu ise Bolu ili Merkez İlçede bulunan 19 okuldan küme örnekleme yöntemi ile seçilen 10 okul (Atatürk İlköğretim Okulu, Canip Baysal İlköğretim Okulu, 50.Yıl İzzet Baysal İlköğretim Okulu, Yıldırım Beyazıt İlköğretim Okulu, Sakarya İlköğretim Okulu, 100.Yıl İlköğretim Okulu, Gazipaşa İlköğretim Okulu, Behiye Baysal İlköğretim Okulu, Cumhuriyet İlköğretim Okulu ve Mehmet Akif İlköğretim Okulu) oluşturmaktadır.

Araştırmacı amacına uygun verileri, ulaşılması güç ve hatta bazen de imkansız sayıda birim içeren evren yerine, daha az veya ulaşılabilir sayıda birime indirgenen örneklem aracılığıyla elde ederek, araştırma sonuçlarını tüm evren için genelleleyebilir (Ural, 2005).

Küme örneklem yönteminde, kümeler örnekleme birimi olarak düşünüldüğünden, anakütle için çerçeve hazırlanmasına gerek kalmaz. Bu örnekleme yönteminde anakütle birtakım kümelere ayrılmakta, bu kümeler üzerinden örnekleme gidilmekte ve örnekleme giren grupların tamamı alınmaktadır (Serper ve Aytaç, 2000)

Araştırmanın örnekleminin tanımlanması için önce Bolu İli Milli Eğitim Müdürlüğünden merkez ilçede bulunan okulların isimleri alınmıştır. İsimleri alınan bu okulların %50'sine ulaşabilmek için kura ile anketlerin uygulanacağı 10 ilköğretim okulu belirlenmiştir. Belirlenen her bir okulun ikinci kademe öğrencilerinin (6.7.8. sınıf) %30'una okulda bulunan şubelerden tesadüfi yöntem (random) ile seçilerek ulaşılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada Prof. Dr. Gıyaseddin Demirhan ve Dr. Figen Altay (2001) tarafından Lise Birinci Sınıf Öğrencileri için geliştirilen “Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği (BESTO)” kullanılmıştır. Ayrıca . Dr. Gıyaseddin Demirhan ve Dr. Figen Altay (2002) tarafından geliştirilen öğrencilerin beden eğitimi öğretmenleri hakkındaki düşüncelerini ölçmek amacıyla 24 maddeden oluşan Beden Eğitimi Öğretmen Nitelikleri Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın ilk bölümünde öğrencilere 3 sorudan oluşan demografik bilgiler sorulmuştur. Bunlar öğrencinin cinsiyeti ve sınıf düzeyidir. Kullanılan ölçme araçlarından biri, öğrenci tutumlarının belirlenebilmesi için hazırlanan Beden Eğitimi ve Spor tutum ölçeğidir. Ölçek 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçek cevaplama alanında 5'li puanlama anahtarı kullanılmıştır. Ölçekler "Tamamen katılıyorum (5), katılıyorum (4), kararsızım (3), katılmıyorum (2), tamamen katılmıyorum (1)" ifadelerinden oluşmaktadır. Ölçekte 1, 2, 3, 4, 5, 8, 11, 13, 19, 20, 22, 24. sorular olumsuz olarak tespit edilmiş ve ters kodlama yapılmıştır. Ölçekten elde edilecek en düşük puan 24 en yüksek puan ise 120 dir. Beden eğitimi ve spor tutum ölçeğinin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı araştırmacı tarafından 0,93 ; bizim yaptığımız çalışmada ise ,947 bulunmuştur. Araştırmamızda kullanılan ikinci ölçek Beden Eğitimi Öğretmen Nitelikleri Ölçeğidir. Beden Eğitimi Öğretmen Nitelikleri Ölçeğinin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0,696 olarak hesaplanmıştır.

Bu anket çalışmasında “Likert Ölçeği” kullanılmıştır. Thurstone ölçeğinin uygulama gücü nedeniyle Likert ve arkadaşları tarafından geliştirilen bu ölçek *Toplanmış Derecelendirme Tekniği* adıyla da bilinmektedir. Likert, ilk ölçek uygulamalarını 1929 ile 1931 yılları arasında üniversite öğrencileri üzerinde yapmıştır. Bu ölçekte, enternasyonalizme ilişkin (24 yargı cümlesi) ve zencilerin sorunlarına ilişkin (12 yargı cümlesi) toplam 51 tutum ifadesi yer almıştır. Hazırlanması ve uygulanması kolay olduğu için en çok kullanılan ölçeklerden biridir. Diğer ölçeklere göre de geçerlik ve güvenirliği oldukça yüksek kabul edilmektedir (Çıttır, 2003).

Likert tarafından geliştirilen dereceleme toplamlarıyla ölçekleme yaklaşımında çok olumlu ve olumsuz ifade yer alır. Yanıtlayıcılar her ifade için "Tamamen katılıyorum", "Katılıyorum", "Kararsızım", "Katılmıyorum" ve "Tamamen Katılmıyorum" biçiminde tepkide bulunurlar. Böylece her katılımcı tutum ögesine katılma/katılmama derecesini bildirmiş olur. Bu ifadeler sezgiseldir ve bireye güvenin ifadesidir. Bireyin olumlu bir ifadeyi "Tamamen Katılıyorum" şeklinde işaretlemişse aşırı olumlu bir tutum ifadesini yansıtmış olur (akt. Demirhan, 2001).

Beden eğitimi ve spor alanında da tutuma ilişkin değişik çalışmalar yapılmış ve yapılmaya da devam etmektedir. Bunlardan bir kısmı ölçek geliştirme, diğer bir kısmı ise ölçekler kullanılarak bireylerin birçok değişkene ilişkin tutumlarını saptamaya yöneliktir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma için Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığından (Ek - 3) gerekli izin alındıktan sonra kura ile seçilen örneklemdaki okullara gidilmiş ve okul idarecilerine araştırma ile bilgi verilmiştir.

Hazırlanan ölçekler 2007–2008 öğretim yılı ikinci yarıyılı sırasında örnekleme seçilen ilköğretim okullarındaki toplam 10 ilköğretim ikinci kademe öğrencisine araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

Anket uygulanmadan önce araştırmanın amacı öğrencilere açıklanacak ve dikkat edilmesi gereken noktalar söylenerek gerekli uyarılar yapılmıştır. Anketin uygulanacağı okullardaki öğrencilerin anketi cevaplama süreleri aynı tutulmuştur.

3.5. Verilerin İşlenmesi ve Değerlendirilmesi

Araştırma sonucunda elde edilen veriler, SPSS Windows programı ile bilgisayarda çözümlenmiştir.

Araştırmada kız ve erkek öğrencilerin tutum düzeyleri hesaplanmış ve cinsiyete göre karşılaştırması yapılmıştır. Araştırma kapsamında 720 ölçek dağıtılmış, bunların 628'i geri toplanabilmiştir. Anketlerden %87,2'si geri dönmüş ve araştırmaya dahil edilmiştir. Toplanan ölçeklerden 92 tanesi eksik ya da hatalı dolduruldukları için değerlendirme dışı tutulmuş, ilköğretim 6. ,7. ve 8. Sınıfta

okuyan 335 kız, 293 erkek toplam 628 öğrencinin verileri değerlendirmeye alınmıştır. Verilerin analizinde aritmetik ortalama, bağımsız örneklem için T test, tek yönlü varyans analizi (Anova) testinden yararlanılmış, hata payı 0.05 alınmıştır.

IV. BÖLÜM

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın ana problem ve alt problemlerine ilişkin bulgular ve yorumlarına yer verilmiştir.

4.1. Deneklerin Betimsel Değişkenlere Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan öğrencilerin ilköğretim düzeylerinde cinsiyetlerine göre dağılımları, Tablo 1'de verilmiştir.

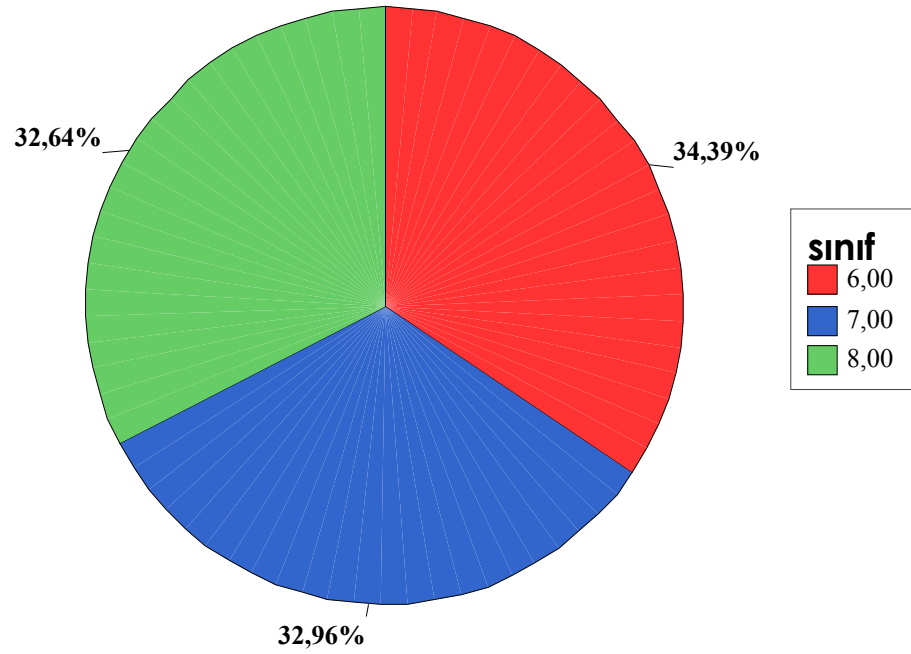
Tablo 1. Araştırmaya Katılan İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Cinsiyetlerine göre Dağılımları

Cinsiyet	N	%
Kız	335	53,3
Erkek	293	46,7

Tablo1.'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan ilköğretim okulu öğrencilerinin %53,3'ünü kız öğrenciler, %46,7'sini erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Bu verilere göre kız öğrencilerin çok büyük bir fark olmamakla beraber, erkek öğrencilerden daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Araştırmaya katılan ilköğretim okulu öğrencilerinin yaş düzeylerine göre dağılımları

Yaş	N	%
12 yaş	216	34,4
13 yaş	207	33,0
14 yaş	205	32,6
Toplam	628	100,0

Tablo 2’ de ve şekilde görüldüğü gibi araştırmaya katılan ilköğretim okulu öğrencilerinin % 34,4’ü 12 yaşında, %33,0’ı 13 yaşında, %32,6’sı 14 yaşındadır. Araştırmaya katılan ilköğretim okulu öğrencilerinden en çok 12 yaşında olanların olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Araştırmaya katılan ilköğretim okulu öğrencilerinin okudukları sınıf düzeylerine göre dağılımları

Sınıf	N	%
6.Sınıf	216	34,4
7.Sınıf	207	33,0
8.Sınıf	205	32,6
Toplam	628	100,0

Tablo 3’ de görüldüğü gibi araştırmaya katılan ilköğretim okulu öğrencilerinin % 34,4’ ü 6.sınıfta , %33,0’ı 7.sınıfta, %32,6’sı 8.sınıfta öğrenim görmektedir.

4.2. Araştırma Ölçeklerine İlişkin Soruların Frekans Dağılımları

Araştırmaya ait öğretmenin sahip olduğu nitelikleri ölçmek amacıyla kullanılan ölçeğe ait soruların frekans dağılımları aşağıdaki tablolara yansıtılmıştır.

Öğrencilerin verilen sorulara yanıtları “tamamen katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “kararsızım”, “katılıyorum”, “tamamen katılıyorum” şeklindedir.

Tablo 4. Beden Eğitimi Öğretmenlerine İlişkin Nitelik Ölçeğine Ait Frekans Dağılımları

Öğretmen Nitelik Ölçeği	(1)		(2)		(3)		(4)		(5)		N=628	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Mesleki bilgi ve becerileri yeterli olmalı	40	6,4	17	2,7	41	6,5	104	16,6	426	67,8	628	100,0
Kendini Kontrol Etmeli	38	6,1	20	3,2	28	4,5	139	22,1	403	64,2	628	100,0
Ders işlerken sportmen olmalı	36	5,7	27	4,3	45	7,2	126	20,1	394	67,2	628	100,0
İyi bir görünüşe sahip olmalı	53	8,4	71	11,3	90	14,3	134	21,3	280	44,6	628	100,0
Öğrencileri her konuda anlamalı	31	4,9	15	2,4	56	8,9	104	16,6	422	67,2	628	100,0
İnsan İlişkileri Yüksek Düzeyde Olmalı	32	5,1	28	4,5	86	13,7	139	22,1	343	54,6	628	100,0
Eleştiriye açık olmalı	39	6,2	33	5,3	105	16,7	140	22,3	311	49,5	628	100,0
Sabırlı olmalı	28	4,5	17	2,7	38	6,1	118	18,8	427	68,0	628	100,0
Espri anlayışına sahip olmalı	32	5,1	38	6,1	59	9,4	134	21,3	365	58,1	628	100,0
Kendine güveni olmalı	27	4,3	16	2,5	32	5,1	118	18,8	435	69,3	628	100,0
İyi görgü ve alışkanlığa sahip olmalı	29	4,6	18	2,9	38	6,1	152	24,2	391	62,3	628	100,0
Beden eğitimi ve spor yapmaya istek uyandırılmalı	35	5,6	16	2,5	29	4,6	94	15,0	454	<u>72,3</u>	628	100,0

Ders işlerken bütün öğrencilerle ilgilenmeli	29	4,6	23	3,7	46	7,3	114	18,2	416	66,2	628	100,0
Özgür düşünce geliştirip bunu geliştirmeli	27	4,3	23	3,7	109	17,4	151	24,0	318	50,6	628	100,0
Öğrenci performansını değerlendirirken nesnel davranmalı	37	5,9	40	6,4	80	12,7	136	21,7	335	53,3	628	100,0
Dersi ilginç hale getirmeli	45	7,2	58	9,2	100	15,9	117	18,6	308	49,0	628	100,0
İyi bir disiplin anlayışına sahip olmalı	64	10,2	40	6,4	88	14,0	156	24,8	280	44,6	628	100,0
Öğrenci görüşlerine açık olmalı	32	5,1	20	3,2	39	6,2	135	21,5	402	64,0	628	100,0
Doğaçlama yeteneğine sahip olmalı	41	6,5	32	5,1	85	13,5	153	24,4	317	50,5	628	100,0
Geniş bakış açısına sahip olmalı	33	5,3	22	3,5	83	13,2	150	23,9	340	54,1	628	100,0
Ders işlerken öğrenci ilgi ve isteklerine yer vermeli	31	4,9	15	2,4	49	7,8	129	20,5	404	64,3	628	100,0
Becerileri iyi yapanları ödüllendirmeli	50	8,0	51	8,1	92	14,6	122	19,4	313	49,8	628	100,0
Öğrencilerin derse yeterince katılmalarını sağlamalı	32	5,9	22	3,5	27	4,3	128	20,4	414	65,9	628	100,0
Öğrenci düzeyine uygun ders işlemeli	41	6,5	24	3,8	38	6,1	120	19,1	405	64,5	628	100,0

Tablo 4'e göre öğrencilerin, öğretmenlerin niteliklerine ilişkin sorulara tamamen katılıyorum yanıtını işaretleyenler yüksek yüzdeden düşük yüzdeye göre sıralanırsa; sorulara tamamen katılıyorum yanıtını işaretleyenler 1- Beden eğitimi ve spor yapmaya istek uyandırmalı (%72,3) ; 2- Kendine güveni olmalı (%69,3) ;

3- Sabırlı olmalı (%68,0) ; 4- Mesleki bilgi ve becerileri yeterli olmalı (%67,8) ;5- Ders işlerken sportmen olmalı (%67,2) ; 6- Öğrencileri her konuda anlamalı (%67,2) ;7- Ders işlerken bütün öğrencilerle ilgilenmeli (%66,2) 8- Öğrencilerin derse yeterince katılmalarını sağlamalı (%65,9) ; 9- Öğrenci düzeyine uygun ders işlemeli (%64,5) ; 10- Ders işlerken öğrenci ilgi ve isteklerine yer vermeli (%64,3) 11- Kendini Kontrol Etmeli (%64,2) 12- Öğrenci görüşlerine açık olmalı (%64,0) 13- *İyi görgü ve alışkanlığa sahip olmalı* 14- Espri anlayışına sahip olmalı (%58,1);15- İnsan İlişkileri Yüksek Düzeyde Olmalı (%54,6) 16- Geniş bakış açısına sahip olmalı(%54,1) ; 17- Öğrenci performansını değerlendirirken nesnel davranmalı (%53,3); 18- Özgür düşünce geliştirip bunu geliştirmeli (%50,6) ;19- Doğaçlama yeteneğine sahip olmalı (%50,5) ; 20- Becerileri iyi yapanları ödüllendirmeli (%49,8) ;21- Eleştiriye açık olmalı (%49,5) ;22- Dersi ilginç hale getirmeli (%49,0) ;23- İyi bir görünüşe sahip olmalı (%44,6) ; 24- İyi bir disiplin anlayışına sahip olmalı (%44,6) şeklinde yazılır.

4.3. Araştırmanın Ana Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ana problemi “İlköğretim ikinci kademe beden eğitimi dersi alan öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı olan tutumlarına, öğretmen niteliklerinin anlamlı bir etkisi var mıdır?”seklindedir. İlköğretim okulu öğrencilerinin tutum ve nitelik anketlerine verdikleri cevaplar doğrultusunda elde edilen veriler karşılaştırılarak yorumlanmıştır. İlişkiyi belirlemek amacı ile pearson korelasyon katsayısı (r) hesaplanmıştır.

Tablo 5. İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı tutumları ile öğretmenin sahip olduğu nitelikleri arasındaki ilişki

	N	Öğretmenin sahip olduğu nitelikler	
		Pearson korelasyon	İki uçlu Anlamlılık (<i>p değeri</i>)
Öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı tutumları	628	,166**	,000

****p<,01**

Tablo 5’de görüldüğü üzere ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı tutumları ile öğretmenin sahip olduğu nitelikler arasında pozitif yönde ve anlamlı ($r= ,166$, $p<0,01$) ancak düşük düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Bu bulguya göre, ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin beden eğitimine karşı tutumlarının, öğretmenin nitelikleri ile doğru orantılı olarak çok az düzeyde değiştiği söylenebilir.

4.4. Araştırmanın Alt Problemlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgular ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

4.4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin cinsiyetlerine göre, öğretmenin sahip olduğu niteliklerde anlamlı bir farklılık var mıdır? ” şeklindedir. Bu alt probleme çözüm bulmak amacıyla bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır.

Tablo 6. İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin cinsiyetlerine göre öğretmenin sahip olduğu niteliklere ilişkin t-testi sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Öğretmenin sahip olduğu nitelikler	Kız	335	103,13	16,74	2,503	,013*
	Erkek	293	99,40	20,14		

***p<0,05**

4.4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin sınıf düzeylerine göre, öğretmenin sahip olduğu nitelikler anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Bu alt probleme çözüm bulmak amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Tablo 7. İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin sınıf düzeylerine göre öğretmenin sahip olduğu niteliklere ilişkin tek yönlü varyans analizi

Ölçek	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Öğretmenin sahip olduğu nitelikler	Gruplar arası	176,404	2	88,202	,257	,773
	Gruplar içi	214123,4	625	342,958		
	Toplam	214299,9	627			

Tablo 7. incelendiğinde ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin sınıf düzeylerine göre öğretmenin sahip olduğu nitelikleri algılamalarında $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde bir fark bulunmamıştır.

Bu sonuca göre; öğrencilerin öğretmenlerinin niteliklerini belirlemeleri, okudukları sınıfa göre değişim göstermemektedir.

4.4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin beden eğitimi ve spor tutumları, öğrencilerin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Bu alt probleme çözüm bulmak amacıyla “bağımsız örneklem için t test” kullanılmıştır.

Tablo 8. İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin cinsiyetlerine göre, öğrencilerin beden eğitimi ve spor tutumlarına ilişkin t-testi sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	T	p
-------	----------	---	-----------	----	---	---

Öğrencilerin beden eğitimi ve spor tutumları	Kız	335	70,4060	9,6732	-,016	,987
	Erkek	293	70,4198	12,1815		

Tablo 8. incelendiğinde araştırmaya katılan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerin beden eğitimi ve spor tutumlarına göre $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde cinsiyetlerinin anlamlı farklılık yaratan bir etken olmadığı görülmektedir.

Bu sonuca göre; öğrencilerin beden eğitimi ve spora karşı olan tutumları, cinsiyetlerine göre değişim göstermemektedir.

4.4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi “İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin beden eğitimi ve spor tutumları, öğrencilerin sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Bu alt probleme çözüm bulmak amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Tablo 9. İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin sınıf düzeylerine göre, öğrencilerin beden eğitimi ve spor tutumlarına ilişkin tek yönlü varyans analizi

Ölçek	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Beden eğitimi ve spor tutumları	Gruplar arası	614,701	2	307,350	2,597	,075
	Gruplar içi	73967,482	625	118,348		
	Toplam	74582,183	627			

Tablo 9. incelendiğinde ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin beden eğitimi ve spor tutumlarında $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde sınıf düzeylerinin anlamlı farklılık yaratan bir etken olmadığı bulunmuştur.

Bu sonuca göre; öğrencilerin o beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları, okudukları sınıflara göre değişim göstermemektedir.

V. BÖLÜM

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Yapılan araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırma bulgularına göre ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı tutumları ile öğretmenin sahip olduğu nitelikler arasında pozitif yönde ve anlamlı ($r = ,166$, $p < 0,01$) ancak düşük düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Bu bulguya göre, ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin beden eğitimine karşı tutumlarının, öğretmenin nitelikleri ile doğru orantılı olarak değiştiği söylenebilir. Öğretmen niteliklerinin ortalama puanı 101,39 olarak tespit edilmişken, öğrencilerin beden eğitimine karşı tutum puan ortalamaları 70,41 olarak belirlenmiştir. Beden eğitimi öğretmeni nitelikleri ölçeğine göre hazırlanmış öğretmen niteliklerinin ortalama puanının öğrencilerin beden eğitimine karşı tutum puanlarından yüksek olması öğretmen niteliklerinde doğrudan öğrenciyi etkileyecek tutumların var olmasındandır.

Özler (1998), yaptığı araştırmada, öğrenci görüşlerinin kişisel nitelik boyutundaki 32 ölçüt içerisinde yer alan en yüksek katılımın sağlandığı ölçüt %81,1 ile “Öğretmenlerin hoşgörülü olması”, en düşük katılımın sağlandığı ölçüt ise %26,6 ile “Öğretmenin öğrencisini bedensel olarak tanıması” olduğu sonucuna varmıştır.

Yoncalık (2002), sporcu öğrenciler arasında yaptığı araştırmada, öğrencilerin verilen 48 nitelik içinde ortalama değerleri bakımından bir öğretmende olması gereken niteliklerden en yüksek düzeyde katıldığı ölçüt “beden ve ruh sağlığı bakımından sağlıklı olmalı” ve “insanları seven ve arkadaş canlısı olmalı”, en düşük katılımın sağlandığı ölçüt ise “duygusal yönden olgun olmalı” olduğu sonucuna varmıştır.

Çetin (2001), "İdeal Öğretmen Üzerine Bir Araştırma" adlı çalışmasının sonucunda; öğrencileriyle dostça ve işbirliği içinde çalışma alışkanlığı kazanmış, alan bilgisi tam, öğrencisinin tabiatını ve ihtiyacını anlayan, genel eğitimde ve bilimsel tavrında eksik olmayan, saygılı, sevgi dolu, öğrenciler arasındaki bireysel

ayrılıkları analiz edebilen, derslerinde çeşitli metoda ve teknikleri kullanabilen öğretmen, öğrencilerin ideal öğretmen tanımları olarak belirtilmiştir.

Yapılan literatür analizlerindeki ortak sonuçlara göre öğretmen niteliklerinde doğrudan öğrenciyi etkileyecek tutumların var olması, elde ettiğimiz sonuçları destekler niteliktedir.

Alt problemleri teker teker ele aldığımızda ise;

Birinci alt problemimiz olan, “İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin, öğretmenlerinin sahip olduğu nitelikleri hakkındaki görüşleri, cinsiyetlere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” sorusuna ilişkin verilere göre, araştırmaya katılan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin, öğretmenin sahip olduğu niteliklere göre $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde cinsiyetlerinin anlamlı farklılık yaratan bir etken olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin öğretmenlerinin sahip olduğu nitelikleri ($X=103,13$), erkek öğrencilere ($X=99,40$) oranla daha fazla algılamaktadırlar. Bu farklılığın sebebi kız öğrencilerin daha hassas yaklaşım göstermelerinden ve kız öğrencilerin verilen nitelikler bakımından daha yüksek bir beklenti içinde olmalarından kaynaklanıyor olabilir.

İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin öğretmenin sahip olduğu nitelikleri algılamalarında $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde yaşlarının anlamlı farklılık yaratan bir etken olmadığı bulunmuştur. Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık tespit edilmezken, öğrencilerin cinsiyetlerinin, öğretmenlerinin niteliklerini değerlendirmede farklılık yaratan bir etken olduğu belirlenmiştir.

Demirhan ve Hünük (2003) “İlköğretim Sekizinci Sınıf, Lise Birinci Sınıf ve Üniversite Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması” isimli çalışmasındaki literatür bilgisine göre: “Van Wersch, Trew ve Turner (1992)'de yaptıkları çalışmada 11-13 yaşındaki kızların beden eğitimine erkeklerden daha fazla ilgi gösterdikleri, buna karşın 14 yaşından sonra bu ilginin erkeklerde kızlardan daha yüksek olduğu bulunmuştur. Luke ve Sinclair (1991)'de, liseli kızların beden eğitimine ilişkin olumsuz tutumlarının nedeninin beden eğitimi öğretmenleri olduğunu, erkek ve kızların olumlu ve olumsuz tutumlarının en önemli belirleyicilerinin ise benzer olduğunu ileri sürmektedirler” denmiştir. Liseli kızların

beden eğitimi dersine karşın olumsuz tutumlarının beden eğitimi öğretmeninden kaynaklanması, kız öğrencilerin öğretmenin nitelikleri hakkındaki görüşlerinde anlamlı farklılıklar gösterdiğini, erkek öğrencilerde ise bu farklılığın olmadığını söyleyebiliriz. Buradan yola çıkarak öğretmenin sahip olduğu nitelikler hakkındaki görüşlerde cinsiyette anlamlı farklılıklar bulunması çalışmamızla aynı sonuçtadır.

Aydoğdu (2003), Ergenlerin Öğretmen ve İdeal Öğretmen Algılarının İncelenmesi isimli çalışmasında, ergenlerin kendilerine verilen “Ergenlerin Öğretmen Değerlendirme Ölçeği”nde, verdiği nitelikler bakımından, cinsiyetin anlamlı farklılıklar ortaya koyduğunu belirtmektedir. Bunlar, “Sevgi, saygı ve yardım”, “Dikkate alma ve destek”, “Katma ve fırsat verme” alt boyutlarındadır. Cinsiyetin, öğrencilerin ideal öğretmen beklentilerinde anlamlı farklılıklar olduğunu gösteren birçok çalışma vardır. Bu çalışmalardan biriside Aydoğdu’nun çalışmasıdır.

Yoncalık (2002), sporcu öğrenciler arasında yaptığı araştırmada, kişilik nitelikleri içinde kız sporcu öğrencilerin, erkeklerden belirgin bir şekilde yüksek beklentide oldukları nitelikler, “ “Hoşgörülü olmalı”, “Duygusal yönden olgun olmalı”, insanları seven ve arkadaş canlısı olmalı” şeklinde görülmektedir. Bu sonuç erkek sporcu öğrencilerin öğretmenlerinde duygusal yönden olgun olmayan bazı davranışları daha fazla hoş görme eğiliminde olduklarını ve daha fazla duygusallığı kadınsı davranış olarak gördüklerini gösterebilir”, şeklinde değerlendirmiştir.

Güven (1991), yaptığı çalışmada, okul içi faktörlerin öğrenci başarısı üzerindeki etkisini araştırmış ve öğretmen-öğrenci ilişkileriyle ilgili bazı faktörlerinde öğrencilerin başarısı üzerinde etkisinin olduğunu ortaya çıkarmıştır. Öğrencilerin öğretmen-öğrenci ilişkisi boyutundaki faktörlere verdikleri cevaplar bakımından, cinsiyete göre anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Araştırmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla öğretmen-öğrenci ilişkisine daha çok önem verdiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Erbaş, yaptığı araştırmalar sonucunda kız öğrencilerin algılarının, ideal öğretmenin kişilik yapısına atfettiği özellikler açısından, erkek öğrencilere göre anlamlı farklılıklar gösterdiklerini bulmuştur (Erbaş, 1998). İdeal öğretmen kavramına toplumda belirli özellikler atfedilmektedir. Bu noktada cinsiyet değişkenine göre de birbirine yakın sonuçlar beklenmektedir. Oysa kızların ve

erkeklerin ideal öğretmenin kişilik özelliklerini algılamalarında pek çok boyutta farklılıklar bulmuştur (Erbaş, 1998).

İkinci alt problemimiz olan, “İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin, öğretmenlerinin sahip olduğu nitelikleri hakkındaki görüşleri, sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” sorusuna ilişkin verilere göre, ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin beden eğitimi ve spor tutumlarında $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde sınıf düzeylerinin anlamlı farklılık yaratan bir etken olmadığı bulunmuştur.

Kangalgil, Hünük ve Demirhan (2006) tarafından yapılan, “İlköğretim, Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumlarının karşılaştırılması” isimli çalışmada, “Beden eğitimi için; öğrenci, öğretmen ve programın düzen içerisinde yürütülmesi gerekmektedir. Bu üç öge, Beden Eğitimi dersini yönlendiren, biçimlendiren en önemli olgulardır. Beden Eğitimi dersinin daha etkin ve yaygın duruma getirilebilmesi ve çocukların bir bütün olarak gelişmesi, bu öğeler arasındaki ilişkinin sağlıklı ve uyumlu olmasına bağlı görünmektedir” denilerek beden eğitimi öğretmenin niteliklerinin, beden eğitimi dersi açısından önemi vurgulanmaktadır.

Ryan ve arkadaşları (2003) yaptıkları çalışmada, ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi öğretmenlerine ve beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarını saptanarak ortaöğretim öğrencilerinin tutumları ölçülmüş ve ilk sırada beden eğitimi dersinde öğrencilerin değişik aktivitelerden hoşlandıkları (%83), ikinci sırada ise öğretmen davranışlarından hoşlandıkları (%80) sonucuna varmışlardır (Akt. Kangalgil, Hünük ve Demirhan, 2006)

Üçüncü alt problemimiz olan, “İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin beden eğitimi ve spor tutumları, öğrencilerin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” sorusuna ilişkin verilere göre, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerin beden eğitimi ve spor tutumlarına göre $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde cinsiyetlerinin anlamlı farklılık yaratan bir etken olmadığı görülmektedir. Öğretmen niteliklerine göre cinsiyete göre anlamlı farklılıklar görülürken, beden eğitimi ve spor tutum ölçeğine göre cinsiyete göre anlamlı farklılık görülmemesinin nedeni, kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor tutum ölçeğine aynı şekilde yaklaşmasından

kaynaklanır. Buradan kız öğrencilerin, dersin kendisine karşı değil, öğretmene karşı duygusal davrandıkları sonucu çıkarılır.

Falsam ve Sherry'in (1992) araştırmalarına göre ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin beden eğitimi ve spor tutumlarında kız ve erkekler arasında belirgin farklılık bulunmamaktadır (Akt. Şişko ve Demirhan, 2002). Ancak yapılan birçok çalışmada Koca ve Demirhan (2004), Şişko ve Demirhan (2002), Bunnel, Cooper, Hertz ve Shenker (1992), Smoll ve Schutz da (1980), Alpaslan (2008), çalışmamızın sonuçlarının aksine öğrencilerin cinsiyetleri açısından Beden Eğitimi dersine karşı olan tutumlarını incelediklerinde erkek öğrenciler lehine sonuçlar bulmuşlardır. Araştırmalarda erkek öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının genellikle kız öğrencilere göre daha olumlu olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmalardaki genellikle ifadesi her zaman bu şekilde olamayacağı anlamındadır. Ayrıca yapılan çalışmaların farklı sınıf düzeylerinde olması çalışmamızla çıkan farklılığın nedeni olabilir. Bu çalışmaları ayrı ayrı incelersek:

Koca ve Demirhan (2004) tarafından yapılan çalışmaya göre de erkeklerin tutum puanları kızların tutum puanlarına göre anlamlı fark göstermiştir.

Şişko ve Demirhan (2002)'in Ankara'nın merkez ilçelerindeki ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören toplam 2072 öğrenci üzerinde yaptıkları araştırma sonuçlarına göre kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutum puanları olumludur. Diğer yandan, kız ve erkek öğrencilerin tutum puanları arasında, erkek öğrenciler lehine anlamlı bir fark bulmuşlardır.

Bunnel, Cooper, Hertz ve Shenker (1992), yaptıkları araştırmalar sonucunda; erkek ve kızların, farklı cinsiyet rolleri edinerek toplumsallaştığı bu süreç içerisinde erkekler kendine yetme, kızlarda ise toplumsal ilişkiler görece daha fazla vurgulanır. Cinsiyet farklılıklarının geleneksel yargıları ile paralel geliştiği görülmektedir. Örneğin; erkeklere yüklenen bağımsızlığı ve mantıksallığı vurgulayan 'edimsel' role karşılık, kızlara yüklenen rol ise; duygusal uyum ve destekleyicilik anlamındaki 'açıklayıcı' rol olmuştur (Akt.:Aydoğdu 2003 ve Çetin, 2001).

Smoll ve Schutz da (1980), yaptıkları araştırmada erkek öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının genellikle kızlarınkine göre daha olumlu olduğunu bulmuşlardır (Akt. Demirhan 2006).

Öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı olan tutumları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde kız öğrencilerin tutum puanlarının aritmetik ortalamaları, erkek öğrencilerin lehinedir. Bu sonuca göre erkek öğrenciler beden eğitimi dersine karşı kız öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek tutuma sahiptir.

Dördüncü alt problemimiz olan, “ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin tutumları, öğrencilerin sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” sorusuna ilişkin verilere göre, ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin beden eğitimi ve spor tutumlarında $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde yaşlarının anlamlı farklılık yaratan bir etken olmadığı bulunmuştur. Öğrencilerin cinsiyetlerinin ve sınıf düzeylerinin, öğrencilerin beden eğitimi ve spor tutumlarında farklılık yaratan etkenler olmadığı tespit edilmiştir. Ancak Kangalgil, Hünük ve Demirhan (2006)’ın “İlköğretim, Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumlarının karşılaştırılması” isimli çalışmasındaki bulgular cinsiyet yönüyle incelendiğinde, her iki grubun tutum puanları ortalamalarına yüksek olmakla beraber erkek öğrencilerin tutum puanları kız öğrencilere göre daha yüksektir. Erkek ve kız öğrencilerin sınıf seviyesi yükseldikçe tutum puanları ortalamalarının da yükseldiği bununla beraber erkek öğrencilerin tutum puanlarının ortalamalarının kız öğrencilere göre her seviyede daha yüksek olduğu görülmektedir.

Koca ve Demirhan (2004) tarafından yapılan çalışmaya göre de, öğrencilerin sınıf düzeyi yükseldikçe kız öğrencilerin tutum puanlarında düşüş, erkek öğrencilerin tutum puanlarında ise yükselme göze çarpmaktadır.

Şişko ve Demirhan (2002) tarafından yapılan ilköğretim okulları ve liselerde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarını incelemek amacıyla yapılmış olduğu çalışmada istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Sonuç sınıf düzeyleri açısından değerlendirildiğinde ise ilköğretim öğrencilerinin lehine çıkmıştır. Bu bulgulardan, öğrencilerin sınıf düzeyi yükseldikçe, beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının azaldığı sonucuna ulaşılabilir. Araştırmacıların yaptıkları çalışmalarda, sınıf düzeyi artıkça beden eğitimine karşı olan

tutumunda kesin bir düşüğe rastlanırken bu çalışmada yaşlarının anlamlı farklılık yaratan bir etken olmadığı bulunmuştur.

5.1. Araştırma Sonuçlarına Ait Öneriler

1. Bu araştırma, beden eğitimi öğretmeni'nin niteliklerinin öğrenci üzerine etkilerini belirtmek amacıyla yapılmıştır. Beden eğitimi öğretmeni'nin ideal niteliklerinin öğrencileri etkilediği görülmüştür. Ancak beden eğitimi öğretmen nitelikleri ölçeği'ne göre belirtilen özelliklerden her birine yönelik ayrı ayrı daha kapsamlı çalışmalar yapılması, bu özelliklerin derinlemesine incelenmesi açısından yarar sağlayabilir.
2. Beden eğitimi öğretmeni niteliklerinin öğrenci üzerindeki etkilerini göz önüne alırsak, beden eğitimi öğretmeni yetiştiren yükseköğretim kurumlarında görev yapan öğretim elemanlarının niteliklerine yönelik de belirlenen ideal öğretmen nitelikleri araştırması yapılması yararlı olacaktır.
3. Yurt içinde yapılan literatür taramaları sonucunda, beden eğitimi öğretmeni nitelikleri açısından ilköğretim öğrencilerine bu veya buna benzer uygulamaların az sayıda yapıldığı görülmüştür. Beden eğitimi öğretmeni nitelikleri açısından ilköğretim öğrencilerine aynı uygulamanın yapılarak öğrencilerin katılma ve değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı araştırılabilir.
4. Bu çalışmanın, tüm ülke genelinde uygulanması önemli görülmektedir.

KAYNAKÇA

1. AYDIN, O., (2000). Davranış Bilimlerine Giriş. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1027.332.
2. AYDOĞDU, M., “Ergenlerin Öğretmen ve İdeal Öğretmen Algılarının İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı (Eğitim Psikolojisi Programı), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2003.
3. AÇAK, M., ILGIN, A., ERHAN, S., Beden Eğitimi Öğretmeninin El Kitabı., Dünya Basımevi. Malatya. s. 1-2., 1997.
4. AKSOY, C., “Beden Eğitimi ve Sporun Eğitime Etkisi”. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 1999.
5. AKTAŞ, İ., “İlköğretim 2.Kademe Öğrencilerinin Öğrenme Sitillerinin Okul Başarıları, Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları ve Demografik Özellikleri İlişkisi”. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.
6. AKKOYUNLU, B. “Öğrencilerin Bilgisayara Karşı Tutumları”, Eğitim Bilimleri Dergisi, Cilt:20, Nisan, s. 100, 1996.
7. AKYILDIZ, H., “Etkili Öğretim Açısından Öğretmen Niteliğinin Önemi, Eğitimde Nitelik Geliştirme, Eğitimde Arayışlar”, 1. Sempozyumu Bildiri Metinleri, Kültür Koleji Yayınları, No:1, İstanbul, 1991.
8. AKYÜZ, Y., Çağdaş Eğitimi Kuranlar, Çağdaş Eğitim Düşünürleri Ders Notları, Ankara: Ü Eğitim Bilimleri Fakültesi, 1983.
9. AKYÜZ, Y., Türkiye’de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmeye Etkileri, Ankara: Doğan Basımevi, 1978.
10. ALKAN, C., Eğitim Ortamları, Ankara:Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No: 85, 1979.
11. ALPASLAN, Sürethan, “Ortaöğrenim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sergilediği Öğretim Davranışlarına İlişkin Algıları

- ve Öğrencilerin Bu Derse Karşı Geliştirdiği Tutumları”, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, 2008.
12. ARSLAN, M. M., Türkiye’de öğretmen Seçimi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 1997.
 13. AYDOĞUŞ, R., Tutum Ders Notları, Afyon: Kocatepe Üniversitesi, 2007.
 14. BAŞARAN, İ. E., *Yönetimde İnsan İlişkileri*, Ankara:Gül Yayın Evi, 2000.
 15. BAŞARAN, İ. E., *Eğitime Giriş*, Ankara:Bilim Matbaası, 1994.
 16. BİLEN, M., *Plandan Uygulamaya Öğretim*, Ankara Bas. San., Ankara, 1995.
 17. BİLGİN, H. N., “Öğretmen ve Eğitimi”, Sayı:150, *Milli Eğitim Dergisi*, s.61., 1997.
 18. BİLİCİ, M., “Okul Yöneticilerinin İdeal Beden Eğitimi Öğretmenlerinden Beklenti Ve Değerlendirmelerinin Araştırılması”, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, *Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü*, 2005.
 19. BROWNE, J. “Reasons for Selection or Non-selection of Physical Education Studies by Year 12 Girls.” *Journal of Teaching in Physical Education*. 11, 402-410, 1992.
 20. BUCHER, A.C.”Foundations of Physical Education”, *The C.V. Mosby Company*, USA, 1979.
 21. BÜYÜKDÜVENÇİ, S., *Felsefe Eğitimi*, Ankara:A Yayınevi, 2000.
 22. CANSARAN, A., “Biyoloji Öğretmenliği Öğrencilerinin Biyoloji Öğretmenliği Programı Hakkındaki Düşünceleri” , *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, cilt 24, Sayı 1, 2004.
 23. CARLSON T.B. We Hate Gym: Student Alienation From Physical Education. *J Teach Phys Educ*, 14, 467-477, 1995.
 24. CEVİZCİ, A., *Felsefe Sözlüğü*, Ankara:Ekin Yayınları, 1996

25. COŞKUN, H. “Beden Eğitimi Öğretmen Niteliğine ilişkin Görüşler, Beden Eğitimi Öğretmen Niteliği Tutum Ölçeği”, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, cilt 10, Sayı 2, 2002.
26. ÇEPNİ, S. ve, AKDENİZ A. R. “Fizik Öğretmenlerinin Yetiştirilmesinde Yeni Bir Yaklaşım”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 1996, s: 221-226.
27. ÇETİN, Ş., “İdeal Öğretmen Üzerine Bir Araştırma”, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/149/cetin.htm>., 20.11.2005.
28. ÇETİN, Ş. “İdeal Öğretmen Üzerine Bir Araştırma”. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 149, Ankara, 2001.
29. ÇIBIKÇI, G. (2005) “*Türkçenin Güncel Sorunları*”, <http://www.turkischweb.com/Tuerkce/seite31.htm>., 21.11.2005.
30. ÇIKRIKÇI, N., “Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi”, s. 27, 2003.
31. ÇİLENTİ, K. Eğitim teknolojisi ve öğretim. Ankara: Kadioglu Matbaası, Çoban, 1998.
32. DIETER V. *Spor Sosyolojisi*. Çev. Ayşe Atalay, İstanbul: Alkım Yayınları, 1998, s:72,76.
33. DEMİRHAN, G., “Beden Eğitimi; Bir Gelenek mi, Gereksinim mi?” *Spor Bilimleri Dergisi*, 16(1), 2005, s:39.
34. DEMİRHAN, G., “Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Felsefi Görüşleri”, *Spor Bilimleri Dergisi*, 14 (2), 38-66, 2003.
35. DEMİRHAN, G., D. HÜNÜK, “İlköğretim Sekizinci Sınıf, Lise Birinci Sınıf ve Üniversite Öğrencilerinin Beden eğitimi ve Spora İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması”, *Spor Bilimleri Dergisi*, 14 (4), 175-184, 2003.

36. DEMİRHAN, G., F. ALTAY, “Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Beden eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Ölçeği”, Spor Bilimleri Dergisi, 12 (2), 9-20, 2001.
37. DOĞAN, İ. *Sosyoloji*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2001.
38. ERBAŞ, N., “*Lise Öğrencilerinin Algılarına Göre İdeal Öğretmenin Kişilik Özellikleri*”, eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 1998.
39. ERDEN, M. *Eğitim Bilimlerine Giriş*, Ankara: Devlet Kitapları, 2004.
40. ERES, F., “*Eğitimin Sosyal Faydaları*”, Milli eğitim, Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:167,<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/index3-eres.htm>., 12.12.05.
41. ERGÜN, M., Duman T., “*Kritik Durumlarda Öğretmen Davranışları*”, Millî Eğitim Dergisi, Sayı 137, s.45., 1998.
42. ERTÜRK, S., Eğitimde Program Geliştirme, Yelkentepe Yayınları, Ankara, 1979.
43. ERKUL, H. “Demokrasi ve İnsan Hakları Eğitimi”. Demokrasi Dosyası, TDV, Sayı: 388, 2000
44. FIELD. D. A., James A. Boley F.A.C.S.M., Physical Education and The Physical Educator, Beden Eğitimi ve Beden Eğitmciler, Çeviren: Dr. Yahya Dogar, Yayınlanmamış Ders Notları., 1977.
45. GORDON, T, Etkili Öğretmenlik Eğitimi, Çev:E.Aksay, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1999, s.33.
46. GÖKSU, M.S. Öğretmen Davranışlarındaki Değişikler ve Sebepleri, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, *Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, 1998.
47. GÜVEN, S. “Lise Öğrencilerinin Başarısını Etkileyen Okul-İçi Faktörler”, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, *İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Malatya, 1991.

48. HACIOGLU, F, C. Alkan, *Öğretmenlik Uygulamaları/öğretim Teknolojisi*, Ankara:Akım Yayınevi, 1997.
49. HALADYNA, T. ve Thomas, G. "The attitudes of elementary school children toward school and subject matters". *Journal of Experimental Education*, 48 (1), 18-23, 1979.
50. HALİS, İ., *Öğretim Teknikleri ve Materyal Geliştirme*, Mikro yayınları, Konya, 2001.
51. HESAPÇIOĞLU, M. *Öğretim İlke ve Yöntemler*. İstanbul: Beta Basım, 1994.
52. KAMURAN Ç. *Eğitim Teknolojisi ve Öğretim*. Ankara: Kadioğlu matbaası, 1988.
53. KANGALGİL, M., D. Hünük, G. Demirhan, “İlköğretim, Lise Ve Üniversite Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumlarının karşılaştırılması”, *Spor Bilimleri Dergisi*, 17. sayı, s.48-57, 2006.
54. KAYA, C., “Üniversite Bitti Ama Eğitim Devam Ediyor”, http://www.cvtr.net/makale/egitim_devam_ediyor.htm., 28.11.2005.
55. KAYA, Y. Kemal, *Kalkınmada Eğitimin Rolü*, eğitim Bilimleri Sempozyumu, İnönü Ün.Egt. Fak. 15-17 Haziran, Malatya, 1989
56. KAĞITÇIBAŞI, Ç., “İnsan ve İnsanlar,” Ankara, Sevinç Mat, 1976.
57. KAĞITÇIBAŞI, Ç., “Yeni İnsan ve İnsanlar”, 10. Baskı, İstanbul, Evrim Basın Yayın Dağıtım, 1999.
58. KELLMAN, S. d.C. “The Relationship Between Teacher Qualification, Years of Teaching, In-Service Training, and Student Achievement on The Common Entrance Examination in Barbados” . University of Cincinnati (Ed.D. Thesis). UMI: 9718263, 1996.
59. KILCIGİL, E. *Sosyal Çevre-Spor İlişkileri*. Ankara: Bağırhan Yayınevi, 1998.

60. KIZILOLUK, H. “Sınıf Ortamında Öğretmen Öğrenci İletişiminin Yatay veya Dikey Olmasının Öğrenme Üzerindeki Etkileri”, C.Ü.Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:25, Sayı:1, Mayıs 2001
61. KUŞÇU, E, “Ortaöğretimde Okuyan Sporcu Öğrencilerin İdeal Beden Eğitimi Öğretmeni Profilini Algılama Düzeyleri”, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, 2006.
62. KÜÇÜK, V., “Sporda Yönlendirmenin Yeri ve Önemi”. Yayınlanmış Doktora Tezi, *Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu*, 1997.
63. KÜÇÜKÖNDER, A, *İlkokul ve Ortaokul İle Zorunlu Eğitimin Mevzuat; Müfredat ve Uygulama Açısından Bir Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Niğde, 2001
64. KÜÇÜKAHMET. L, Öğretimde Planlama ve Değerlendirme. Ankara Nobel: Yayınları, 2000.
65. LAMİNACK, L. L. and LONG. B. M. “What makes a teacher effective” *Inside From Preservice Teachers*. Clearing House, 1985.
66. LUKE, M.D. & Kope, D.L. “Student attitudes toward teacher behavior and program content in school physical education.” *Phys Educ*, 51, 57-66, 1994.
67. MARTENS, R. “*Başarılı Antrenörlük (Birinci Baskı)*.” İngilizceden Çeviren: Tuncer BÜYÜKKONAT. İstanbul, Beyaz Yayınları, 1998
68. Milli Eğitim, Üç Aylık, Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi, Bahar 2005, Yıl 33, Sayı:166, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/166/index3-ozkan.htm>, 12.21.2005.
69. MORGAN, C.T., *Psikolojiye Giriş Ders Kitabı*, (Yayın Sorumlusu: Sirer Karakaş), Meteksan Limited Sirketi, Ankara, 1984.

70. NEDİM Çetin. *Türk Sporunda Başarı Grafiğini Etkileyen Faktörler*. (Mezuniyet Tezi) Ankara, 1981.
71. NİXON, J., JEWE. H.A., *An Introduction to pysical education, nineth edition alyn and Bacon*. Boston, 1980
72. NİXON, J., Jewe.H.A., *An Introduction To Physical Education*. Boston: Nineth Edition Alyn And Bacon, 1980.
73. OGUZKAN, F, *Orta Dereceli Okullarda Öğretim*, Temel Matbaacılık Sanayi, 2. Baskı, Ankara, 1989.
74. OK, A, *The Determination Admission Sdandard for Teacher Training Programs A Delphi Study*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ, Ankara, 1991.
75. OKTAY, A. “Türkiye’de Öğretmen Eğitimi” *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı: 137, Ankara, 1998.
76. ÖZKAN, R, “Birey Ve Toplum Gelişiminde Öğretmenlik Mesleğinin Önemi”, 2005.
77. ÖZLER, D. “Temel Eğitimde (İlköğretim) Öğretmen Niteliklerinin Öğrenci Başarılarına Etkileri Üzerine Bir İnceleme”. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, *Dokuz Eylöl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, İzmir, 1998.
78. ÖZMEN, Ö. *Çağdaş Sporda Eğitim Üçgeni*. Ankara: Bağırğan Yayınevi, 1999.
79. ÖZKALP, E., *Davranış Bilimlerine Giriş*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2004.
80. ÖZYİĞİT, C. “Hareket”. *Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu*. s11, İzmir, 1991.
81. PEHLİVAN, H. “eğitim Bilimleri Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Bölüme Yönelik Tutumları”, *Hacettepe Üniv., Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, s. 49 – 53, 1994.

82. RİCE, P.L. “Attitudes of high school students towards physical education activities, teachers and personal health.” *Phys Educ*, 45, 94-99, 1988.
83. SAÇLI, Ö. Asım “Öğretmen Yetiştirmede Yeni Yaklaşımlar” *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 137, Ankara, 1988.
84. SEVER, S. “Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme”, Ankara, Anı Yay., 3.Baskı, 2000.
85. SERPER Ö. ve AYTAÇ M. Örneklemeler :Ankara: Ezgi Kitabevi, 2000.
86. SILVERMAN, S. ve Subramaniam, P.R., “Student attitude toward physical education and physical activity a review of measurement issues and outcomes.” *Journal of Teaching In Physical Education*. 19(1), 420-424, 1999.
87. SÖNMEZ, V. *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*, (Genişletilmiş ve Düzeltilmiş 7. baskı.) Ankara: Pegem Yayıncılık, 2001.
88. SUIÇMEZ, H., Karadeniz Gazetesi, Sayı:6352. Trabzon, 1984.
89. SUNAY., Y., SUNAY H., “Lise öğrencilerinin Beden eğitimi Dersinden Beklentileri ve Beklentilerin Gerçekleştirme Düzeyi” *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Gazi Üniversitesi, Beden eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Cilt:1, Sayı:4, s.36-47, 1996
90. SÜNBÜL, A. *Bir Meslek Olarak Öğretmenlik*. İstanbul: Pegem Yayınları, 2007.
91. ŞİŞKO, M. ve G. Demirhan, “İlköğretim Okulları ve Liselerde Öğrenim Gören Kız ve Erkek Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumları” *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, s:205, sayı: 23, 2002.
92. TAN, H, “Kaliteli Öğretmen Yetiştiremiyoruz”. *Zaman Gazetesi*, 21.02.1988.
93. TAŞDEMİR, M. “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Formasyon (Öğretmenlik Meslek Bilgisi) Yeterlilikleri”. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:132. 1996.

94. TAVŞANCIL, E. *Tutumların Ölçümü*. Ankara: Nobel Yayınları, 2002.
95. TEZER, F. “İdeal Öğretmenin Kişilik Özellikleri”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalı, 1998.
96. TURGUT, İ., Eğitim ve Etik, Kanyılmaz Matbaası, İzmir, s.41, 2002.
97. TÜRKMEN, F., *Eğitimin Ekonomik ve Sosyal Faydaları ve Türkiye’de eğitim Ekonomik Büyüme İlişkisinin Arastırılması*, D.P.T. Yayınları, No:2655 Ankara, <http://ekutup.dpt.gov.tr/egitim/turkmenf/ekonomik.pdf>. 29/11/2005
98. TOLEN, B.; İsen, G.; Batmaz, V. “Ben ve Toplum; Sosyal Psikoloji 1,” (1. Basım), Ankara, Teori Yayınları, 1985.
99. TOPÇU, F, “Türk Eğitim Sisteminin Tarihsel Gelişimi İle Yabancı Okulların Bu Sistem Üzerindeki Etkileri” Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı, İstanbul, s. 19, 2007.
100. ÜNAL, S. “Toplam Kalite Yönetiminde Eğitim Örgütü Yöneticilerinin Sorumlulukları”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. Sayı 22, 2000.
101. URAL,A.VE KILIÇ,İ., “Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi” Ankara: Detay Yayınları, 2005.
102. ÜSTÜN, A, “*Bilgi Kurumlarının eğitimde Yeniden Yapılanmadaki İşlevi*”, http://www.archimac.org/JAS/JAS2001/JAS03_02.spml, 12.10.2005.
103. ÜSTÜNOĞLU, Ü. “Öğretmen Nitelikleri”. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Sayı 184, Ankara, 1993.
104. VARİŞ, F, “Öğretmen Yetiştirme Üzerine”, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara, 1988.
105. VAN WERSCH A.K. , Trew, E. ve I. Turner. "Post-primary school pupil's interest in physical education: age and gender differences". *British Journal of Educational Psychology*. 62,1,56-72, 1992.

106. VURAL, B. “Yetkin-İdeal Vizyoner öğretmen”, Hayat Yayınları, No:193, 2.Baskı, İstanbul, 2004
107. WOOLFOLK, A. “Prospective Teachers Sense of Efficiency and Beliefs About Control” *Journal of Educational Psychology*, 1990, s: 82-81.
108. YALÇIN, H. Fehmi. *Beden Eğitimi Öğretmeni El Kitabı*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 1995.
109. YALÇIN, R. “İsmail Hakkı Tonguç’un Türk Eğitim Sistemi Üzerine Düşünceleri” Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İstanbul, 2006, S. 46.
110. YONCALIK, O., “Ortaöğretimde Okuyan Sporcu Öğrencilerin İdeal Öğretmen Profilini Algılama Biçimleri”, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, *Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, 2002.
111. YAZICI, H. Basri. “Türkiye’de Ortaöğretimde Öğretmen Kalitesi ve Kaliteyi Yükseltici Tedbirler”. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1994.

EKLER

EK-1. Beden Eğitimi Öğretmen Nitelikleri Ölçeği

EK-2. Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği

EK-3. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığından alınan izin belgesi

EK-4. Özgeçmiş

EK-1

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMEN NİTELİKLERİ ÖLÇEĞİ

İFADELER	Tamamen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Mesleki bilgi ve becerileri yeterli olmalı.					
2. Kendini kontrol etmeli.					
3. Ders işlerken sportmen olmalı.					
4. İyi bir görünüşe sahip olmalı					
5. Öğrencileri her konuda anlamalı.					
6. İnsan ilişkileri yüksek düzeyde olmalı					
7. Eleştiriye açık olmalı.					
8. Sabırlı olmalı.					
9. Espri anlayışına sahip olmalı.					
10. Kendine güveni olmalı.					
11. İyi görgü ve alışkanlığa sahip olmalı.					
12. Beden eğitimi ve spor yapmaya istek uyandırmalı.					
13. Ders işlerken bütün öğrencilerle ilgilenmeli.					
14. Özgür düşünce geliştirip bunu desteklemeli					
15. Öğrenci performansını değerlendirirken nesnel davranmalı.					
16. Dersi ilginç hale getirmeli					
17. İyi bir disiplin anlayışına sahip olmalı					
18. Öğrenci görüşlerine açık olmalı					
19. Doğaçlama (kendiliğinden konu yaratma) yeteneğine sahip olmalı					
20. Geniş bakış açısına sahip olmalı.					
21. Ders işlerken öğrenci ilgi ve isteklerine yer vermeli					
22. Becerileri iyi yapanları ödüllendirmeli					
23. Öğrencilerin derse yeterince katılmalarını sağlamalı					
24. Öğrenci düzeyine uygun ders işlemeli.					

EK-2

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR TUTUM ÖLÇEĞİ**Sevgili öğrenciler,**

Aşağıda sizlerin beden eğitimi ve Spora ilişkin görüşlerinizi ifade eden cümlelere yer verilmiştir. Her cümleyi dikkatlice okuyarak sizin için hangi düzeyde bir anlam ifade ediyorsa bu durumu aşağıdaki ölçütlere göre cümlenin karşısındaki kutucuğu karalayarak belirtiniz. Anketin üzerine isim yazmayınız. Anket sonuçları sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır. Zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.

İFADELER	Tamamen katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1. Beden eğitimi ve spor derslerinde hep korku hissine kapılırım.					
2. Beden eğitimi ve spor etkinliklerinde çok sıkılırım.					
3. Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılmaktan daima çekinirim.					
4. Beden eğitimi ve spor dersinde başarılı olmak için çaba sarf etmem.					
5. Beden eğitimi ve Spor dersine diğer dersler gibi zorunlu olduğu için katılırım.					
6. Beden eğitimi ve sporla ilgili konuşmak çok zevklidir.					
7. Beden eğitimi ve spordan çok zevk aldığım için dersi zevkle beklerim.					
8. Beden eğitimi dersinde ön plana çıkmaktan sakınırım.					
9. Beden eğitimi dersinde işbirliği duygularım					
10. Beden eğitimi ve spor dersi sağlıklı ve temiz olmayı öğretir.					

İFADELER	Tamamen katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
11. Gelecekteki öğrencilik yaşantımda beden eğitimi ve spor dersi almak istemem.					
12. Beden eğitimi ve spor etkinliklerinin insanın sağlıklı gelişmesine katkı sağladığına inanırım.					
13. Okul ders programlarına beden eğitimi ve spor dersi koymak gerekli değildir.					
14. Beden eğitimi ve spor uğraşısının gelecek yaşamımda önemli yarar sağlayacağına inanırım.					
15. Okul ders programlarının her yılında beden eğitimi ve spor dersi olmalıdır.					
16. Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılmak beni dinlendirir.					
17. Beden eğitimi ve sporla ilgili etkinliklerinin dürüstlük ve demokratik yaşam davranışları					
18. Egzersiz ve spor yaparak serbest zamanların daha iyi değerlendirildiğine inanırım.					
19. Beden eğitimi ve spor etkinlikleriyle uğraşmanın zaman kaybı olduğuna inanırım.					
20. Serbest zamanlarımda egzersiz ve spor yapmak içimden gelmez.					
21. Beden eğitimi ve spor etkinliklerine önemli bir zaman ayırıyorum.					
22. Beden eğitimi ve sporla ilgili hiçbir şeye ilgi duymam.					
23. Beden eğitimi ve spor etkinlikleri her zaman ilgimi çeker.					
24. Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılmayı başkalarına önermem.					

EK-3

**Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi
Başkanlığından Alınan İzin Belgesi**

ÖZGEÇMİŞ**Kişisel Bilgiler**

ADI SOYADI : Serkan Alper BAŞER
DOĞUM TAR./YERİ : 30/07/1983 Bolu
MEDENİ DURUMU : Bekar
ASKERLİK DURUMU : Master öğrenimi nedeniyle tecilli
ADRESİ : Atatürk Havalimanı
E-POSTA : sabaser@gmail.com
İLETİŞİM NUMARALARI: +90506 417 2006 , +90 212 694 02 79 (ev)

Su anda yapılan işler, alınan sorumluluklar

- 1) Atatürk Havalimanı Şube Müdürlüğü, Koruma Büro Amirliği, Vip Kontrol
Nokta Amiri pozisyonu
- 2) Tenis Hakemliği

Daha önceki iş tecrübeleri, alınan sorumluluklar

- 1) Abant İzzet Baysal Üniversitesi Yaz Spor Okullarında 3 sezon Tenis
Antrenörlüğü.
- 2) Bolu Gençlik Spor İl Müdürlüğü Yaz Spor Okullarında 6 sezon Tenis
Antrenörlüğü.
- 3) Bolu Emniyet Müdürlüğü Spor Kondüsyon Merkezi Antrenörlüğü.
- 4) Abant İzzet Baysal Üniversitesi Genç Yetenekliler Topluluğu Yönetim
Kurulu Başkan Yardımcılığı,
- 5) Bolu Olimpiyat Gençlik Evi adına Ulusal Ajans Avrupa Gençlik Projeleri
Çalışmaları.
- 6) 23.Universiade 2005 İzmir, Tenis Hakemliği.
- 7) Erasmus Coordinators Conference & Go-Exchange Educational Fair,
A.İ.B.Üniversitesi Mayıs 2006 Bolu, Sorumlu Öğrenci görevi.
- 8) International Youth Sport, Culture and Art Festival 2006 Denizli, (Milli
Olimpiyat Komitesi) Takım Liderliği.

- 9) Bolu Olimpiyat Gençlik Merkezi Organizasyon Grubu Yürütme Kurulu Başkan Yardımcılığı.
- 10) “Are you ready now for movement ?If so Let your arms and legs do the movement”adlı Gençlik değişim programı, proje liderliği.
- 11) Bolu Gençlik Spor İl Müdürlüğü Fahri Tenis Antrenörlüğü.
- 12) Bolu Olay Gazetesi köşe yazarlığı.
- 13) ITF (International Tennis Federation) Seniors & Super Seniors Tennis World Championship tenis hakemliği Manavgat- Antalya 2008
- 14) ITF World Women Tennis Fed Cup tenis hakemi, Antalya- Belek 2009
- 15) ITF Davis Cup tenis hakemi, İstanbul Ted Kulübü 2009

Eğitim Bilgileri

- 1) Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi Öğretmenliği A.B.D. , Yüksek lisans, 2009
- 2) Amasya, Merzifon Polis Meslek Eğitim Merkezi 4. Dönem Eğitimi, 2007
- 3) Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Lisans, 1999 – 2004.
- 4) Bolu Atatürk Anadolu Lisesi, Orta öğrenim, 1996-1999.
- 5) Bolu Atatürk İlköğretim Okulu, İlköğretim 1989 – 1996

Nitelik Bilgileri

Yabancı dil bilgisi : İngilizce / Intermediate

Bilgisayar bilgisi : Microsoft Ofis XP; Excel, Word, PowerPoint, Adobe PhotoShop, Internet, SPSS, Web Tasarımı.

Alınan Derece Veya Ödüller:

- 1) Oyak Bolu Çimento 30 Ağustos Zafer Kupası Tenis Turnuvası il ikinciliği (30.08.2006)
- 2) 2003-2004 Mezuniyet yılı Abant İzzet Baysal Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokul ikinciliği. (02.07.2004)
- 3) 2003-2004 Mezuniyet yılı Abant İzzet Baysal Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Antrenörlük Eğitimi Bölüm birinciliği (02.07.2004)
- 4) Üniversiteler arası Spor Federasyonu Tenis C Kategorisi Grup Birinciliği,

- 5) Çift Erkekler İkinciliği (2004)
- 6) Atatürk'ün Bolu'ya gelişi anısına düzenlenen 22 Temmuz Tenis Kupası, İl Birinciliği (22.07.2003)
- 7) Abant İzzet Baysal Üniversitesi Antrenörlük Eğitimi Bölümü'ne birincilikle kayıt oldum ve İzzet Baysal Vakfı Bursu kazandım. (09.10.2000)
- 8) Bolu Gençlik Spor İl Müdürlüğü 1995-1996 sezonu Yıldızlar kategorisi yüzme İl birinciliği (30.08.1996)
- 9) Enerji ve Tabii kaynaklar Bakanlığı Resim Yarışması İl Üçüncülüğü (1994)
- 10) Enerji ve Tabii kaynaklar Bakanlığı Resim Yarışması İl Birinciliği (1992)

Sahip Olunan Sertifikalar:

- 1) Türkiye Tenis Federasyonu, Tenis Hakemliği Sertifikası 2005
- 2) Türkiye Futbol Federasyonu, Futbol Antrenörlüğü B lisansı 2005
- 3) Yakın savunma taktik ve teknikleri sertifikası 2008
- 4) Sivil Havacılık Eğitimi sertifikası 2007

Katıldığı Seminerler :

- 1) Türkiye Tenis Federasyonu 1.Kademe Antrenörler Gelişim Semineri Ankara-2005
- 2) Enka Spor Kulübü ‘‘Çocuklar ve Yetişkinler İçin Tenis Yeni Öğretim Metodları Semineri’’ Prof.Dr.Piotr Unierzyski İstanbul-2005
- 3) 7.Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Antalya-2002

Yayımları :

- 1) AHHPERD ‘‘Effects of a Tactical Game Approach on Tennis Skills’’ 2008 AAHPERD National Convention and Exposition (April 8 - 12, 2008)
Ft. Worth, Texas USA.